

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÖNETİM VE ÇALIŞMA PSİKOLOJİSİ BİLİM DALI

**ÖZ YETERLİK İNANCININ VE BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜK TEPKİSİNİN
GENEL KARAR VERME STİLLERİNE ETKİSİ: PROFESYONEL TURİST REHBERLERİ
ÜZERİNE BİR UYGULAMA**

Yüksek Lisans

GÖKHAN ALATAŞ

İstanbul, 2023

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÖNETİM VE ÇALIŞMA PSİKOLOJİSİ BİLİM DALI

**ÖZ YETERLİK İNANCININ VE BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜK TEPKİSİNİN
GENEL KARAR VERME STİLLERİNE ETKİSİ: PROFESYONEL TURİST REHBERLERİ
ÜZERİNE BİR UYGULAMA**

Yüksek Lisans

GÖKHAN ALATAŞ

Danışman: Prof. Dr. Levent ÇİNKÖ

İstanbul, 2023

GENEL BİLGİLER

Adı Soyadı	: Gökhan ALATAŞ
Ana Bilim Dalı	: Çalışma Ekonomisi ve Endüstriyel İlişkiler
Program	: Yönetim ve Çalışma Psikolojisi
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Levent ÇİNKÖ
Tez Türü ve Tarih	: Yüksek Lisans- 2023
Anahtar Kelimeler	: Karar Verme Stilleri, Öz Yeterlik İnancı, Belirsizliğe Tahammülsüzlük

ÖZET

ÖZ YETERLİK İNANCININ VE BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜK TEPKİSİNİN GENEL KARAR VERME STİLLERİNE ETKİSİ: PROFESYONEL TURİST REHBERLERİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Bu çalışmanın amacı, Profesyonel Turist Rehberlerinin Karar Verme stillerine başvurma davranışında Öz Yeterlik İnancı, Belirsizliğe Tahammülsüzlük Tepkisi ve sosyo – demografik değişkenlerinin ilişkisini anlayamaya çalışmaktır. Araştırma toplamda 5 bölümden oluşmaktadır. Bunlar sırasıyla; Karar Verme, Öz Yeterlik İnancı, Belirsizliğe Tahammülsüzlük kavramları, Karar verme, Öz Yeterlik ve Belirsizliğe Tahammülsüzlük ile ilgili yapılan çalışmalar ve son olarak, Türkiye Profesyonel Turist Rehberleri Odaları Birliği'ne kayıtlı 453 Profesyonel Turist Rehberi üzerinde yapılmış çalışmanın analiz ve ilgili bulguların yer aldığı Araştırma bölümüdür. Veri toplama aracı olarak; Kişisel Bilgi Formu, Genel Öz yeterlik Ölçeği, Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği, Genel Karar Verme Stilleri Ölçeği kullanılmış, toplanan veriler IBM SPSS Statistics 25.0 ve IBM SPSS Amos 25.0 paket programları aracılığıyla analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda; öz yeterlik ve alt boyutları ile ve belirsizliğe tahammülsüzlük ve alt boyutlarının genel karar verme stilleri alt boyutlarını 25 ilişki üzerinden yordadığı ve karar verme stillerini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. İki değişken ve alt boyutlarının tamamıyla anlamlı ilişki ortaya koyan alt boyutun kaçınma karar verme stili, sadece belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt boyutuyla anlamlı ilişki gösteren alt boyutun da anlık karar verme stili olduğu saptanmıştır.

GENERAL INFORMATION

Name : Gökhan ALATAŞ
Department : Labor Economics and Industrial Relations
Programme : Management and Labor Psychology
Supervisor : Prof. Dr. Levent ÇİNKÖ
Degree and Date : Masters - 2022
Keywords : Decision making styles, Self-Efficacy Beliefs, Intolerance of Uncertainty

ABSTRACT

The purpose of this study is to attempt comprehending the relationship between Self-Efficacy Belief, Intolerance of Uncertainty, and socio-domestic variables in the behavior of Professional Tourist Guides in applying to Decision Making styles. The research is divided into a total of 5 segments; Decision Making, Self-efficacy Beliefs, Intolerance of Uncertainty, Studies on Decision Making, Self-Efficacy and Intolerance of Uncertainty, and finally, the research section of the study on 453 Professional Tour Guides registered to the Union of Professional Tour Guides Chambers of Turkey, including the analysis and related findings. Personal Information Form, General Self-Efficacy Scale, Intolerance of Uncertainty Scale, and General Decision-Making Styles Scale were used as data collection tools. IBM SPSS Statistics 25.0 and IBM SPSS Amos 25.0 were utilized to analyze the gathered data.

As a result of the research, It was concluded that self-efficacy and sub-dimensions and intolerance to uncertainty and sub-dimensions predicted the general decision-making styles sub-dimensions over 25 relationships and affected decision-making styles. It was determined that the sub-dimension that showed a significant relationship with both of the variables and sub-dimensions was the avoidant decision-making style, and the only sub-dimension that displayed one significant relationship with the uncertainty is stressful and distressing sub-dimension was the spontaneous decision-making style.

ÖNSÖZ

Sadece bir merakla başladığım, yüksek lisans eğitimim süresince; her zaman çalışmayı öğütleyen ve destekleyen hocam Prof. Dr. Müjdat ŞAKAR’a, hoşgörüyü ve bilgiyi kaynağından öğrenmeyi gösteren hocam Prof. Dr. Sibel GÖK’e, yorulduğumda mentorluk eden hocam Dr. Altan BAŞARAN’a; “vazgeçeyim” dediğimde beni kendime getirip çalışmama tekrar dönmemi sağlayan, tezimi bitirebilmem için her türlü desteği veren ve çözüm odaklı yaklaşımıyla her zaman yol gösteren danışmanım Prof. Dr. Levent ÇİNKO’ya; tezimi hazırladığım süreçte her türlü desteği veren Sn. Ece ŞIKLAR’a; desteğini eksik etmeyen Abdullah Kürşat MERTER’e, motivasyon desteklerini eksik etmeyen, başta Mustafa DERVİŞOĞULLARI, Kerem ÇETİNKAYA, Musa MİLLİ, Mustafa TAŞKIN, Mehmet Fatih UZUN, Uğur YAZICI olmak üzere, tüm çalışma arkadaşlarıma ve varlıklarıyla beni her zaman mutlu eden, dualarıyla ayakta tutan, başta Gülceda ALATAŞ olmak üzere, tüm aileme teşekkür ederim.

Gökhan ALATAŞ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iii
TABLO LİSTESİ	vii
ŞEKİL LİSTESİ	xi
KISALTMALAR	xii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
KARAR VERME	3
1.1. Yönetim ve yönetici	3
1.2. Karar Verme	3
1.3. Karar Verme Süreci.....	3
1.3.1. Karar Verme Süreçlerine etki eden faktörler.....	4
1.4. Karar Türleri.....	6
1.5. Ortamına Göre Karar Verme.....	7
1.5.1. Belirlilik ortamında Karar Verme	7
1.5.2. Risk Altında Karar Verme.....	7
1.5.3. Belirsizlik Altında Karar Verme	7
1.6. Karar Verme Stilleri	8
1.6.1. Alan yazındaki Karar Verme Stilleri	8
İKİNCİ BÖLÜM.....	11
ÖZ YETERLİK İNANCI	11
2.1. Sosyal Bilişsel Teori.....	11
2.2. Öz Yeterlik Kavramı	11
2.3. Öz Yeterliğin Çalışan Düzeyinde Önemi	12
2.4. Öz Yeterlik İnancı Kaynakları	12
2.4.1. Deneyimler	12
2.4.2. Dolaylı	13
2.4.3. Sözel İkna	13

2.4.4. Fizyolojik ve Duygu durumsal	13
2.5. Öz Yeterlik Tipleri	14
2.5.1. Göreve özel.....	14
2.5.2. Mücadeleci	14
2.5.3. Akademik	15
2.6. Öz yeterlik Etkileri	15
2.6.1. Bilişsel Etki	15
2.6.2. Motivasyon Etkisi.....	16
2.6.3. Stres ve Kaygıya Etkisi	17
2.6.4. Seçim Sürecine Etkisi.....	17
2.7. Öz Yeterlik ve Karar Verme Süreci	18
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	19
BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜK	19
3.1. Kavram	19
3.2. Belirsizlik Boyutları	20
3.3. Belirsizlik Kaynakları.....	20
3.4. Belirsizlik Durumlarına verilen Tepkiler	21
3.5. Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve Karar Verme Süreci	21
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	23
KARAR VERME, ÖZ YETERLİK VE BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜK İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR	23
4.1. Karar Verme Stilleri ile ilgili Yapılan Çalışmalar.....	23
4.2. Öz Yeterlik İnancı ile İlgili Yapılan Çalışmalar.....	23
4.3. Belirsizliğe Tahammülsüzlük ile ilgili Yapılan Çalışmalar	24
4.4. Karar verme ve Öz yeterlik ile ilgili çalışmalar	25
4.5. Karar verme ve Belirsizliğe Tahammülsüzlük ile ilgili çalışmalar	25
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	27
ÖZ YETERLİK İNANCININ VE BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜK TEPKİSİNİN GENEL KARAR VERME STİLLERİNE ETKİSİ: PROFESYONEL TURİST REHBERLİĞİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA.....	27

5.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	27
5.2. Araştırmanın Problemi ve Hipotezleri.....	30
5.3. Araştırmanın Modeli	31
5.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	31
5.5. Araştırmanın Yöntem ve Veri Toplama Aracı	32
5.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	35
5.7. Araştırmanın Bulguları.....	35
5.7.1. Sosyo-Demografik Değişkenlere İlişkin Frekans Analizi	35
5.7.2. Genel Karar Verme Stilleri, Öz Yeterlik İnancı, Belirsizliğe Tahammülsüzlük ölçeklerinin Tanımlayıcı İstatistik, Güvenilirlik Analizi, Faktör Analizi ve Normallik Analizi Bulguları.....	37
5.7.3. Araştırma Ölçeklerinin Anlamlılık İstatistiklerine İlişkin Bulgular	46
5.7.4. Korelasyon Analizi.....	68
5.7.5. Regresyon Analizleri	70
5.7.6. Genel Karar Verme Stilleri Alt Boyutlarına İlişkin Regresyon Analizi.....	71
5.8. Değerlendirme	82
SONUÇ VE ÖNERİLER	91
KAYNAKÇA	94
EKLER.....	111

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Genel Karar Verme Stilleri Alt Boyutları ve İlgili Maddeler	33
Tablo 2: Öz Yeterlik Boyutları ve İlgili Maddeler.....	34
Tablo 3: Belirsizliğe Tahammülsüzlük Alt boyutları ve İlgili Maddeler	35
Tablo 4: Örneklemi Oluşturan Profesyonel Turist Rehberlerinin Demografik Özelliklerine Yönelik Frekans Dağılımı	37
Tablo 5: Genel Öz Yeterlik Ölçeği, Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği, Genel Karar Verme Stilleri Ölçeğine İlişkin Güvenirlilik Analiz Sonuçları	38
Tablo 6: Genel Karar Verme Stilleri Ölçeğinin Tanımlayıcı İstatistikleri	40
Tablo 7: Öz Yeterlik İnancı Ölçeğinin Tanımlayıcı İstatistikleri.....	41
Tablo 8: Belirsizliğe Tahammülsüzlük Stilleri Ölçeğinin Tanımlayıcı İstatistikleri.....	42
Tablo 9: Genel Karar Verme Stilleri Ölçeğinin Faktör Analizi Bulguları	43
Tablo 10: Öz Yeterlik İnancı Ölçeğinin Faktör Analizi Bulguları.....	44
Tablo 11: Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeğinin Faktör Analizi Bulguları	45
Tablo 12: Kullanılan Ölçek ve Alt Boyutlarının Normallik Analizleri.....	46
Tablo 13: Genel Karar Verme Stilleri ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Örneklem T Testi Analizi Sonuçları	47
Tablo 14: Genel Karar Verme Stilleri ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Analiz Sonuçları	47
Tablo 15: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları	48
Tablo 16: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Analiz Sonuçları.....	48
Tablo 17: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları	49
Tablo 18: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi Sonuçları.....	49
Tablo 19: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Profesyonel Turist Rehberliği Lisansı Edinme Şekli Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları	50
Tablo 20: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Profesyonel Turist Rehberliği Lisansı Edinme Şekli Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi Sonuçları	51
Tablo 21: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Lisans Türü Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları	51
Tablo 22: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Lisans Türü Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi Sonuçları	51

Tablo 23: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Mesleki Çalışma Deneyimi Süresi Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları	52
Tablo 24: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Mesleki Çalışma Deneyimi Süresi Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi Sonuçları.....	53
Tablo 25: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Yıllık Ortalama Günlük Çalışma Süresi Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları	53
Tablo 26: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Yıllık Ortalama Günlük Çalışma Süresi Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi Sonuçları	54
Tablo 27: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Yoğunluklu Yapılan Turlar Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları	54
Tablo 28: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Yoğunluklu Yapılan Turlar Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi Sonuçları.....	55
Tablo 29: Öz yeterlik inancı ve alt boyutlarının katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Örneklem T Testi Analizi Sonuçları.....	55
Tablo 30: Öz yeterlik inancı ve alt boyutlarının katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları	56
Tablo 31: Öz yeterlik inancı ve alt boyutlarının katılımcıların Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları	56
Tablo 32: Öz Yeterlik inancı ve alt boyutlarının katılımcıların Profesyonel Turist Rehberliği Lisansı Edinme Şekli Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları.....	57
Tablo 33: Öz Yeterlik inancı ve alt boyutlarının katılımcıların Lisans Türü Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları	57
Tablo 34: Öz Yeterlik inancı ve alt boyutlarının katılımcıların Mesleki Çalışma Deneyimi Süresi Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları	58
Tablo 35: Öz Yeterlik inancı ve alt boyutlarının katılımcıların Yıllık Ortalama Günlük Çalışma Süresi Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları	59
Tablo 36: Öz Yeterlik inancı ve alt boyutlarının katılımcıların Yoğunluklu Yapılan Turlar Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları	59
Tablo 37: Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve alt boyutlarının katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Örneklem T Testi Analizi Sonuçları	60
Tablo 38: Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve alt boyutlarının katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları	61
Tablo 39: Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve alt boyutlarının katılımcıların Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları	62
Tablo 40: Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve alt boyutlarının katılımcıların Profesyonel Turist Rehberliği Lisans Edinme Şekli Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları	63

Tablo 41: Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve alt boyutlarının katılımcıların Lisans Türü Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları	64
Tablo 42: Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve alt boyutlarının katılımcıların Mesleki Çalışma Deneyimi Süresi Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları	65
Tablo 43: Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve alt boyutlarının katılımcıların Yıllık Ortalama Günlük Çalışma süresi değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları.....	66
Tablo 44: Belirsizliğe tahammülsüzlük ve alt boyutlarının katılımcıların Yoğunluklu Yapılan Turlar Değişkenine göre Tek Yönlü Anova Testi analizi sonuçları.....	67
Tablo 45: Genel Karar Verme Stilleri, Öz Yeterlik İnancı, Belirsizliğe Tahammülsüzlük Puanları Arasındaki İlişkilerin Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	68
Tablo 46: Rasyonel Karar Verme Stili ile Öz Yeterlik İnancı Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları	71
Tablo 47: Rasyonel Karar Verme Stili ile Çaba ve Direnç Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları..	71
Tablo 48: Rasyonel Karar Verme Stili ile Yetenek ve Güven Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları	72
Tablo 49: Sezgisel Karar Verme Stili ile Öz Yeterlik İnancı Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları	72
Tablo 50: Sezgisel Karar Verme Stili ile Çaba ve Direnç Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları ...	72
Tablo 51: Sezgisel Karar Verme Stili ile Yetenek ve Güven Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları	73
Tablo 52: Sezgisel Karar Verme Stili ile Belirsizliğe Tahammülsüzlük Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları.....	73
Tablo 53: Sezgisel Karar Verme Stili ile Belirsizlik Stres Verici ve Üzücüdür Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları.....	74
Tablo 54: Sezgisel Karar Verme Stili ile Geleceği Bilememek Rahatsız Edicidir Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları.....	74
Tablo 55: Bağımlı Karar Verme Stili ile Öz Yeterlik İnancı Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları	75
Tablo 56: Bağımlı Karar Verme Stili ile Çaba ve Direnç Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları....	75
Tablo 57: Bağımlı Karar Verme Stili ile Belirsizliğe Tahammülsüzlük Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları.....	75
Tablo 58: Bağımlı Karar Verme Stili ile Belirsizlik Stres Verici ve Üzücüdür Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları.....	76
Tablo 59: Bağımlı Karar Verme Stili ile Belirsizlikle İlgili Olumsuz Benlik Değerlendirmeleri Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları	76
Tablo 60: Bağımlı Karar Verme Stili ile Geleceği Bilememek Rahatsız Edicidir Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları.....	77

Tablo 61: Bağımlı Karar Verme Stili ile Belirsizlik Eyleme Geçmemi Engelliyor Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları.....	77
Tablo 62: Kaçınma Karar Verme Stili ile Öz Yeterlik İnancı Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları	78
Tablo 63: Kaçınma Karar Verme Stili ile Çaba ve Direnç Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları ..	78
Tablo 64: Kaçınma Karar Verme Stili ile Yetenek ve Güven Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları	78
Tablo 65: Kaçınma Karar Verme Stili ile Belirsizliğe Tahammülsüzlük Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları.....	79
Tablo 66: Kaçınma Karar Verme Stili ile Belirsizlik Stres Verici ve Üzücüdür Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları.....	79
Tablo 67: Kaçınma Karar Verme Stili ile Belirsizlikle İlgili Olumsuz Benlik Değerlendirmeleri Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları	80
Tablo 68: Kaçınma Karar Verme Stili ile Geleceği Bilememek Rahatsız Edicidir Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları.....	80
Tablo 69: Kaçınma Karar Verme Stili ile Belirsizlik Eyleme Geçmemi Engelliyor Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları.....	81
Tablo 70: Anlık Karar Verme Stili ile Belirsizlik Stres Verici ve Üzücüdür Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları.....	81

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Öne sürülen hipotezlere ilişkin model.....	31
---	----

KISALTMALAR

Anlık	Anlık Karar Verme Stili
Eyleme geçememe	Belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor
Bağımlı	Bağımlı Karar Verme Stili
Olumsuz benlik değer.	Belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri
Stres verici ve üzücü	Belirsizlik stres verici ve üzücüdür.
ÇVD	Çaba ve Direnç
Geleceği bilememek	Geleceği bilememek rahatsız edicidir
GKVS	Genel Karar Verme Stilleri
BTAH	Belirsizliğe Tahammülsüzlük
Kaçınma	Kaçınma Karar Verme Stili
KTBSP	Kültür ve Turizm Bakanlığı Sertifika Programı
ÖY	Öz Yeterlik İnancı Ortalaması
PTR	Profesyonel Turist Rehberi
PTRLP	Profesyonel Turist Rehberliği Lisans Programı
PTRÖLP	Profesyonel Turist Rehberliği Ön Lisans Programı
PTRYLP	Profesyonel Turist Rehberliği Yüksek Lisans Programı
Rasyonel	Rasyonel Karar Verme Stili
Sezgisel	Sezgisel Karar Verme Stili
TUREB	Turist Rehberleri Birliği
TYYÇ	Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi
YVG	Yetenek ve Güven

GİRİŞ

Yönetim süreçleri, karar verme süreçleridir. Örgüt bileşenlerinin kararlarındaki belirli unsurları ayırıştırma ve bu unsurları seçip, belirleyip, ilgili diğer örgüt bileşenlerine ulaştırmak üzere düzgün örgütsel prosedürler oluşturma olarak görülebilir. Bir başka deyişle, başarılması gereken bir görevle ilgili gerekliliklerin tasarlanıp sınırlarının ve içeriğinin kararlar aracılığıyla belirgin bir hale getirilmesidir (Simon, 1997a). Bu anlamda karar verme bir yönetici fonksiyonudur.

Karar verme esasen, bilginin yorumlanması ve tahminler yürüterek seçme sürecidir. Problem çözme ve karar verme süreçlerini ilgilendiren davranışları ortaya çıkaran bu farklı süreçler de psikolojik olarak değerlendirilmelidir. Kararın yerindeliğini ve kalitesini belirleyen etkenlerin başında karar vericinin psikolojik özellikleri önemli yer tutmaktadır (Kökdemir, 2003). Bu nedenle, farklı kişilik özelliklerine sahip bireylerin de karar verme sürecine farklı şekillerde yaklaşımları ve kendi stillerini belirlemeleri beklenebilir.

(Raffaldi vd., 2012)’ye göre, karar verme stilleri, aslında, farklı alanlarda da görülebilen değişmeyen öznel psikolojik özelliklerdir. Bu stiller işi yapma şeklimizi ve belirli davranışlar sergilememizi sağlar. Özellikle iş hayatının her aşamasında bireyler kararlar vermek zorundadırlar. Dolayısıyla kişisel özellikler ve hakkında kararların verilmesi gereken iş arasında uyum olmalıdır. Bu psikolojik özelliklere örnek olarak öz yeterlik inancı ve belirsizliğe tahammülsüzlük verilebilir.

Algılanan öz yeterlik, bireyin ortaya çıkabilecek durumlarla baş edebilmesi için gerekli eylemleri yerine ne kadar iyi getirebileceği ile ilgili öznel yargılamalarını barındırır (Bandura, 1982). Doğrudan psikolojik özellik barındıran öz yeterlik inancı ile karar verme stilleri arasında da bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır (Bashir vd., 2017; Dostanić vd., 2021; Nygren ve White, 2005). Diğer taraftan Belirsizliğe Tahammülsüzlük, bireyin bilişsel, duygusal ve davranışsal seviyede belirsiz durumları nasıl algıladığı, yorumladığını tarif eden bilişsel bir tepkidir. Belirsizliğe tahammülsüzlüğü yüksek bireyler belirsizliği kaçınılması gereken bir durum görürler ve belirsiz durumlarda ilgili fonksiyonları yerine getiremezler. Benzer şekilde, belirsizliğe tahammülsüzlük ile karar verme arasında bir ilişki vardır ve birbirinden ayrı düşünülemezler (Hall, 2002; Luhmann vd., 2011; Soltani, 2016).

Araştırmamızın örneklemini oluşturan profesyonel turist rehberliği ile ilgili birçok tanım bulunurken, en geniş tanımlardan birini (Hacıoğlu, 2019; Kılınçhan, 2019) “verilen seyahat programını uygulayan, ülkeye gelen turist gruplarına yardımcı olan, yöre/bölge ve tarihi eserlerle ilgili onlara bilgi veren ve turun yönetiminden birinci derecede sorumlu olan kişi” olarak yapmıştır. Bu haliyle, Profesyonel Turist Rehberi, mesleğini icra ederken, birçok farklı etkeni göz önünde bulundurması ve bir birey olarak gerekli tepkileri vermesi beklenen bir yönetici konumundadır. 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanununda ise “Seyahat acenteliği faaliyeti niteliğinde olmamak kaydıyla kişi veya grup hâlindeki yerli

veya yabancı turistlerin gezi öncesinde seçmiş oldukları dil kullanılarak ülkenin kültür, turizm, tarih, çevre, doğa, sosyal veya benzeri değerleri ile varlıklarının kültür ve turizm politikaları doğrultusunda tanıtılarak gezdirilmesini veya seyahat acenteleri tarafından düzenlenen turların gezi programının seyahat acentesinin yazılı belgelerinde tanımladığı ve tüketiciye satıldığı şekilde yürütülüp acente adına yönetilmesi”¹ olarak tanımlanmıştır. Yine aynı kanunda, çalışma lisansını edinebilmek için gerekli eğitim iki farklı kaynaktan dört şekilde sağlanmaktadır. Bunlardan ilki, herhangi bir lisans bölümünden mezun olan kişilerin TUREB tarafından sağlanan ülkesel ya da bölgesel sertifika programını bitirmesiyle sağlanmaktadır. İkinci kaynak ise, Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tarafından denkliği tanınan üniversitelerin sağladığı ön lisans, lisans ve yüksek lisans programlarıdır.²

Bu bağlamda, her profesyonel turist rehberinin farklı bir birey olduğu gerçeğinden yola çıkılarak; aynı mesleği icra edenlerin yukarıda bahsedilen farklı psikolojik özelliklere bağlı olarak değişik yönetsel karar verme süreçleri yürüteceği tahmin edilmektedir. Benzer şekilde; aynı mesleği icra eden profesyonellerin çalışma lisanslarını farklı eğitim kaynaklarından, benzer içerikle almış olmalarının da bireysel farklılıklara yol açabileceği değerlendirilmektedir.

Bu araştırmada, öz yeterlik inancı, belirsizliğe tahammülsüzlüğün karar verme stilleri ile ilgili ilişkisi anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu anlamda, bu iki değişkenin profesyonel turist rehberlerinin karar verme stillerini nasıl etkilediği incelenmektedir.

Araştırma toplam 5 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; yönetim ve yönetici kavramlarının tanımlarına, karar verme; tanım, süreç, tür, ortamları ile karar verme stilleri ve alt boyutlarına yer verilmektedir.

Araştırmanın ikinci bölümü, öz yeterlik inancı kavramı, bu kavramın çalışan düzeyindeki önemi, sosyal-bilişsel teorisindeki yeri, kaynakları, tipleri, etkileri, birey davranışları üzerindeki etkisi ve karar verme süreci ile ilgili ilişkisine ayrılmıştır.

Üçüncü bölüm, çalışmanın bir diğer bağımsız değişkeni olan belirsizliğe tahammülsüzlüğün tanımı, boyutları, ortaya çıkaran kaynakları, endişe ile olan ilişkisini, belirsizlik durumlarına olan tepkileri ve bakımından incelemekte, araştırmanın bağımlı değişkeni olan karar verme süreci ile ilgili ilişkisini değerlendirmektedir.

Son olarak, beşinci bölümde ise, araştırmanın amaç ve önemi, araştırmayı gerekli kılan problem ve hipotezler, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, ilgili veri toplama yöntem ve araçları, sınırlılıkları; Turist Rehberleri Birliği (TUREB) üyesi 453 profesyonel turist rehberine uygulanan anket sonucunda elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular ve bu bulgulara dair değerlendirmeler yer almaktadır.

¹ Turist Rehberliği Meslek Kanunu (6326 S.K.), M. 2, t. 07/06/2012, R.G. t. 22/06/2012 S. 28331

² Turist Rehberliği Meslek Kanunu (6326 S.K.), M. 3/c, t. 07/06/2012, R.G. t. 22/06/2012 S. 28331

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR VERME

1.1. Yönetim ve yönetici

Yönetim, çoğunlukla, “sahiplik, patronluk” durumuyla ilişkilendirilse de aslında, her örgütün ihtiyaç duyduğu bir yapıdır. Örgüt, kurum içi bir temsil konumunda değerlendirilebilirken bazen “sahiplik” kavramını geride bırakabilir. Yöneticilik, örgüt hedefleri doğrultusunda işleri planlama, organize etme, bütünleştirme, ölçme, değerlendirme ve insanları geliştirmek olarak anlaşılabılır. Örgüt içerisindeki yöneticiler de hiyerarşik olarak en alttan en üste kadar gelişen durumlar ve hedeflerle ilgili kararlar vermek durumundadırlar. Anlaşılacağı üzere, yöneticinin ilk görevi planlamak yani hedef belirleyip karar vermektir. Ardından etkinlikleri, karar ve ilişkileri uygun bir şekilde analiz eder. Yönetici açısından en önemli becerilerden birisi belirsizlik altında karar vermektir (Drucker, 2008).

1.2. Karar Verme

Karar verme; karar verme ihtiyacı oluştuğunda, eylem seçeneklerini, bu seçeneklerin sonuçlarını, bu sonuçların seçeneklerle ilgili çıktı değerlerini ve seçenekler arasında, sonuç değerleri bakımından, nasıl bir seçim yapılabileceğini sorgulayan rasyonel seçimdir (Brunsson ve Brunsson, 2017; March ve Heath, 1994; Sánchez-Marré, 2022).

Temel olarak, “Karar verme”; bir karar verici, bir karar verme durumu ve hem birey hem de çevresel kaynaklı bilgiye ihtiyaç duyar. Gelen bilgi hizmet ettiği işlevlere göre sınıflanır. Ardından bir ya da daha fazla seçenek düşünülür ve bu seçeneklerin sonuç ve çıktılarına dair birçok beklenti oluşur. Her çıktının iki özelliği vardır: Oluşma olasılığı ve karar vericinin verdiği değer ya da karar verici açısından önemi. Bu bilgi, karar vericinin avantajlı bir eylem dizisini görüp bu eyleme adanmasını sağlayan bir stratejiye göre işlenir. Kurallar ya da kriterler dizisi olarak tanımlanabilecek stratejiler yukarıda bahsedilen kavramları bir araya getirerek bireyin doğrudan bir karar vermesini ve bu karara bağlı kalmasını sağlar. Strateji bir kavramdan çok karar verme durumu daha oluşmadan bireyin sahip olması gereken kişisel özelliklerdir (Jepsen ve Dilley, 1974; March ve Heath, 1994; Sánchez-Marré, 2022). Karar verici bu strateji ya da eğilime göre bir karar verme yolu izler.

1.3. Karar Verme Süreci

Karar verme bireysel bir süreçtir. Belirli dış etkenler ilk önce evrilirler ve sonra karar verme davranışına yol açarlar. Başka deyişle bazı sosyal etkenler karar verme sürecini tetiklerler. Karar verme davranışını bu süreç sonunda ortaya çıkan bir dizilim olarak anlayan Barnard (1995), bu aşamaları genel olarak şu şekilde sıralar: 1) Hedef belirlenir, 2) Hedef içselleştirilir ve hedefi oluşturan durum değerlendirilir, 3)

Durumu oluşturan unsurlar önemine göre düzenlenir, 4) En iyi alternatif seçilir, 5) Eğer ki alternatifler çoksa azaltılmaya çalışılır, 6) Karar eylem planına dönüşür, 7) Karar uygulanır.

İzlenen adımlar ve oluşturduğu yol incelendiğinde, karar verme sürecinin, bireyin farklı kaynaklardan gelen bilgiyi düzenlediği, seçenekleri belirlediği ve eyleme geçmeye koşullandığı psikolojik bir yapı arz ettiği görülmektedir (Harren, 1979).

1.3.1. Karar Verme Süreçlerine etki eden faktörler

Karar verme bireyse bir süreçtir ve birey de hem iç hem de dış birçok etkinin altındadır. Bu faktörlerin bazıları şöyledir.

1.3.1.1. Kişilik

Kararlar bir amaca ulaşmak için verilir ve hangi eylemin amaca ulaştıracağına dair inançlar barındırır. Bu inançlar da kararın kalitesini ve yapısını etkileyebildiği gibi ruh halinin ve duyguların da karar verme davranışı üzerinde etkisi görülebilir (Baron, 2008). Örneğin, bazı araştırmalarda depresyondaki bireylerin bilgi işleme hızı düşük olduğundan tüm olasılıkları gözden geçirebildikleri ve daha yerinde sonuçlara ulaşabildikleri görülmüştür (Robbins vd., 2018).

Bilişsel olarak bakıldığında, edinilen bilginin karar vermede kullanılması da kişiden kişiye değişen bir faktördür. Bir kişi sadece yeterli geleceğini hissettiği kadar bilgiyi işlerken bir diğeri algılayabildiği tüm bilgiyi karar verme için kullanabilir. Benzer şekilde, belirsizliğe tahammülsüzlük de verilen kararın oldukça etkilemektedir. Diğer taraftan kişinin risk almaya karşı tutumu da karar verme sürecinde etkilidir (Payne, 1985).

Bu bakımdan, bireyin başka bireylerden kolayca ayırt edilebilmesini sağlayan baskın duygusal ve zihinsel özelliklerin bir bütünüdür. Süreklilik göstermesi ayırt edici özelliklerindendir (Forester-miller ve Davis, 1995).

Yukarıdaki bilgileri anlayabilmek için kişiliği oluşturan 3 temel faktöre bakabiliriz. Bu anlamda, göre kişilik karakter, mizaç ve yetenekten oluşur. Karakter, sosyal ve ahlaki yönlere işaret etmektedir. Sosyal etmenlerin güdüsü altında gelişir, mantıklı düşünme biçim, duygusal sahiplenme ve örnek belirleme/alma şekliyle büyür ve olgunlaşır (Sağır, 2006).

Mizaç ise, duyguların oluşturduğu tepkilerin durumsal olarak seviye ve yoğunluğu ile ilgilidir. Duygusal uyarılmalar ve tepkileri ile ilgili oluşan farklı yoğunluk ve düzey bireylerin arasındaki ayırt edici mizacı ortaya koyar (Rovai vd., 2013).

Yetenek; bilişsel, duygusal, fiziksel olarak sınıflanabilir. Karar vermede önemli olan bilişsel yetenekler, belirli işleri kavrayabilme, sonuçlarını öngörebilme, değerlendirilebilme ve sonuca varma kapasitesi

olarak düşünülebilir. Duygusal yetenek ise, empati ve sosyal ilişkiye işaret eder (Baier vd., 2019; Leeson vd., 2008; Van Vianen vd., 2012).

Alan yazında en çok kullanılan ve örneklenen araştırmacılardan Jung (1971), çalışmasında kişilik tiplerini aşağıdaki gibi açıklamıştır:

- a) İçe dönük kişilik tipine sahip bireyler için tüm düşünceler ve psikolojik süreçlerin merkezinde bireyin kendisi vardır. Karar vermeden önce düşünmek ve eyleme daha yavaş geçmek içe dönük kişilerin ortak özelliğidir.
- b) Dışa dönük kişilik yapısına sahip bireylerin kararlarının ve eylemlerinin temelinde nesnel koşullar yer alır. Aradıklarını kendi içlerinde değil dış kaynaklardan edinmeye çalışırlar. Bu bakımdan kararların uygulanabilirliği hakkında çevreden bilgi edinmeye çalışırlar. Kararları kolay verip eyleme geçebilirler.
- c) Duyuşsallığın baskın olduğu kişilik yapısına sahip bireylerde, kararların temelinde geçmiş deneyimler yer alır. Ayrıntılara dikkat edip kararlarını başarılı örnekler üzerinden kurgular.
- d) Sezisel kişilik geleceğin önemiyle ilgilenir ve olasılıklar üzerine odaklanır. Geçmişin olağanlığından çok geleceğin nadirliğine inanırlar.
- e) His temelli kişilik yapısı, kişisel prensiplerden çok toplum değerlerine ve onaya önem verirler. Kararları oldukça öznel bir yapı sunar.
- f) Düşünen kişilik rasyonellik ve doğruluk odaklıdır. Karar sonucunda etkilenenler önemli değildir.
- g) Yargısal kişilik yapısı, kolay karar verir ve hayat geçirir. Karar verme halledilmesi gereken bir sorumluluktur. Parçası oldukları örgüt kararlarında etkilidir.
- h) Kararı son ana bırakma algısal kişilik yapısının temel özelliğidir. En fazla bilgiyi edinme amaçlanır.

1.3.1.2. Değerler

Kişisel değer bireyin, farklı durumlara, araçlara ve eylemlerin sonuçlarına dair, seçimlerini etkileyen bir kavrayıştır. Bir bakıma, istenen davranışlara ve süreçlere ilişkin genel inançlar ve fikirlerdir. Hareketlerin düzeninin ve ahengini oluşturan bir paydaştır. Bu bakımdan, bireyin içinde bulunduğu toplumun tutumlarından ayrı düşünülemez (Badr vd., 1982; Kluckhohn vd., 1951). Bazı araştırmalara göre, karar verme ile ilgili seçenekler değerlendirilirken, karar vericinin kişisel değerleri oldukça önemlidir. Çünkü değerler, karar verme sürecinde destek sistemi görevi üstlenir (Harrison, 1998). Çoğu zaman, değerler, bireyin farkında olmadığı bir şekilde, karar vermeyi önemli ölçüde etkiler. Bireyin farkında olmadan bir seçeneği diğerine tercih etmesini sağlayabilir. Bireylerin farklı seçenekler arasından seçim yapmasını sağlayan zemini oluşturabilir. Hatta bireye kararı kendisinin verdiğini bile düşündürebilir (Guth ve Tagiuri, 1965). Değerlerin bu etkinliği göz önüne alındığında, farklı bireyleri değerlerin etkisiyle farklı kararlar verebileceğini düşünmek zor olmayacaktır (England, 1973).

1.3.1.3. Algı

Algı, çevreden gelen bilgiyi kavrama yeteneğinde belirleyici bir süreç olarak tanımlanabilir. Kişinin çevresini hissetme, kurgulama, kavrama ve değerlendirme süreci şeklinde de tanımlanabilir. Esasen gelen bilginin anlamlandırılmasıyla ilgilidir (Koçel, 2003).

Algıyı etkileyen birçok boyut vardır. Örneğin, değerler, amaçlar, hedefler, aile, deneyim, bilgi vb. birçok unsur algıyı etkileyebilir. Bu boyutlar, bireysellik barındırdığı için algı farklılıklarının ortaya çıkmasına ve bireyler arası kararlarda farklılığa yol açabilecektir. Karar verme de bilginin işlenmesi ve uygun davranışın tetiklenmesiyle ilgili olduğundan, algılardaki farklılıklar da karar farklılıklarını ortaya koyacaktır. Çünkü her bilgi, farklı algı filtrelerinden geçer (Sağır, 2006).

1.3.1.4. Riske Karşı Tutum

Karar verme davranışında riskin önemine dair çalışmalar on sekizinci yüzyıla kadar dayanır. Riskli karar verme bilgiyi işleme süresinden kaynaklanan bir durumdur. Dolayısıyla bilişsel bir süreçtir. Muhtemel sonuçların belirsiz, anacak ortaya çıkma olasılıklarının belirgin oluşundan kaynaklanan risk sonucu itibarıyla risk durumunu oluşturur (Payne, 1985).

Riske karşı tutuma göre karar vericileri sınıflandıran dört ayrı tipten bahsedilebilir (Donnelly, 1998). Bunlar;

1. Olası tüm kötü sonuçların arasından en iyisini seçme eğiliminde olan 'Kötümser',
2. Olası sonuçlar arasından en verimli olduğunu öngördükleri seçeneği seçen 'İyimser',
3. Tüm seçenekler arasında, en kötü ve en iyi arasında bir ortalama belirleyenler,
4. Tüm olasılıklara eşit yaklaşım beklenen fayda üzerinden seçim yapanlar.

1.4. Karar Türleri

Karar türleri önceden hazırlık bakımından, “Yapılandırılmış Kararlar”, “Yarı Yapılandırılmış Kararlar” ve “Yapılandırılmamış Kararlar” olarak üçe ayrılabilir. Bunlardan birincisi olan “Yapılandırılmış Kararlar” tekrar edilen, rutin kararları ifade eder. Kararlar genel işleyiş içerisinde günlük bazda tekrarlanır ve genellikle basit ve önceden düşünülmüş kararlardır. İkinci olarak, daha önceden kısmen öngörülmüş, karar verilmesi gereken ortamlarda kullanılmak üzere kısmi olarak üzerinde düşünülmüş “Yarı Yapılandırılmış Kararlar”dır. Seçeneklerin sonuçları belirsiz olduğu gibi sorunlar kapsamlı düşünülmemiş ve sebep-sonuç ilişkisi de oldukça belirsiz durumdadır. Ancak bazı seçenekler için bir ön eğilim söz konusudur. Son olarak, “Yapılandırılmamış kararlar” benzersiz, tek ve duruma özel kararlardır. Bu kararlar için daha önceden belirlenmiş, takip edilmesi gereken kurallar yoktur ve çok nadir olarak bu kararlara ihtiyaç duyulur. Çoğunlukla zor kararlardır. Bu tür kararlara olağan yöntemlerle ulaşmak oldukça zorlayıcıdır. Soruna oldukça yaratıcı yaklaşmak gerekir ve danışma

ihtiyacı ortaya çıkabilir. Genellikle, gelen bilgi eksik olduğu ya da hiç olmadığı için, seçenekler belirsizdir (Delbecq, 1967; Simon, 1960; Thompson, 1967).

1.5. Ortamına Göre Karar Verme

Karar verme ortamı, karar vericiye sağladığı bilgi ve süreç sonucunda elde edilecek çıktının tahmin edilebilirliği ve değerinin anlaşılabilmesi açısından önemlidir.

1.5.1. Belirlilik ortamında Karar Verme

Karar verme içsel ve çevresel bilgiye ihtiyaç duymaktadır. Karar vericinin doğru seçenekleri belirleyebilmesi, bir değer atayabilmesi ve uygulama aşamasına geçmesi için bilgiye ulaşabilmesi ayrıca bu bilginin kesinliğinin yüksek ve içeriğinin değişmez olduğunu bilmesi gerekir. Bilgiye ulaşılabilmesi ve olası seçimlerin olası sonuçlarını tahmin edebilmesi durumu belirlilik ortamına işaret eder. Ancak hem iç hem de dış kaynaklardan gelen bilgiler değişme dinamik olduğu için, kararlar çoğunlukla belirsizlik ortamlarında verilir (Samuelson ve Zeckhauser, 1988).

1.5.2. Risk Altında Karar Verme

Risk altında karar verme durumu söz konusu olduğunda, verilen kararın getireceği sonuç belirsiz iken, bu sonucun ortaya çıkma olasılıkları barizdir. Böyle durumlarda, tahmine yönelik karar vermeye en geleneksel yaklaşım, bir karar vericinin beklenen değeri maksimize eden alternatifini seçeceğini, yani bu belirli seçimin birçok kez yapılması durumunda ortalama olarak en iyi sonucu üretecek alternatifini seçeceğini varsaymaktır. Risk dikkate alındığında, bir karar, belirli bir alternatifin seçimine bağlı olarak, beklenen sonuç değerinin ve sonuçların getirdiği olasılık dağılımının risk oluşturma halinin ortak bir işlevi olarak görülür (Behling vd., 1980; March ve Heath, 1994; Payne, 1985).

1.5.3. Belirsizlik Altında Karar Verme

Bir durum belirsiz olarak tanımlandığında, karar vericinin herhangi bir şeyin doğru olduğundan veya dış çevrenin karşılıklı olarak kapsamlı ve dışlayıcı durumlara sınıflandırılabilceğinden veya bu bilginin bulanıklığı ortadan kaldırılabileceğinden daha az emin olduğu kastedilmektedir. Belirsizlik, alternatif durumların belirsiz bir şekilde tanımlandığı veya birden çok anlama sahip olduğu, aynı anda da tam zıt yorumlar barındırdığı karar verme özelliklerine atıfta bulunur. Bir başka ifadeyle, karar vericinin kararının sonuçları ile ilgili bir tahminde bulunabilmesi beklenirken bu durum net bir şekilde gerçekleşmez (March ve Heath, 1994; Sánchez-Marrè, 2022). Bu durum da çevremizdeki eksik bilgiden ya da geleceğe dair çıkarımlarda bulunmak için yetersizliklerimizden kaynaklanabilir, karar vermek için gerekli seçeneklerin sonuç ve atanmış değerlerini öngörebilmeyi zorlaştırır (Kochenderfer, 2015). Bu hal o kadar zorlayıcıdır ki, Almanya ve İngiltere IBM çalışanları üzerinde yapılan bir araştırmada, en büyük fark belirsizlikten kaçınma boyutunda kendini göstermiştir (Hofstede vd., 2010).

1.6. Karar Verme Stilleri

Karar verme stilleri genellikle bireylerin, belirli görevleri nasıl yerine getirdikleriyle ilgili kişisel alışkanlıkları, tercihleri ya da kendileri hakkında ne düşündükleri ile ilgili değerlendirmelerle ölçülür. Bir başka deyişle, bireyin karar verme ile ilgili kişisel tercihlerine işaret eder (Kozhevnikov, 2007; Raffaldi vd., 2012). Bireyin, karar verme göreviyle ilgili bilgiyi nasıl algıladığı, seçenekleri belirlediği ve eyleme geçtiğine dair karakteristik halini anlatır (Harren, 1979).

Karar verme stilleri söz konusu olduğunda, ilgili iki temel yaklaşım vardır. Bunlardan birincisine göre, stil bir kişilik özelliğidir ve bireyin davranışlarındaki tutarlılığı gösterir. Kavram aslında, bireyin davranışı üzerinde odaklanıyorsa da önemli olan davranışlarındaki düzen örüntüsüdür. Bu bakımdan, bireyin karar vermede kullandığı kişiye özgü, alışkanlık haline gelmiş bir örüntü olarak anlaşılabilir. Yani bireyin karakteristik davranış haline işaret eder (Arroba, 1977; Scott ve Bruce, 1995).

İkinci görüşe göre ise, davranışın doğrudan kendisine odaklanır ve her bir davranış sınıflandırılır. Bu yaklaşımda, davranışın durumlara göre değişkenliği söz konusudur, yani davranışlar arasında tutarlık aranmaz. Söz konusu olan karar verme davranışı ise; ikinci yaklaşımın daha anlamlı olduğu düşünülebilir. Buna göre; bireyin elinde bir dizi karar verme stili vardır ve değişen durumlara göre bunları uygular. Bu şekliyle bakıldığında karar verme stili; karar vericinin durumu nasıl algıladığı ve bilgiyi nasıl işlediği ile ilgili olarak, tüm süreç boyunca sergilenen yaklaşım, tepki ve eyleme geçmeye dair bir yoldur. Bu bakımdan, karar vericiden çok belirli bir kararı vermeye odaklanır (Arroba, 1978; Harren, 1979; Scott ve Bruce, 1995)

Karar verme gibi bilişsel stillerle ilgili bilgilerden eğitim alanında faydalanılabilir. Özellikle bilişsel profillerden elde edilen karar verme ve düşünme tarzları ile ilgili bilgiler, işin gerektirdiği stratejik hedeflerle ilgili kişisel bilgi oluşturmada, profesyonelleşmede ve iyileştirmede kullanılabilir. Bir başka deyişle, bireyin kendini değerlendirmesi ve kişisel gelişimi için faydalı olur (Raffaldi vd., 2012).

1.6.1. Alan yazındaki Karar Verme Stilleri

Karar verme stilleri sınıflandırılırken, uzmanlar farklı başlıklar altında sınıflandırmalar yapmışlardır.

Arroba (1977) karar verme stillerini “Mantıklı, Düşünmeden, Tereddütlü, Duygusal, Uyumlu ve Sezgisel” olarak altı başlık altında toplamıştır. Buna göre; durumun soğukkanlılıkla, nesnel olarak değerlendirilip en iyi seçeneğin seçilmeye çalışıldığı stile “Mantıklı”, karar vericinin karar sonucunu sıradan ya da önemsiz gördüğü stile “Düşünmeden”, karar vericinin herhangi bir seçeneğe bağlanmaktan kaçınma eğilimi gösterdiği, tereddüt ve erteleme davranışının baskın olduğu stile “Çekimser”, karar verme davranışının baskın unsur olduğu ve bireyin kişisel isteklerinin önde olduğu stile “Duygusal”, karar vericinin bir duruma ya da diğer insanlara dair algılanan beklentilerle, bireyin kendi beklentileri ve başka insanların daha önce verdikleri kararlarla uyumlu olma eğilimin olduğu stile “Uyumlu” ve

karar vericinin davranışını tetikleyen unsurun içten gelen “yerindeliğe” dair inançlarının baskın olduğu stile “Sezgisel” adı verilmiştir.

Dinklage (1966, 1968), çalışmalarında 8 ayrı karar verme stilinden bahsetmektedir. Bu stiller; doğrudan önüne gelen ilk seçeneği kabul eden “İçtepisel”, karar verme durumu ile aşırı bilgi toplayan, avantaj ve dezavantajlarını çokça düşünüp bir türlü karar veremeyen “Bocalayıcı”, karar verme ihtiyacının farkında olan ancak karar vermeyi öteleyen “Erteleyici”, kararları şansa ya da oluşuna bırakan “Kaderci”, karar vermeye rasyonel olarak yaklaştığı halde, bilişsel ve duygusal olarak dengeyi sağlayabilen “Planlı”, kararlarını başkalarının iradesine bırakma eğilimindeki “Uyumlu”, karar verme ihtiyacının farkında olan ancak bir türlü karar verme sürecine dahil olamayan “Tutuk”, doğru olduğunu hissettiğini seçen “Sezgisel”dir.

Brousseau vd. (2006) karar verme stillerinin iki temel noktada ayrıştığını belirtirler. Bunlar; bilginin nasıl kullanıldığı ve seçeneklerin nasıl oluşturulduğudur. Bu bakımdan dört ayrı stilden bahsederler. Bu stiller; eyleme, hıza, verimliliğe ve tutarlılığa öncelik tanıyan, bir plan yapıldığında ona sıkıca bağlanan “Kararlı”, gerekli görüldüğünde hemen olayın seyrini değiştirerek farklı bir seçeneğe yönelebilecek “Esnek”, zamanla fazla işi olmayan ve bilgiyi işleyip diğerlerinin de katkısını bekleyen “Hiyerarşik” ve son olarak tüm olası seçenekleri ve farklı eylem biçimlerini değerlendiren “Bütüncül” stillerdir.

Harren, (1979) karar verme stillerinden bahsederken, stili, bireyin karar ve görevleriyle ilgili algılama ya da tepki verme haline işaret edecek şekilde değerlendirmiş; önceki kararların sonraki kararlar için oluşturacakları sonuçların farkında olan, gelecekte karar verme ihtiyacının oluşacağı durumlar için hazırlanıp bilgi toplamaya çalışan, kararların mantık çerçevesi içinde yürütüldüğü “Rasyonel”, önceki stilde olduğu gibi karar vermenin sorumluluğunu kabul ettiği ancak gelecekte sonuçlar üzerine odaklanmaktan çok bireyin o anki hisleri ve kendi duygusal farkındalığı temelinde karar verme eğilimini gösteren “Sezgisel”, diğerlerinden ayrı olarak karar verme sorumluluğunu üstlenmek istemeyen ve çoğunlukla başkalarının etkisi altında kalan, daha pasif ve uyumlu bir hal sergileyen “Bağımlı” karar verme stilleri olarak bahsetmiştir.

Kuzgun (1992) karar verme stratejileri kavramını açıklarken üç ana bileşeni önceler: Bunlar;

- a) Karar verme amacıyla seçenekleri değerlendirirken yürütülen sistematik ve ayrıntılı inceleme işlemi ya da ani karar verme,
- b) Karar vermede istekleri önceleme, diğer bireylerin önerilerini dinleme,
- c) Karar sonrasında karara bağlı kalma ya da değiştirme şeklindedir.

Aşağıdaki karar stratejilerini de yukarıda bahsi geçen boyutlara göre belirlemiştir.

- 1- Karar vermek için incelenen seçenekleri yeterince değerlendirmeden, içgüdülere bağlı karar veren ‘İçtepisel’,

- 2- Tüm seçenekleri enine boyuna değerlendirip olumlu ve olumsuz taraflarını gözden geçiren ‘Mantıklı’,
- 3- Kararı kendi başına vermeyi ifade eden ‘Bağımsız’,
- 4- Verilen karardan mutlu olamayan ve bir an önce değiştirme isteğini ifade eden ‘Kararsız’

Yeni bir karar verme stilleri ölçeği geliştirmek için yola çıkan Scott ve Bruce (1995) karar verme stilini, karar verme durumuyla karşı karşıya kalındığında, bireyin öğrenilmiş, alışkanlık haline gelmiş davranış örüntüsü olarak sınıflandırmış ve çalışmalarına başlarken, önceki alan yazın teorilerini ve verilerini değerlendirerek, “Rasyonel, Sezgisel, Bağımlı ve Kaçınma” olarak dört ayrı stil belirlemişlerdir.

Araştırmada dört ayrı örneklem esas alınıp, ilk örneklemde alınan sonuçlar, diğer üç örneklem aracılığıyla, ölçeği iyileştirmek ve geçerliliğini değerlendirmek üzere kullanılmıştır. Birinci örneklemde alınan sonuçların faktör analizi yapıldığında 5 faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Beşinci faktörü “karar verme için ayrılan süre” ye işaret ettiği anlaşılmış ve “Anlık” olarak adlandırılmıştır. Çalışma sonunda ortaya çıkan stillerin temel tipolojisi ne bağlama ne de soruna özgü görünmektedir. Karar verme stili bireyin bilişsel tarzının bir yansımasıdır. Bireylerin tek bir stil yerine duruma göre farklı stillerden birini tercih edebilecekleri görülmüştür. İlgili stiller aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

- a) *Rasyonel Karar Verme Stili*, bireyin seçenekleri ve bu seçeneklere dair mantıklı bir değerlendirmeye ulaşma çabasına işaret eder. Karar verici sorumluluğu alma eğilimindedir.
- b) *Sezgisel Karar Verme Stiline* başvuranlar, Rasyonel karar verme stilini kullananlara göre kendi iç görüşlerine daha çok güvenirler. Mantıklı bir karar öncesinde iç dünyalarından gelen duygulara güvenip üzerine mantığı oturtmaya çabalarlar.
- c) *Bağımlı Karar Verme Stiline* eğilimli olanlar başkalarından tavsiye almaya ve yönlendirilmeye ihtiyaç duyar. Bu kişiler karar verme sorumluluğunu almaktan kaçınma eğilimindedir. Bağımlı karar veren bireyler, sorumluluğu başkasına yüklerler.
- d) *Kaçınma Karar Verme Stili*; herhangi bir karar vermeden kaçınma eğilimi tanımlayabilir. Çeşitli nedenlerden dolayı birey karar vermek istemez ve karar vermekten kaçınır.
- e) *Anlık Karar Verme Stili* daha önce alan yazınında görülmemiş ancak beşinci bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Bu karar verme stiline başvuranlarda bir “aciliyet” duygusu hakimdir ve kararı bir an önce verip süreci tamamlama duygusu hakimdir.

İKİNCİ BÖLÜM

ÖZ YETERLİK İNANCI

2.1. Sosyal Bilişsel Teori

Sosyal Bilişsel Teori; insan bilişi, eylemleri, motivasyonu ve duygularını, bireylerin kendileriyle ilgili karar verebildikleri, otokontrol sahibi oldukları ve ayrıca çevrelerindeki olayları pasif reaktif bir mekanizma gibi değil etkin birer düzenleyici oldukları varsayımıyla anlamaya çalışan bir yaklaşımdır (Bandura, 2012; Maddux, 1995). Herhangi bir alanda insan davranışlarını anlamak için bilişsel, davranışsal ve çevresel etkileri incelemek gerekir (Maddux, 1995; Wood ve Bandura, 1989). Benlik gelişimi sosyal etkileşime dayalı davranış biçimleri üzerinden bireyin kendisini tanımlamasına bağlıdır. Eylemin araçsallığı ve değeri öğrenilir ve tüm yaşam boyunca benliği oluşturmak için kullanılır (Barone vd., 1997). Bireylerin öz yeterlik inançları sağlam bir şekilde oluşmuşsa zorluklara karşı dayanıklı olurlar (Wood ve Bandura, 1989).

2.2. Öz Yeterlik Kavramı

Her birey yaşamı süresince günlük işlerini yaparken karşısına çıkan olaylara çeşitli tepkiler verir ve yaşamımız doğrudan etkilenir. Bu tepkilerin bazıları olumlu sonuçlar doğururken bazen de verdikleri tepkiler ya hiç sonuç vermez ya da olumsuz sonuçlar elde eder. Bireyin kendi davranışlarıyla sonuçları arasındaki ilişkiyle ilgili tutum, inanç ya da beklentileri yaşama dair geniş bir alandaki davranışsal seçimlerini etkiler. Bu olaylara ve dolayısıyla sonuçlarının karakterimize ya da davranışlarımıza bağlı olduğu ile ilgili farklı algılarımız vardır ve bunu içsel kontrol olarak değerlendiririz (Bandura, 1977a; Rotter, 1966).

Öz yeterlik inancı, insanların yaşamlarını etkileyen olaylar üzerine etki edebilme düzeyini belirleyen yeterliliklerine dair inançlarıdır. Başka ifadeyle bireyin arzu edilen sonuca ulaşmak için gerekli davranışları sergileyebileceğine dair inançlarıdır. Bu inanç insanların nasıl hissedip nasıl düşüneceğini, kendilerini hangi yolla güdüleyip nasıl davranacaklarını saptar. Öz yeterlik teorisinin özünde, bu anlamda, bir davranış başlatmak ve sürdürmek için, temelde, davranışsal becerilerimiz, yeterliliklerimiz ve çevresel talepler ile sorunlarla başarılı bir şekilde mücadele edebileceğimize dair yargı ve beklentiler vardır (Bandura, 1977b, 1998; Maddux, 1995).

Davranışlar otokontrolün, duyguların ve bilişin etkisi ile ilgilidir. Öyle ki, kötü alışkanlıkların olumlu yönde bir davranış değişikliği göstermesi için bile hem klinik hem de bağımsız süreçlerde, öz yeterlik oldukça önemli ve değerlidir (DiClemente, 1986). Önemli olan husus, öz yeterlik inancının statik bilgi

yapısından çok belirli alanlarda belirli davranışları geliştirme ile ilgili belirli bilişsel tanımlamalardan oluşmasıdır ve bu nedenle gelişen dinamik bir yapı arz eder (Barone vd., 1997).

Güçlü bir öz yeterlik inancı insan başarısını ve kişisel iyi oluşu birçok açıdan geliştirir. Öz yeterlik inancı yüksek olan bireyler, tehlike arz eden durumları kontrol altına alabilecekleri güvencesiyle yaklaşır. Düşük olanların ise, ulaşmak istedikleri hedeflerine karşı düşük bir heves ve bağlılıkları olur. Yeteneklerinden şüphe eden bireyler, zorlu görevlerden, kişisel tehdit olarak görüp, kaçınırlar (Barone vd., 1997). Yeteneklerine dair güçlü bir şekilde inanan insanlar, zorlu görevlere, kaçınılması gereken tehlikeler olarak değil, bir mücadele olarak bakar (Bandura, 1998, 2015). Bireyin başarıya ulaşabilmesi için gerekli olan sadece uygun becerilere sahip olması değil aynı zamanda kendine inanıyor olması gerekir. Bu nedenle, aynı bilgilere ve beceri sahip iki kişiden öz yeterlik inancı düşük olan daha kötü bir performans sergileyebilir (Adams, 2014; Bandura, 1993).

Sonuca ve yeterliğe dair beklentiler birbirinden farklıdır, bunun nedeni, bireylerin belirli eylemlerin belli bir sonuca ulaşabileceğine dair inanca sahip olabilmeleri ancak bu eylemi kendilerinin gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceklerini sorgulamalarıdır. Bu bağlamda, kişisel becerilere dair beklentiler hem davranışın başlatılmasını hem de sürdürme çabasını etkiler. Öz yeterlik inancı seviyesi ne kadar yüksekse çaba da o denli artacaktır (Bandura, 1977b, 1977a, 1998).

2.3. Öz Yeterliğin Çalışan Düzeyinde Önemi

Algılanan öz yeterlik kariyer seçimi ve gelişimi için oldukça önemli bir belirleyicidir. Yüksek öz yeterlik inancı yenilik ve mükemmellik arayışında gerekli dayanma gücünü sağlar. Öte yandan, zorlu girişimlerde başarıyı getiren kararlı öz yeterlik inancı, mutlak başarıyla çok da ilgili olmayan bir dizi eyleme bağlılığı da kalıcılaştırabilir (Bandura, 2009, 2015).

2.4. Öz Yeterlik İnancı Kaynakları

Birçok inanç gibi öz yeterlik inancı da bireyin gelişimi boyunca farklı kaynaklardan beslenir. Kişisel öz yeterliğe dair beklentiler dört ana kaynaktan beslenir bunlar; ‘Deneyimler, dolaylı, sözel ikna, fizyolojik ve duygu durumsal’ kaynaklardır (Bandura, 1977a, 2015; Wood ve Bandura, 1989).

2.4.1. Deneyimler

Deneyimler en temel bilgi kaynaklarından ve otomatik, bütüncül, birleştirici bir mekanizma halinde işlev yürütürken, elle tutulur örnekler üzerinden bilgi sunar; bu bilgiyi prototip, metafor, yazı ve söz olarak genelleştirir. Olumlu sonuç veren deneyimler kabul edilirken, olumsuz sonuçlanan deneyimlerden kaçınılır (Epstein ve Morling, 1995).

Güçlü bir öz yeterlik inancı oluşmasında en önemli faktör, deneyimden gelen yetkinliktir. Başarılar yetkinlik beklentilerini arttırırken, tekrarlanan başarısızlıklar ve bir de daha eylemin en başında olmuşsa, beklentiyi azaltır. Tekrarlanan başarılar sonucunda gelişen güçlü yeterlik beklentileri

sonucunda durumsal başarısızlıkların etkisi nispeten azalır. Hatta, yoğun çaba sonrasında üstesinden dair inancı pekiştirerek kişisel motivasyonu destekler. Güçlü bir yeterlik inancına sahip olmak için zorlu engelleri aşarak hedefe ulaşmak gerekir. Sorunların çözümü karşısında ortaya çıkan sorunlar ve zorluklar başarıya genelde kolay ulaşılamayacağını öğretir. Bireylerin zorluklarla baş edebileceklerine dair inançları yüksek olursa, zorluklar karşısında yılmazlar ve toparlanmayı bilirler. Zorluklardan daha güçlü olarak kurtulurlar. Ancak, bilginin yeterlik beklentileri üzerine etkisi daha çok bilişsel olarak nasıl değerlendirildiği ile ilgilidir. Olayların çevresini oluşturan sosyal, durumsal ve geçici bazı durumlar bu değerlendirmelerin çerçevesini oluşturur. Bu nedenle sadece başarılı deneyimler genel bir yeterlik beklentisi oluşturmaz (Bandura, 1977a, 1993, 1998; Maddux, 1995; Wood ve Bandura, 1989) .

2.4.2. Dolaylı

Wood ve Bandura (1989) bilgi ve becerilerin sadece doğrudan öğrenme yoluyla ilerleyebilmesi halinde, insan gelişiminin umulduğu kadar hızlı olamayabileceğini belirtmektedirler. Bu anlamda, öz yeterlik inancının gelişmesi ve güçlenmesi için, sosyal modeller en önemli ikinci kaynağı oluşturur. Bireyler kendileri ile aralarında benzerlik kurdukları rol modeller gösterdikleri çaba ile başarıya ulaştıkça, başarıya ulaşmak için kendilerinin de aynı yeteneklere sahip olduklarına dair inançları artar. Benzerlik algısı ne kadar yüksekse rol modellerin ikna ediciliği de aynı oranda artar. Öte yandan, rol model kaynaklı öz yeterlik beklentisi daha zayıf ve dolayısıyla hassas ve sönmeye eğilimlidir. Çünkü kaynağın temeli bireyin benzer performansı gördüğü kişilerle arasında kurduğu benzerliktir (Bandura, 1977a, 2001; Bandura ve Walters, 1963; Maddux, 1995; Wood ve Bandura, 1989).

2.4.3. Sözel İkna

Sözel ikna, kolaylığı ve hazırda bulunurluğu açısından, oldukça yaygın olarak kullanılır. Ancak deneyim ve dolaylı yollardan kazanılan öz yeterlik inancına göre, davranışları değiştirmesi daha az beklenir (Maddux, 1995). Başarıya ulaşmak için gerekli yeteneklere sahip oldukları konusunda sözlü olarak ikna edilen bireyler, kendine dair şüpheleri olan ve sorunlar ortaya çıktığında kendi kişisel yetersizliklerine odaklanan bireylere oranla daha çok çaba sarf etmeye eğilimlidirler. Deneyim kaynaklı öz yeterlik inancına göre daha zayıf ve kırılgan bir yapı oluşturur. Diğer taraftan, bir bireye sosyal yöntemlerle yüksek öz yeterlik inancı aşılamak oldukça zordur. Gerçekçi olmayan motivasyon, birey tarafından, olumsuz sonuçların ortaya çıkmasıyla, kolaylıkla reddedilir. İkna edicinin bilgi ve de tavsiyede ettiği alanda deneyimli olması gerekir. Öte yandan, bir işi yapmak için gerekli kapasiteye sahip olmadığına dair ikna edilen bireyler, karşılarına çıkan zorluklardan kaçınma ve kolaylıkla pes etmeye meyillidirler (Adams, 2014; Bandura, 1977a, 1998, 2015; Maddux, 1995; Wood ve Bandura, 1989).

2.4.4. Fizyolojik ve Duygu durumsal

Kişiyi özgü psikolojik durumlar, öz yeterlik inancını önemli ölçüde etkiler. Bireyler psikolojik olarak tatsız bir durumun farkına vardıklarında kendi yeterliklerinden şüphe etmeye daha çok meyillidirler.

Rahat olduklarında ise kendi yeteneklerine güvenleri artar. Stresli ve zorlayıcı durumlar, kişisel yeterliğe dair bilgi veren duygusal durumları ortaya çıkarırlar. Bu nedenle, öz yeterlik algısı üzerinde önemli etkiye sahiptir (Bandura, 1977b, 1997; Maddux, 1995).

Öz yeterlik inancını arttırmanın önemli yollarından biri de insanların strese karşı verdikleri tepkileri azaltmak ve olumsuz duygusal eğilimlerini, kendi fiziksel durumlarıyla ilgili yanlış yorumlamalarını değiştirmektir. Önemli olan sadece duygusal ve fiziksel tepkilerin tek başına yoğunluğu değil, daha çok ne şekilde algılandığı ve yorumlandığıdır. Yüksek öz yeterlik inancına sahip kimseler, genellikle, duygusal uyarılmaları performansları için katkı veren araç olarak görürler. Öte yandan, yetersiz olduklarına inanlar ise tam tersi şekilde olumsuz yönde etkilenecektir (Bandura, 1977b, 1995, 1998). İlgili teoriye göre, duygusal uyarılma, kaçınma davranışını tetikleyen bir dürtü olarak görülür.

2.5. Öz Yeterlik Tipleri

Öz yeterlik inançları alanlarına göre tiplere ayrılabilirler.

2.5.1. Göreve özel

Bandura'nın (1982, 1997, 2001, 2009) araştırmalarına göre öz yeterlik inancı esasen göreve özeldir. Bu nedenle özgüvenle karıştırılmaması gerekmektedir. Öz güven bireyin kendine atfettiği genel değer iken, öz yeterlik bir görevi yerine getirebilmesi için gerekli becerilere sahip olup olmadığını gösteren duruma özgü bir inançtır. Birey kendisiyle ilgili genel olumlu düşüncelere sahip iken belirli bir alandaki görevi yerine getirebilmek için düşük öz yeterlik inancına sahip olabilir (Dickerson ve Taylor, 2000; Schunk ve Pajares, 2002). Bandura (1977) bireylerin yeterlik beklentilerinin sadece görevin zorluğuyla sınırlı olabileceğinden, zorlu bir işin altından kalan bireyin daha yüksek öz yeterlik inancına sahip çıkabileceğini belirtir. Öz yeterlik inancı arttıkça, zorlu görevlerle başa çıkmak daha kolay olacaktır. Ancak belirli görevleri yerine getirmek için gerekli becerilere sahip olmadıklarına inanmaları durumunda daha az zorlayıcı buldukları görevlere yönelebilirler.

Bu bağlamda, yapılan çalışmaların “göreve özel “olarak tanımlanması ve yapılması gerekliliğinden bahsedilir (Weigand ve Stockham, 2000). Öte yandan, öncelikle deneyimlerden kaynaklı olması bakımından, öz yeterlik inancının birbiriyle ilgili durumlar arasında oluşan genel bir öz yeterlik inancına da işaret edebilmektedir (Smith vd., 2006).

2.5.2. Mücadeleci

Bir eyleme girişmek ve başa çıkma davranışını sürdürebilmek için bireysel yetkinlik beklentileri önemlidir. İnsanların bir işi yapabileceklerine dair kişisel inançları ortaya çıkan durumlarla başa çıkıp çıkamayacaklarına dair inançlarını etkiler. Bu noktada, algılanan öz yeterlik inancı davranış seçimlerinde etkili olur. Çünkü insanlar korkarlar ve başa çıkma becerilerini aştığına inandıkları durumlardan sakınırlar. Aksine eğer başa çıkabileceklerine inanıyorlarsa bu tür eylemlere girişmeye daha çok eğilimli olurlar (Bandura, 1977a, 1977b, 2012)

Eylemler önceden düşüncede şekillendirilir ve bir kez eyleme geçildiğinde öz yeterlik inancı yüksek olan bireyler daha az öz yeterlik inancı olanlara göre daha fazla çaba gösterip mücadeleye etmeye meyilli olurlar. Zorluklar ortaya çıktığında çabucak toparlanıp hedeflerine bağlı kalabilirler. Yüksek öz yeterlik inancı yanı zamanda bireylerin daha çok mücadele gerektiren zorlu hedefler seçebilmelerine, bulmalarına ve hatta yenilerini oluşturmalarına olanak tanır (Luszczynska vd., 2005; Maddux, 1995).

Yüksek öz yeterlik inancı birçok açıdan bireysel başarıya ulaşmayı kolaylaştırır. Yüksek yeterliği olanlar zorlu görevleri kaçınılması gereken tehditte çok üstesinden gelinecek bir durum olarak görürler. Bu tür bir yeterlik bakışı bireyin ilgi alanlarını ve meşguliyetlerini geliştirir. Görev temelli odaklanıp sınırlı bağlı kalabilirler. Başarısızlık durumunda yılmadan toparlanabilirler. Başarısızlığı yetersiz çabaya, ya da gerekli bilginin ve becerinin eksikliğine bağlayabilirler. Böylesine kişisel bir yorumlama kişisel başarıları beraberinde getirirken stresi azaltırken depresyona karşı daha az kırılgan yapar (Bandura, 1993).

2.5.3. Akademik

Akademik özyeterlik, bireyin belirli seviyelerdeki akademik görevleri yerine getirebileceğine ilişkin bireysel inanca işaret eder (Schunk, 1991). Bu bakımdan akademik öz yeterlik inancı yüksek olan öğrenciler, ilgili alanlardaki çalışmalarında daha istekli ve başarıya ulaşmaları daha kolay olacaktır (Chun Chu ve Choi, 2005). Öğrenciler, o anki performanslarından, dış dünyaya ait gözlemlerinden ve psikolojik durumlarından, kendi öz yeterliklerini değerlendirebilmek için bilgi edinirler. Öz yeterliklerine dair bilginin kaynağı diğer dış kaynaklardan çok kendi başarı durumlarıdır. Öğrenme yeteneklerinden şüphe duyan öğrencilerle karşılaştırıldığında, yeterlik inancı yüksek olanların hemen işe koyulup daha sıkı çalışarak zorluklarla karşılaştıklarında vazgeçmedikleri görülür (Schunk ve Pajares, 2002). Öte yandan, göz ardı edilmemesi gereken bir konu ise, akademik yeterliğin bütüncül bir alanı kapsamadığı, bir öğrencinin herhangi bir konuda öz yeterlik inancının yüksek olmasının diğer bir konuda yüksek olması gerektiği anlamına gelmediğidir (Zimmerman, 2000). Akademik erteleme davranışına yönelten inançlardan birisi olabileceğine dair yapılan çalışmalarda iki boyut arasındaki ilişkiye dair önemli bulgular elde edilmiş ve öz yeterlik inancı düşük olan öğrencilerin erteleme davranışı sergilemeye daha fazla eğilimli olduğu görülmüştür (Klassen vd., 2008; Steel, 2007; Tuckman ve Sexton, 1992; Wolters, 2003).

2.6. Öz yeterlik Etkileri

Öz yeterlik inançlarının insan davranışlarını etkilediği 4 ana psikolojik süreç vardır.

2.6.1. Bilişsel Etki

Öz yeterlik inancının bilişsel süreçlere etkileri birçok şekilde ortaya çıkar. Kişisel hedeflerin belirlenmesi bireyin kendi yeteneklerini tanıyabilmesi ile ilgilidir. Birçok eylem süreci öncelikle kişinin

düşüncelerinde şekillenir. Yüksek yeterlik inancına sahip olanlar, olumlu işaretler veren ve başarıyı destekleyen başarı senaryolarını zihinlerinde canlandırırlar. Yeterliklerine dair şüpheleri olanlar ise, başarısızlık senaryolarını düşünüp yanlış gidebilecek şeyler üzerine yoğunlaşırlar. Kuruntularla uğraşırken başarıya ulaşmak oldukça zordur (Bandura, 1997, 1998).

Düşüncenin önemli işlevlerinden birisi olayları önceden tahmin edebilmek ve yaşamlarını etkileyecek bu olayları kontrol edecek yollar geliştirmesini sağlamaktır. Bunun içinse birçok karmaşıklık ve belirsizlik barındıran bilgileri bilişsel olarak işlemeyebilmek gerekir. Bireyler, öngörülebilir ve düzenlenebilir kuralları öğrenip seçeneklerini oluştururken, olayların muhtemel sonuçlarını sınavı kestirebilmelerini sağlayacak öngörülebilir faktörleri tartmak, birleştirebilmek için ve daha önce hangi faktörleri deneyip çalıştıklarını hatırlamak için bilgilerine güvenmeleri gerekir. Baskı oluşturan durumsal talepleri karşılamada, başarısızlıklarda ve zorluklarla karşılaşıldığında, güçlü yeterlilik duygusuna sahip olanlar hedeflerine odaklanabilirler. Zorlu çevresel talepleri karşılamada, yeterlilikleri konusunda şüpheye düşenler analitik düşünme konusunda da yetersiz kalırken, arzularında bir azalma oluşur ve performansları düşer. Öte yandan yeterli olduklarını hissedenler ise, kendilerine zorlu hedefler seçip performanslarını sonuca ulaştıracak şekilde analitik düşünebilirler (Bandura, 1993, 2001; Wood ve Bandura, 1989).

2.6.2. Motivasyon Etkisi

Motivasyon, temel olarak, davranışın nasıl etkin hale getirilip sürdürülebileceği ile ilgilidir. Gelecekteki olayların sonuçları hakkında çıkarımlarda bulunmak motivasyon için bilişsel bir kaynaktır. Muhtemel sonuçlar için bilişsel çıkarımlarda bulunmak davranış motifleri olarak görev yapar. Yaptığımız birçok şeyin nedeni fayda sağlamak ya da olumsuz sonuçlardan kaçınmaktır. Motivasyonun ikincil önemi bir bilişsel kaynağı hedef belirlemekle ilgilidir. Öz motivasyon, bireyin kendi değerlendirmesini yapabileceği standartlara ihtiyaç duyar (Wood ve Bandura, 1989).

Bireyler kendilerine hedef belirlerlerken, yapabildikleri şeyler ve yapmak istedikleri hedefler arasında olumsuz uyumsuzluklar algıladıklarında motivasyon açısından olumsuz etkilenmelerine yol açacak memnuniyetsizlikler yaşarlar. Esasen motivasyonla ilgili bu sonuçlar hedefin kendisinden değil, kişinin kendi davranışlarıyla ilgili değerlendirmesinden kaynaklanır. Hedefler olumlu kişisel güdülenme için gerekli şartları belirlerken, birey kararını verdikten sonra nihai hedefe ulaşmasını sağlayacak çabaya odaklanır. Çoğu başarı uzun süreli bir tatmin sağlamazken, gelecekteki kendini değerlendirme durumları için olumlu etki yaparlar (Bandura, 1977b; Schunk, 1991; Zimmerman, 2000).

İnsanlar kendilerini motive ederken ve eyleme geçerken sezgisel davranırlar. Neleri yapabileceklerine dair inançlar belirlerler. Muhtemel eylemlerin sonuçlarıyla bağ kurarlar. Kendileri için hedefler belirleyip gelecek için koydukları değeri elde etmeye çalışırlar. Yeterliliğe dair inançlar ise öz motivasyon için anahtar faktördür. Çünkü bu inançlar öz motivasyonu, eylemi hedefler ve istekler üzerinden etkiler (Bandura, 1998, 2015; Schunk, 1991; Wood ve Bandura, 1989).

Farklı tepkilerin etrafında şekillendiği, bilişsel motivasyona dair kaynaklar, üç farklı teori altında toplanabilir. Bunlar ‘Yükleme Teorisi’, ‘Beklenti teorisi’ ve ‘Amaç Teorisi’dir. Öz yeterlik bu üç bilişsel motivasyon tipinde de etkindir. Öz yeterlik inançları nedensellik barındıran yüklemeyi etkiler. Kendilerini fazlasıyla yeterli görenler başarısızlıklarını yetersiz çabaya bağlarken, kendilerini yetersiz görenler başarısızlıklarını yetersizliklerine bağlarlar. Beklenti teorisinde motivasyon bir dizi davranışın bazı sonuçları ve bu sonuçların değerini belirleyeceği beklentisinden kaynaklanır. Ancak insanlar yapabilecekleri şeylere dair inançlara bağlı olarak davranış gösterebilirler. Bundan dolayı, sonuç beklentisinin güdüleyen etkisi tamamen olmasa da öz yeterlik inançlarına bağlıdır. Bireylerin gerekli yetkinliğe sahip olmadıklarını düşündükleri için peşini bıraktığı birçok çekici seçenek vardır. Beklenti teorisinin yordamacılığı algılanan öz yeterlik inancına bağlı olarak artar. Eldeki birçok kanıt, zorlu hedeflerin motivasyonu arttırıp koruduğunu göstermiş. Hedef belirleme kaynaklı motivasyon bilişsel karşılaştırma sürecine dayanır. İnsanlar, öz tatmini benimsenen hedeflere bağlı kılarak, davranışlarına yön verir ve hedeflerine ulaşana kadar gereken performansı sergilemek için kendilerince teşvikler oluştururlar. Hedeflerini gerçekleştirerek kişisel tatmine ulaşmaya çalışırlar. Hedef odaklı motivasyonu yönlendiren etkilerden birisi hedefe ulaşmaya dair öz yeterlik algısıdır. Öz yeterlik inancı; insanların seçtikleri hedefleri, ne kadar çaba gösterecekleri, zorluklara karşı ne kadar dayanacakları, başarısızlıklara tahammülleri gibi birçok açıdan motivasyona etki eder (Bandura, 1995, 1997, 2009).

2.6.3. Stres ve Kaygıya Etkisi

İnsanların başa edebilme yeterliliklerine dair inançlarını tehlikeli ya da zor durumlarda ne seviyede stres ve baskı hissedecekleri ve motivasyon seviyeleri etkiler. Stres kaynaklarıyla baş etmeyi sağlayan algılanan öz yeterlik ise endişe duygusunun dalgalanmasında önemli bir rol oynar. Stresi yönetebileceklerini düşünen bireyler rahatsız edici düşüncelere kapılmazlar (Bandura, 1998; Bandura vd., 1988; Wood ve Bandura, 1989).

Düşünce sürecini kontrol eden öz yeterlik inancı düşünce kaynaklı endişe ve depresyonu kontrol etmede önemli bir rol oynar. Bu süreci kontrol edenler karar verirken daha sakin ve temkinli kalabileceklerdir. Bu rahatsız edici düşüncelerin sıklığını kontrol ile ilgili olmayıp bu stres kaynağını tamamen sonlandırabilme yeterliliği ile ilgilidir. Hem baş edilme yeterliliği hem de düşünceleri kontrol edebilme yeterliliği endişe ve kaçınmacı davranışları azaltmada önemli rol oynar (Bandura, 1997, 1998; Barone vd., 1997; Maddux, 1995).

2.6.4. Seçim Sürecine Etkisi

Öz yeterlik inançları, durum ve eylemlerle ilgili seçimlerimizi etkileyerek, otokontrolü ve hedeflere odaklanmayı doğrudan ilgilendirirler. Bu seçimler değer verilen amaçlara ulaşma olasılığımızı belirler. Birey çoğunlukla ulaşabileceğine inandığı amaçlara odaklanır. Çünkü o amaca ulaşmak için yeterliği olduğunu düşünür. Öte yandan, belirlenen hedefe ulaşmak için gerekli olan yeterliğe sahip olursa da,

düşük öz yeterlik inancına sahip bireyler bu davranışı başlatmaktan kaçınmak isteyebilirler (Barone vd., 1997).

Öz yeterlik inancı insanların yaşamlarında yaptıkları birçok seçim üzerinde etkilidir. Öte yandan, doğal olarak, bu inanç, tek başına, seçim süreçlerini doğrudan etkileyemeyecekse de nihai başarı beklentisine bağlı olarak, baş edebilme çabasına etki edecektir. Bireyler yeterliliklerini aştığını değerlendirdikleri eylem ve durumlardan kaçınma eğilimindedirler. Ancak üstesinden gelebileceklerini düşündükleri zorluklara göğüs gerip, kendilerini yeterli gördükleri durumları seçecekler. Birey, hedef odaklı bir yeterliğe sahip olduğuna inandığında, o alandaki başarıya olan inancı artar bu da daha yüksek hedefler belirlemesini sağlar (Bandura, 1977a, 1998; Barone vd., 1997).

2.7. Öz Yeterlik ve Karar Verme Süreci

Bireyler seçimleriyle, yaşamlarını doğrudan etkileyen farklı yeterlilikler, ilgi alanları ve sosyal ağlar belirlerler. Seçim davranışını etkileyen herhangi bir etken doğrudan kişisel gelişime de etki edebilir. Kariyer seçimi ve gelişimi de öz yeterlik inancının sonuçlarıyla güçlü bir şekilde ilgilidir. Problem çözme ve karar vermeye ilişkin öz yeterlik inancı bu iki alandaki verimliliği ve etkinliği doğrudan etkiler. Günlük işlerin etkin yönetimi birçok hızlı karar vermeyi gerektirdiğinden, öz yeterlik inancı yüksek olan bireyler süreci daha iyi yönetebileceklerdir. Böylelikle öz yeterlik inancına bağlı olarak, daha ilk yaşlardan itibaren karar verme süreçlerini etkileyen davranışlar geliştirebilirler (Bandura, 1995, 1998; Barone vd., 1997).

Yeterliğe dair inançlar bilişsel, motivasyonel, etkin ve karar verme süreçlerini doğrudan etkileyerek insan davranışlarını etkiler. İnsanların üretken, kötümser ya da iyimser düşünüp düşünmediklerine, kendilerini ne kadar doğru iyi motive ettiklerine ve karşılına çıkan sorunlarla mücadele ederken ne kadar kararlılık gösterdiklerine, duygusal iyi oluşlarının kalitesine, stres ve depresyona ne kadar dayanıklı olduklarına ve yaşamlarının seyrine etkileyecek seçimlere etki ederler. Yeterlilik yargılamasının önemli bir işlevi de yeterlilik inançlarını oluşturan farklı kaynaklardan gelen bilgileri tartmak ve entegre etmek için çeşitli kuralları ve sezgileri oluşturmaktır (Bandura, 1993, 2015; Bandura vd., 1988).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜK

3.1. Kavram

Belirsizlik, Türk Dil Kurumu (2022) tarafından “Belirsiz olma durumu, belgisizlik, müphemiyet, vuzuhsuzluk” olarak tanımlanmıştır.

Literatürde, bu kavramı ilk kullananlardan Budner (1962), belirsizliğe tahammülsüzlüğü “belirsizlik durumlarını tehdit kaynağı olarak algılama” olarak değerlendirmiş; belirsizlik barındıran durumu yeterli bilgi eksikliği nedeniyle birey tarafından yeterince tanımlanamayan ve sınıflandırılmayan; tamamen yeni, hesaba katılması gereken bir çok parametrenin olduğu karmaşık, farklı faktörlerin ve girdilerin ortaya koyduğu tutarsız durum olarak değerlendirir. Bir diğeri ise, başa çıkma stratejilerini açıklarken, bilişsel süreçleri oluşturan “aşırı uyarılmışlık halini”ni açıklamak için bir değişken olarak ifade eden Krohne (1989) olmuştur. Yazar aynı eserinde, “aşırı uyarılmışlık halini”ni, uyarı sinyallerinin önceden fark edilerek olumsuz durumlara hazırlıksız yakalanma ihtimalini ortadan kaldırmaya yönelik işaretleri kaçırmama eğilimi olarak ifade etmiştir.

Genel olarak, “Belirsizliğe tahammülsüzlük”, bireyin olumsuz bir olayı ya da durumu, oluşma ihtimali ne kadar az olsa da, ilgili sonuçlarına bakmaksızın, kabullenmemeye yönelik aşırı tepki vermesi ya da bilgiyi belirsiz, parçalı, çapraşık, karmaşık, tutarsız özellikleri bakımından bir tehdit ya da huzursuzluk kaynağı olarak görme eğilimi olarak açıklanabilir (Buhr ve Dugas, 2002; Ladouceur vd., 2000; Norton, 1975; Sari ve Dağ, 2009).

Bu durum bireysel algı ile ilgili olduğundan kişilere göre değişiklik gösterebilecektir. Belirsizliğe tahammülsüzlüğe tepkisi yüksek bir birey, belli bir durumu “rahatsız edici” olarak değerlendirirken, bir başka birey, bu durumun oluşma ve sonuçlarıyla ilgili ihtimaller aynı olsa bile daha az rahatsız edici bulabilir. Yani ilk bireyin tahammül eşiği düşüktür (Ladouceur vd., 2000).

Duygusal uyarılmalara ve belirsizliğe karşı tahammülsüzlükleri yüksek olan bireyler, olumsuz durumların oluşturduğu duygusala dalgalanmalara ve belirsizliğe tahammül gösteremezler. Stres kaynağı oluşturan belirsizliği azaltmak istedikçe duygusal olarak yükselen uyarılmalar yaşarlar ve bu da strese neden olur. Katlanılamaz haldeki bu duygu durumunu azaltmak için stres kaynağından uzaklaştıkça, stresle beraber belirsizlik de artar. Ve böylece belirsizliğe tahammülsüzlüğü düşük olan bireyler olumsuz durumlarla kolaylıkla baş edebilirler (Krohne, 1993).

3.2. Belirsizlik Boyutları

Belirsizlik, “bireysel, grupsal ve örgütsel” olarak, üç alt boyutta incelenebilir (Polat ve Arabacı, 2015).

- a) *Bireysel Belirsizlik*, kendisini birey seviyesinde göstermektedir. Bireyin kendisini alakadar eden bir konuda yeterli seviyede bilgiye ulaşamaması ya da ulaşılan verinin düzensiz, karmaşık ve desen oluşturmayan bir yapıda oluşmamasından kaynaklanır. Birey gelen bilgiyi kurgulayıp, bilgiyi oluşturan veriler arasında nedensellik ilişkisi kurmaz, kavramlaştıramaz ve bu bilgiyi sergilemek istediği davranışa uygun olarak işleyemez (Bordia vd., 2004; Gifford vd., 1979).
- b) *Grupsal belirsizlik*, grupları ilgilendiren konularda belirsizliğin hakim olduğu durumlara işaret eder. Özellikle, değişim boyutunda, geleceğin getireceğini bilememek rahatsız edici bulunur. Belirsizliği gidermek adına, grup içi iletişimin daha iyi hale getirilmesi belirsizliğin ortadan kaldırılmasında yarar sağlayabilir. Bu anlamda en önemli görev grup liderlerine düşmektedir. Görevi, bir an önce belirsizliği ortadan kaldıracak bilgiyi grup paydaşlarına iletmesidir (DiFonzo ve Bordia, 1998; Hogg ve Mullin, 1999).
- c) Son olarak, *Örgütsel Belirsizlik*, bir örgütü doğrudan ilgilendiren belirsizlik boyutudur. Hem iç hem de dış belirsizlikten etkilenir. İç belirsizlik, doğrudan iç paydaşların birbirleriyle olan etkileşimi, iç özellikleri ve ilgili karar verme süreçleriyle alakalıdır. Dış belirsizlik ise, örgütün dış çevresiyle ilgili belirsizlik durumu ile ilgilidir. Bu belirsizliği incelerken üç aşamaya bakılabilir. Birinci olarak, örgüt yöneticisinin dış çevreden gelen değişim ve tehditleri zamanında ve doğru algılayamaması sonucu ortaya çıkar. İkinci olarak ise, bu değişimin beraberinde getirdiği durumun örgüt üzerindeki etkisini görememesi durumudur. Bunlarından ardından, yöneticilerin ortaya çıkan bu yeni durumda, zamanında ve yerinde yanıt verecek kararları veresi beklenir. Ancak sonucu tüm örgütü ilgilendiren bu kararın gecikmesi söz konusu olduğunda kısa süreli belirsizlik durumu oluşabilir (Lawrence ve Lorsch, 1986; Thompson, 1967).

3.3. Belirsizlik Kaynakları

Budner (1962) belirsizliği ortaya çıkaran kaynakları değerlendirirken ‘özgünlük’, ‘karmaşıklık’ ve ‘çözumsuzlük’ ifadelerine yer vermiştir. Özgünlük, yeni bilginin ortaya çıkmasıyla beraber gelişen durumu ifade eder. Burada durum baştan sona yenidir ve birey tarafından tanınmamaktadır. Karmaşıklık durumunda, birçok bilginin iç içe girmiş ve kompleks bir yapı arz etmesi olarak değerlendirilir. Sonuncu olarak, çözumsuzlük durumunda ise, iç ya da dış kaynaktan gelen bilgilerin birbiriyle çelişebileceği bir durum oluşur.

3.4. Belirsizlik Durumlarına verilen Tepkiler

Bireylerin uyaranlara karşı verdikleri tepkiler olgusal ve işlevsel olarak iki seviyede gerçekleşir. Bunlardan ilki bireysel algılar ve duygular ile ilgiliyken ikincisi ise doğal ve sosyal nesnelerin dünyasıyla ilgilidir. Yani bu tepkiler bireyin iç ve dış dünyasından kaynaklanır. Birey bir taraftan algılar, değerlendirir ve hissederken; diğer taraftan, dış dünyayla ilişki içinde davranış gösterir. Bir bireyin belirsizliğe tahammülü ve tahammülsüzlüğü ile ilgili fikir edinebilmek için her iki seviyedeki işaretlerini görmek gerekir. Bir tehdit uyarısına karşı verilebilecek bu tepkiler ‘boyun eğme’ ve ‘inkar’ şeklinde sınıflandırılmaktadır. Eğer birey, olgusal boyun eğme (endişe ve huzursuzluk), olgusal inkar (bastırma ve inkar), işlemsel inkar (yıkıcı davranış ya da yapıcı davranış) ya da işlemsel boyun eğme (kaçınmacı davranış), davranışlardan herhangi birini sergilerse, tehdit algıladığı anlamına gelir. Burada ‘boyun eğme’ bireyin olayları değiştiremeyeceğini kabulü, ‘inkar’ ise nesnel gerçekliğin bireyin arzularına uygun şekilde değiştirildiği bir eylem olarak değerlendirilmiştir. Dolayısıyla bireyin bunlara uygun davranışlar sergilemesi tehdit algıladığı anlamına gelir. Eğer bu davranışlar, ‘özgünlük’, ‘karmaşıklık’ ve ‘çözumsuzlük durumlarında ortaya çıkıyorsa bireyin belirsizliğe tahammülsüzlüğünün yüksek olduğu çıkarımında bulunmak mümkündür (Budner, 1962; Norton, 1975).

3.5. Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve Karar Verme Süreci

Aşırı karmaşıklık tahammül edilemeyen endişeye neden olur. Her toplum da bu endişe ile baş edebilmek için çeşitli yollar bulur. Bu yollara, hukuk, teknoloji ve din üzerinden ulaşabilir. Teknoloji en ilkel haliyle bile doğanın insanlara getirdiği belirsizliklerle başa çıkmaya yardımcı olur. Kanunlar, başka insanların davranışlarındaki belirsizliği ortadan kaldırmaya yarar. Sonuç olarak, insanlar belirsizliği ortadan kaldırmaya ya da kontrol etmeye çalışırlar. Örneğin, din insanların kontrol edemedikleri bazı belirsizlikleri kabul etmelerine yardımcı olur (Hofstede vd., 2010).

Yaşamımızda karşılaşılabileceğimizin olasılığı belirsiz çok olayın sonucuna ilişkin kararlarımızın temelinde inançlarımız yer alır (Tversky ve Kahneman, 1974). Endişeli bireylerin bilişsel, duygusal, davranışsal tepkilerinin kaynağında da belirsizliğe tahammül edilemeyeceği inancı yatar ve bu da belirsizliğin her zaman var olabileceği fikrini kabul etmeye yönelik şiddetli bir direnç göstermesine neden olur (Koerner ve Dugas, 2006). Korku, gerçek ya da algılanan gerçek bir tehlikeye karşı verilen duygusal bir tepki iken, endişe ise gelecekteki bir tehlike beklentisidir. Endişe daha çok, kas gerilimi ve gelecekteki bir tehlikeye karşı hazırlık içeren aşırı uyarılma hali, temkinli ya da kaçınmacı davranışlarla ilgilidir. (APA, 2013) Bu haliyle, belirsizliğe tahammülsüzlük, yüksek kaygının 4 bilişsel değişkenden birini oluştururken, diğer üç bilişsel süreç boyunca kaygıyı doğrudan etkileyen temellerdendir. Diğer üç boyut ise, “endişe ile ilgili olumlu inançlar, problem çözmede yetersizlik ve bilişsel kaçınma” şeklinde sıralanabilir (Buhr ve Dugas, 2002; Dugas vd., 1998, 2005; Koerner ve Dugas, 2006; Sari ve Dağ, 2009).

Karmaşıklık ya da belirsizlik, endişeyi tetiklediğinden dolayı, önemli bir faktördür (Krohne, 1993). Belirsizliğe tahammülsüzlükle karmaşık senaryoları tehdit olarak yorumlama arasında kaygı ve

depresyon bakımından oldukça güçlü bir ilişki bulunmaktadır (Koerner ve Dugas, 2006). Birey olumsuz bir çıktıyla yüzleşmeyi ne kadar zor buluyorsa, sonuçla ilgili kaygısı da bir o kadar yüksek olacaktır (Bakker, 2015).

Bireylerin olası sonuçlarını görüp beklenen fayda üzerinden değerlendirebildiği risk durumlarından farklı olarak, belirsizlik durumunda olası sonuçlar öngörülemediğinden doğru değerlendirme yapılamayabilir. Öyle ki, bireyler, ortaya çıkacak sonuç kendi faydalarına olmasa bile belirlilik sunan seçenekleri seçebilirler (Huettel vd., 2006).

Balleine (2007) karar vermeyi, bireylerin birbirine eşdeğer seçenekler arasından sonuçlarının görece değerlerine göre bir seçim yapma olarak açıklar. Yani öngörebilmeye ve bilgiye ihtiyaç duyar. Weber ve Johnson (2009) karar verme süreçlerinin, doğası gereği, kararların sonuçlara ve seçeneklere dair farklı belirlilik seviyeleri arz ederek farklılaştığından bahsederler. Daha fazla belirsizlik arz eden durumlarda karar vericiler, sezgisel-deneyimsel bir tarz benimsemeye daha yatkındırlar. Bir başka deyişle, belirsizlik karar vermeye dair bireysel farklılaşmaya neden olur (Damasio, 1996; Tuan Pham, 2004). Karar verme ortamlarından birini oluşturan belirsizliğe tahammülsüzlük de karar verme sürecini etkiler. Belirsizliğe tahammülsüzlük ya da tahammül, kişisel seçim süreçlerini oluşturan sistemde ve belirsizlik altında karar verme durumlarında anahtar faktör konumundadır (Kornilova vd., 2018).

Araştırmalara göre, yüksek belirsizliğe tahammülsüzlük ya da sosyal kaygı yaşayan bireylerin karar verirken düşük özgüven sergiledikleri, belirsizliğe tahammülsüzlüğü yüksek olanların karar vermeyi daha zor buldukları görülmüştür (Jensen vd., 2014; Soltani, 2016).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KARAR VERME, ÖZ YETERLİK VE BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜK İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

4.1. Karar Verme Stilleri ile ilgili Yapılan Çalışmalar

Bahrami (2017), çalışmasında tüm karar verme stillerinin cinsiyete göre belirli bir değişiklik gösterdiği, rasyonel, sezgisel, bağımlı karar verme stillerinde erkeklerin, anlık ve kaçınma karar verme stillerinde kadınların yoğun eğilim gösterdiğini tespit etmiştir. Araştırmada, eğitim seviyelerinin yalnızca rasyonel karar verme stili ile anlamlı farklılığı saptanmıştır.

Kamu sağlık kurumları yöneticileri örneklemiyle yapılan bir araştırmada yöneticilerin karar verme stili eğiliminin çok yüksek düzeyde “rasyonel” olarak görüldüğünü tespit edilmiştir (Şen, 2017). Bağımlı karar verme stili ile ilgili olarak, çalışma deneyimi süresi fazla olmayan genç yöneticilerde bir yoğunluk görülmektedir. Bu durum, deneyim eksikliği ile açıklanmaktadır. Sezgisel karar verme stilinde genel beklentinin aksine, klinik kararlarla ilgili pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Özer (2022), hastane öncesi sağlık çalışanları ile ilgili yaptığı çalışmada, mesleki deneyim süresine göre önemli farklılıklar bulmuştur. Buna göre, daha çok deneyime sahip çalışanların kaçınan karar verme stiline daha çok başvurdukları tespit edilmiş ve bu durum stres faktörüyle açıklanmıştır. Diğer önemli bir farklılık ise nöbet hizmetlerinde şoförlük yapanlarla yapmayanlar arasında çıkmıştır. Nöbetlerinde sürücülük hizmeti sağlayan çalışanların daha çok kaçınan karar verme stiline başvurdukları, bunun da hasta bakım hizmetlerinin eklenmesiyle beraber artan iş yükü sonucunda, sorumluluğu başkalarına yükleme ihtiyacı ile açıklanmıştır.

Bavol’ár ve Orosová (2015) Slovakya’daki lise ve üniversite öğrencileri üzerine yaptıkları araştırmada, genel karar verme yetkinliği ile karar verme stilleri arasında bir ilişki tespit etmişler, kaçınma ve bağımlı karar verme stilleri arasında ters ilişkiden bahsederken, karar vermede başkalarına bağımlı olmanın karar vermeden kaçınmayı azalttığını, kaçınmanın sadece etrafta başkalarının olmadığını durumlarda ortaya çıkabileceğini belirtmiştir.

4.2. Öz Yeterlik İnancı ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Burhan (2016) tarafından yapılan, öz yeterlik inancı ile iş doyumu arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada, sosyo-demografik değişkenlerle arasında anlamlı bir fark bulunduğu, cinsiyete göre öz yeterlik inancının değiştiği, kadın katılımcıların aile katılımı alt boyutundaki öz yeterlik inancı düzeylerinin erkek katılımcılardan yüksek olduğu anlaşılmıştır. Benzer şekilde, örneklemini sigorta

poliçe sahiplerinin oluşturduğu bir araştırmada genel öz yeterlik düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (Aşantıgrul, 2018).

Yetişkinler üzerinde, Büyükçavdar (2017) tarafından yapılan bir araştırmada, öz yeterlik seviyesi ile depresyonla başa çıkabilme arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş, öz yeterlik inancı yüksek olanların depresyonla başa çıkmada daha başarılı olduklarını tespit edilmiştir.

Sağlık sektörü çalışanları üzerinde yapılan bir araştırmada öz yeterlik inancının işe yabancılaşmayı azalttığı tespit edilmiştir (Pekkan, 2017). Aynı araştırmada sonucuna göre, sosyal sermaye ve öz yeterlik inancı arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.

Aksoy (2018), öğrenciler üzerine bir çalışma yapmış, ilk meslek tercihi ile öz yeterlik inancı arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır. Aynı araştırmada, öz yeterlik inancı ile sektör tercihi arasında da anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Erkök (2019) kamu sektörü çalışanları örnekleminde yaptığı araştırmada, öz yeterlik inancı ile izlenim yönetimi arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiş; öz yeterlikle kendini sevdirmeye, kendi önemini zorla fark ettirmeye gibi alt boyutlarla pozitif yönlü anlamlı bir ilişki göstermiştir. Buna göre; öz yeterlik düzeyi arttıkça izlenim yönetimi boyutlarında paralel olarak artış görülmektedir.

4.3. Belirsizliğe Tahammülsüzlük ile ilgili Yapılan Çalışmalar

Uzun (2019) yaptığı araştırmada, pozitif bir kişilik özelliği olan “gelişime açıklık”ın belirsizliğe tahammülsüzlüğü negatif yönde yordadığını, benzer şekilde, olumsuz kişilik özelliklerinin belirsizliğe tahammülsüzlüğün pozitif yönde ve anlamlı olarak yordadığını tespit etmiştir. Bir başka deyişle, gelişime açıklık arttıkça belirsizliğe tahammülsüzlük azalmakta, olumsuz kişilik özellikleri arttıkça belirsizliğe tahammülsüzlük artmaktadır.

Lisans ve lisansüstü öğrenciler örnekleminde yapılan bir araştırmada, yetişkinlerin belirsizliğe tahammülsüzlükleri ile kişilerarası duyarlılıkları arasında anlamlı bir ilişki olduğu, iki değişken arasında, pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Aynı araştırmada, öğrencilerin sosyal ilişkilerdeki kaygı düzeylerinin artması ile belirsizliğe tahammülsüzlük düzeylerinin arttığı anlaşılmıştır (Erol, 2020).

Duygu düzenleme süreçleri incelendiğinde, anlık duygu kabullenme ve hedeflenen duyguya ulaşmada belirsizliğe tahammülsüzlüğün olumsuz bir rolü olabileceği belirtmiştir (Konuk, 2021). Ayrıca yaş gruplarına bakıldığında, belirsizliğe tahammülsüzlüğün artışı halinde psikolojik iyi oluş düzeyinin azaldığını saptamıştır.

Üniversite öğrencileri üzerine yapılan bir araştırmada, belirsizliğin kaygıyı tetiklediği, yüksek belirsizliğe tahammülsüzlük tepkisi gösteren bireylerin, belirsizlik durumuyla karşılaştığında, daha çok kaygı beslediklerini ifade etmektedir (Sezgin, 2021).

4.4. Karar verme ve Öz yeterlik ile ilgili çalışmalar

Mau (2000) Amerikalı ve Tayvanlı üniversite öğrencileri üzerine yaptığı araştırmada, karar verme stilleri ve karar verme öz yeterlik inancı bakımından, milliyet ve cinsiyete göre önemli farklılıklar tespit etmiştir. Her iki millettten öğrenciler rasyonel karar verme stilini öncelerken, Tayvanlı öğrenciler bağımlı karar verme stilinde daha yüksek ortalama göstermişlerdir. Bu durum, yazar tarafından Tayvan'ın toplumsal yapısına ağırlanmaktadır. Buna ek olarak, uluslarına bakmaksızın, kadın katılımcıların bağımlı karar verme stili ortalaması erkek katılımcılara göre daha yüksek tespit edilmiştir.

Christopher vd.'nin (2021) Hindistan'daki büyükşehirlerde yerleşik 18-25 yaş arası gençler üzerine yaptığı araştırmada, Dunning Kruger sendromunun öz yeterlik ve karar verme stillerini ile ilişkisini araştırmıştır. Çalışma sonucunda, Dunning Kruger etkisi nedeniyle katılımcılar daha yüksek düzeyde öz yeterlik inancı sergilemiş ve normalde kullandıklarından farklı karar verme stillerine başvurmuşlardır.

Hepler ve Chase (2008) örneklemini 60 üniversite öğrencisinin oluşturduğu araştırmasında, spor yaparken sergilenen fiziki performans, karar verme öz yeterliği, göreve özel öz yeterlik ve karar verme performansı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmasında, beklenmedik şekilde, hiçbir öz yeterlik tipinin karar verme performansını yordamadığını tespit etmiş, bu durumu verilen görevlerin karmaşıklığına bağlamıştır.

Forbes (2005) 95 girişimcilik firması üzerinde öz yeterlik inancı ve karar verme stratejileri ile ilgili bir araştırma gerçekleştirmiştir. Çalışma sonuçlarına göre, katılımcıların girişimci öz yeterlik inançları firmaların karar verme stratejilerinden etkilenmektedir. Firmalar kararlarını verirken çalışanları da sürece dahil ettiklerinde genel öz yeterlik inançlarında bir artış tespit edilmiştir.

4.5. Karar verme ve Belirsizliğe Tahammülsüzlük ile ilgili çalışmalar

Jensen vd. (2014) yüksek risk barındıran senaryolarda belirli bir tehdit karşısında tekrarlanan kararları, özgüven ve hız açısından inceleyerek, belirsizliğe tahammülsüzlük ile karar verme arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. 70 üniversite öğrencisine değişen senaryolar verilmiş ve farklı sürelerde yanıtlamaları istenmiştir. Belirsizliğe tahammülsüzlüğü yüksek olan katılımcılar karar verme aşamalarından geçtikçe güvenlerini kaybederken, belirsizliğe tahammülsüzlüğü düşük olan katılımcıların kendilerine olan güvenleri daha çok artmıştır.

M. Yildiz ve Eldeleklioglu'nun (2021) üniversite eğitimi gören 349 öğrenci örnekleminde yaptığı çalışmada, karar verme özgüveni ile belirsizliğe tahammülsüzlük arasında negatif yönde ilişki tespit etmiştir. Belirsizliğe tahammülsüzlük arttıkça karar verme özgüveninin azaldığını tespit eden araştırma sonucunda, belirsizliğe tahammülsüzlüğü yüksek olanların karar vermeden önce daha çok bilgi toplama ihtiyacı çabasının görülmediği belirtilmiştir.

Ghosh ve Ray (1992) araştırmalarında belirsizliğe ve riske karşı tutumlar ile karar verme arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, belirsizliğe ve riske kaşı tutumlar seçim davranışını etkilemektedir. Ancak bu etkileme farklı durumlar ve karar verme davranışını gerektiren ihtiyaa göre değişiklik göstermektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ÖZ YETERLİK İNANCININ VE BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜK TEPKİSİNİN GENEL KARAR VERME STİLLERİNE ETKİSİ: PROFESYONEL TURİST REHBERLİĞİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Bu bölüm, “Öz Yeterlik İnancının ve Belirsizliğe Tahammülsüzlük Tepkisinin Genel Karar Verme stillerine etkisi: Profesyonel Turist Rehberliği üzerine bir uygulama” başlıklı tez araştırmasının amacını, hipotezlerini, modelini, örneklemine, yöntemini, sınırlılıklarını, bulgularını ve ilgili değerlendirmeleri içermektedir.

5.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Geleneksel karar verme teorisine göre, karar vermek sadece rasyonel bir seçim yapmaktır. Ancak bireyin karar vermesi söz konusu ise, bireyin kişilik özelliklerini değerlendirmeden bir sonuca varmak uygun olmayacaktır (Drucker, 2008). Bireyin en karakteristik özelliklerinden biri davranıştır. Davranışlar, bireyin o andaki çevresiyle göreceli durumunu belirleyen, fiziksel, biyolojik ve sosyal faktörlerin toplamını ya da sonuçlarını ifade eder. Genel olarak, bireylerin “seçim yapma gücü” ne, “kararlılık sergileyebileceklerine” ve “hür irade” ye sahip oldukları kabul edilir. Seçim için gerekli şartları sınırlandırmaya, iradenin gerçekleşebilmesi için amaç oluşturmak denir (Barnard, 1956).

Birey bu amaca ya da hedefe ulaşabilmek için eyleme geçmek ister. Karar verme ise eyleme yönelen seçme sürecidir. Bu anlamda, her an için bireyin arasında seçim yapmak zorunda kaldığı birçok seçenek olacaktır. Ve bu seçenekler belirliye bir sayıya indirgenebilir. Bu bakımdan karar verme bir yerde seçim yapma sürecidir (Simon, 1997b). Karar verme süreci kişisel tercih barındıran stillere ayrılır.

Karar Verme Stilleri

Bireylerin aynı karar verme sürecine nasıl yaklaştıkları ile ilgili farklılıklar vardır. Karar verme stili, kişinin karar verme görevlerini algılama ve bu görevleri ele alma ile ilgili karakteristik durumunu ya da karar verirken ki öznel davranışlarına işaret eder. Bu farklı yaklaşımların altında, olasılık seçeneklerini farklı şekilde değerlendiren karar verme stilleri vardır (Galotti vd., 2006; Harren, 1979).

Karar verme stilini, karar verme durumuyla karşı kaşıya kalan bireyin sergilediği özgün tepki yapısı olarak tanımlayan Scott ve Bruce (1995) karar verme stillerini 5 ayrı alt boyut altında toplamıştır. Bunlar; (1) bireyin ölçülü ve mantıklı bir şekilde yürüttüğü “rasyonel”, (2) karar vericinin daha çok iç görülerine dayanarak karar verdiği “sezgisel”, (3) karar vericinin sorumluluğu başka bireyleri yüklediği “bağımlı”, (4) bireyin karar vermekten kaçınma eğilimi gösterdiği “kaçınma”, (5) acelecilik barındıran ve karar verme sürecini bir an önce tamamlamayı önceleyen “anlık” karar verme stilleridir.

Belirsizliğe Tahammülsüzlük

Belirsizlik, karar verme için gerekli bilginin, seçeneklerin, koşulların karar vericinin süreci yürütmesi için yetersiz olması ya da belirgin olmaması durumudur (Budner, 1962). Belirsizliğe tahammülsüzlüğü “karmaşık durumları bir tehdit olarak algılayış ya da yorumlama” şeklinde tanımlamıştır.

Araştırmamızda da konu olacağı gibi, belirsizliğe tahammülsüzlük tepkisinin dört alt boyutu vardır. Bu alt boyutlar; belirsizliği stres kaynağı olarak görmeyi ifade eden a) ‘Belirsizlik stres verici ve üzücüdür.’, bireyin belirsizlikle ilgili öz değerlendirmelerine işaret eden b) ‘Belirsizlik ile ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri’, gelecekteki olasılıkları bilememeyi kaygı kaynağı olarak görmeyi ifade eden c) ‘Geleceği bilememek rahatsız edicidir.’, ve belirsizliğin davranış başlatmayı önlediğini ifade eden d) ‘Belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor’ şeklinde, belirsizliğe tahammülsüzlük tepkisini oluşturan faktörlerdir (Sarı ve Dağ, 2009).

Öz yeterlik İnancı

Yeterlik beklentisi bireyin belirli çıktılara ulaşabilmek için gerekli davranışı sergileyebilmesine olan kabule dayanır. Çıktı ve yeterlik beklentileri, birbirlerinden ayrılır çünkü belirtili bir dizi eylemi gerçekleştirmenin sonuca ulaştıracağına inanmakla bu eylemleri gerçekleştirebileceğine inanmak farklıdır. Öz yeterlik beklentisi ise bireyin bu eylemleri gerçekleştirebileceğine dair inançlarıdır (Bandura, 1977b). Öz yeterlik inancının iki alt boyutu vardır. Bunlar; ortaya çıkan zorluklarla baş etme durumunda kalındığında (1) gösterilen çabayı ve sergilenen direnci ifade eden “çaba ve direnç”, (2) gerekli yeteneklere sahip olduklarını ve özgüvene sahip olduklarını ifade eden “yetenek ve güven” dir (Aypay, 2010).

Profesyonel Turist Rehberleri

Profesyonel Turist Rehberliği hizmeti 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanununda “Seyahat acenteliği faaliyeti niteliğinde olmamak kaydıyla kişi veya grup hâlindeki yerli veya yabancı turistlerin gezi öncesinde seçmiş oldukları dil kullanılarak ülkenin kültür, turizm, tarih, çevre, doğa, sosyal veya benzeri değerleri ile varlıklarının kültür ve turizm politikaları doğrultusunda tanıtılarak gezdirilmesini veya seyahat acenteleri tarafından düzenlenen turların gezi programının seyahat acentesinin yazılı belgelerinde tanımladığı ve tüketiciye satıldığı şekilde yürütülüp acente adına yönetilmesi”³ olarak tanımlanmıştır.

Tosun ve Temizkan (2004) ise Profesyonel Turist Rehberini "yönetmeliğe uygun olarak meslek icra etme yetkisi kazanmış, yerli ve yabancı turistlere, gezi öncesinde seçmiş oldukları dilde rehberlik eden, onlara tanıttıkları bölgenin kültürel ve doğal mirasını aktaran, tur operatörü veya seyahat acentesinin

³ Turist Rehberliği Meslek Kanunu (6326 S.K.), M. 2, t. 07/06/2012, R.G. t. 22/06/2012 S. 28331

yazılı belgelerinde tanımlanan gezi programının, tüketici tarafından satıldığı şekilde yürütülmesini sağlayan ve bu programı seyahat acentesi adına yöneten kişi" şeklinde tanımlamıştır.

Turist Rehberi bir lider, iletişimci ve yöneticidir. Bunun yanında, programı yürütmek, takip etmek, hizmet sağlayıcılarla iletişimi kurmak ve bilgiyi ulaştırmakla sorumludur. Gruplara liderlik edip gezdirirken tercüme ve yorumlarıyla katkı sunan, seçkin bir tutku, bilgi ve üstün yönetim becerilerine sahip kişidir (Heung, 2008). Cohen (1985) rehberliği, temelde, yol göstericilik ve kişisel mentörlük olarak tarif eder. Ancak günümüzün turist rehberliği, tüm bilinen tanıtma faaliyetlerine ek olarak seyahat acentesi adına turu yöneten bir meslek profesyoneli (Tosun ve Temizkan, 2004). Rehberin temelde iki görevi vardır: Birincisi programın organizasyonu, yönetimi ve ikincisi ise turistlerle etkileşim dahilinde gezilecek yerleri seçmek ve yorumlamaktır (Dahles, 2002).

Rehberin yukarıda belirtilen hizmet olarak sunması ya da gerçekleştirmesi gereken eylemler haricinde, bir yönetici olarak, seyahat acenteleri ya da tur operatörleri tarafından hazırlanıp müşterilere satılan tur programlarının uygulamada zaman yönetimini de gerçekleştirmesi gerekebilmektedir. Bir başka deyişle, liderlik ettiği grubun/kişilerin doğru yerde doğru zamanda olmasını sağlamalıdır. Dahası, yeni gelişen durumlarda, gerek duyulan değişiklikleri önerip uygulama hakkına sahiptir (Dahles, 2002; Kılınçhan, 2019). Turist Rehberlerinin yönetici rolüyle, belirsizlik içeren durumlarda da karar vermeleri gerektiği düşünüldüğünde, karar verme sürecine doğrudan etki eden öz yeterlik inancının ve belirsizliğe tahammülsüzlük tepkilerinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Öte yandan, Profesyonel turist rehberliği eğitimi farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde Profesyonel Turist Rehberliği eğitimi iki farklı kaynaktan dört şekilde sağlanmaktadır. Bunlardan ilki, herhangi bir lisans bölümünden mezun olan kişilerin TUREB tarafından sağlanan ülkesel ya da bölgesel sertifika programını bitirmesiyle sağlanmaktadır. İkinci kaynak ise, Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tarafından denkliği tanınan üniversitelerin sağladığı ön lisans, lisans ve yüksek lisans programlarıdır.⁴

İlk olarak, Turist Rehberliği Meslek Kanunun⁵ verdiği yetkiyle, TUREB tarafından iki program altında verilen ders ve konferanslar bütününden oluşan Ülkesel Sertifika Programı toplam en az yedi yüz ders saatinden oluşmaktayken, Bölgesel Sertifika Programı her bir bölge için en 150 ders saatinden oluşmaktadır. (TUREB, 2022) İkinci olarak YÖK tarafından tanınan üniversitelerce verilebilen ve mesleki yeterlilik sağlayan 3 seviyede eğitim derecesi vardır. Bunlar; Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) uyarınca, öğrencilerin en az 120 kredi ile mezun olması gereken 2 yıllık meslek yüksek okulları ön lisans programı, öğrencilerin en az 240 kredi ile mezun olması gereken 4 yıllık meslek lisans programı, öğrencilerin en az 90 en fazla 120 kredi ile mezun olması gereken yüksek

⁴ Turist Rehberliği Meslek Kanunu (6326 S.K.), M. 3/c, t. 07/06/2012, R.G. t. 22/06/2012 S. 28331

⁵ Turist Rehberliği Meslek Kanunu (6326 S.K.), M. 3/c, t. 07/06/2012, R.G. t. 22/06/2012 S. 28331

lisans programıdır (YÖK, 2022). Eğitim kaynaklarındaki bu farklılık profesyonel formasyonda önemli değişikliklere sebep olabilir.

Alan yazını taraması yapılırken, Profesyonel Turist rehberlerinin mesleklerini icra ederken kişisel özelliklerinin yönetici vasıflarına nasıl etki ettiği ile az sayıda araştırmaya rastlanılmıştır. Rastlanılan az sayıdaki çalışmada ise yukarıda belirtilen psikolojik süreçler incelenmiş ancak özelliklerin bir arada ölçüldüğü ve değerlendirildiği bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bir yönetici olarak, mesleği icra edenlerin psikolojik durumlarının, tutumlarının, karakteristik özelliklerinin, meslek gerekliliklerini uygun bir şekilde yerine getirmede önemli olduğu düşünülmektedir. Profesyonel Turist Rehberlerinin de birer yönetici olarak karar verirken bu faktörlerden bağımsız oldukları düşünülemez.

Araştırmanın amacı, yukarıda bahsedilen önbilgilerden yola çıkılarak, öz yeterlik inancının, belirsizliğe tahammülsüzlük tepkisinin, sosyo - demografik özelliklerin genel karar verme stilleri ile olan ilişkisini inceleyip olası farklılıkları ölçmek ve ilk iki değişkenin genel karar verme stilleri üzerindeki olası etkilerini analiz etmektir.

5.2. Araştırmanın Problemi ve Hipotezleri

Çalışmanın ana problemi “Profesyonel turist rehberlerinin öz yeterlik inancı ve belirsizliğe tahammülsüzlük tepkisi ile genel karar verme stilleri arasında bir ilişki var mıdır?” şeklinde belirlenmiş ve bu doğrultuda aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir.

H1: Profesyonel Turist Rehberlerinin Genel Karar Verme stillerinde sosyo-demografik özellikler bakımından anlamlı farklılık vardır.

H2: Profesyonel Turist Rehberlerinin Öz Yeterlik İnancında sosyo-demografik özellikler bakımından anlamlı farklılık vardır.

H3: Profesyonel Turist Rehberlerinin Belirsizliğe Tahammülsüzlük Tepkisinde sosyo-demografik özellikler bakımından anlamlı farklılık vardır.

H4: Profesyonel Turist Rehberlerinin Genel Karar Verme Stilleri (Rasyonel, Sezgisel, Anlık, Kaçınma, Bağımlı) ile Öz Yeterlik İnancı (Alt Boyutlar) arasında anlamlı ilişki vardır.

H5: Profesyonel Turist Rehberlerinin Genel Karar Verme Stilleri (Rasyonel, Sezgisel, Anlık, Kaçınma, Bağımlı) ile Belirsizliğe Tahammülsüzlük Tepkisi (Alt Boyutlar) arasında anlamlı ilişki vardır.

H6: Belirsizliğe tahammülsüzlük (ve alt boyutları), karar verme stilini (ve alt boyutları) anlamlı olarak yordamaktadır.

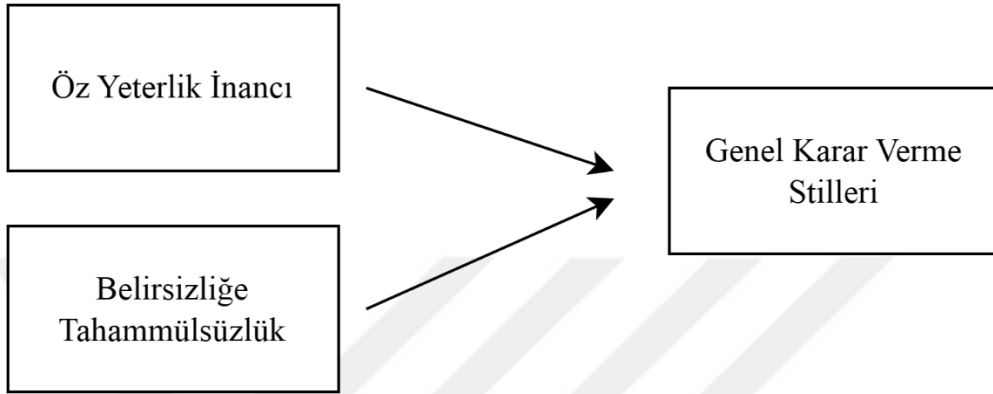
H7: Öz yeterlik inancı (ve alt boyutları), karar verme stilini (ve alt boyutları) anlamlı olarak yordamaktadır.

5.3. Araştırmanın Modeli

Çalışmaya konu olan araştırmanın modelini; bağımsız değişkenler olarak öz yeterlik inancı, belirsizliğe tahammülsüzlük, bağımlı değişken olarak ise genel karar verme stilleri oluşturmaktadır.

Öne sürülen hipotezlere ilişkin model Şekil 1.'de verilmektedir.

Şekil 1. Öne sürülen hipotezlere ilişkin model

5.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, 2021 yılında TUREB (Türkiye Turist Rehberleri Birliği) Örün sayfası Çevrimiçi Veri tabanında kayıtlı eylemli profesyonel turist rehberleri oluşturmaktadır. Örneklem oluşturmak amacıyla bireysel eşit seçilme olasılığı sağlayan “basit seçkisiz örnekleme” kullanılmıştır (Creswell, 2013). Bu doğrultuda, TUREB veri tabanında üye olan 9194 kişi araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

Örneklem için gerekli sayıyı bulmak üzere, evren sayısından yola çıkılarak aşağıdaki formül aracılığıyla sonuç hesaplanmıştır (Büyüköztürk vd., 2018):

$$n = \frac{n_0}{1 + \frac{n_0}{N}} \quad n_0 = \left[\frac{txs}{d} \right]^2$$

Güven düzeyi için gerekli %95 oranına denk gelen güven düzeyi için $t = 1,96$, $s = 0,5$ olarak hesaba katılmıştır. Veri toplama araçlarının çoğunlukla beşli likert şeklinde hazırlanmış olmasından dolayı d değeri 0,5 olarak alınmıştır.

$$n_0 = [(1,96 \times 0,5) / 0,5]^2 = 384,16 \quad n = \frac{384,16}{1 + \frac{384,16}{9194}} = 400$$

Değerler gerekli şekilde yerleştirilerek hesaplamalar yapıldığında ulaşılması gereken en az örneklem sayısının 400 olduğu anlaşılmıştır. Hem veri kaybı olasılığı ve temsil oranının arttırılması göz önünde bulundurularak 453 kişinin anket formunu yanıtlaması sağlanmıştır.

5.5. Araştırmanın Yöntem ve Veri Toplama Aracı

Bu çalışma, temelde, öz yeterlik inancı ve belirsizliğe tahammülsüzlük değişkenlerinin, genel karar verme stillerini ne derecede yordadığını incelemeyi amaçlamaktadır. Bahsedilen amaca yönelik olarak, belirli değişkenlerin herhangi bir dış müdahaleye maruz kalmadan kendi içlerindeki etkileşim, durum ve değişimleri inceleyen “ilişkisel tarama modeli” araştırma modeli olarak seçilmiştir (Büyüköztürk vd., 2018).

Veri toplama aracılığıyla oluşturulan ölçek formu, kayıtlı üyelerine ulaştırılmak üzere ilgili meslek birliğine ve 1189 katılımcıya kişisel eposta hesapları, 111 kişiye whatsapp aracılığıyla ulaştırılmıştır. Gönderilen 1300 anket formuna dönüş sağlayan 453 form veri seti olarak kullanılmıştır.

Çalışmanın analizleri IBM SPSS Statistics 25.0 ve IBM SPSS Amos 25.0 paket (IBM SPSS Statistics for Windows, Version 25.0. Armonk, NY: IBM Corp.) paket programı ile hesaplanmıştır.

Yapılan araştırmada; araştırmacının oluşturduğu “Kişisel Bilgi Formu” demografik değişkenleri öğrenmek, Genel Öz Yeterlik Ölçeği (G.Ö.Y.Ö.) Öz yeterlik İnançlarını, Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği (BTÖ) Belirsizliğe tahammülsüzlük tepkisini ve Genel Karar Verme Stilleri Ölçeği (GKVSÖ) kişilerin hangi karar verme stillerine uygun davrandıklarını ölçmek için kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacının oluşturduğu bu form; örneklerimi oluşturan Profesyonel Turist Rehberlerinin cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, Profesyonel Turist Rehberliği Çalışma lisansını edinme şekli, taşıdığı Profesyonel Turist Rehberliği Lisansının, ülkesel ya da bölgesel olarak, türü, yıl bazında toplam mesleki çalışma deneyimi, gün olarak yıllık ortalama çalışma süresi ve yoğunluklu olarak yaptıkları turların türü ile ilgili sorulardan oluşmaktadır.

Genel Karar Verme Stilleri Ölçeği (GKVSÖ): Genel Karar Verme Stilleri Ölçeği, kişilerin karar verme sürecine yaklaşırken hangi stilleri tercih ettiğini ölçmek amacıyla Scott ve Bruce (1995) tarafından geliştirilen 25 maddelik bir ölçektir. Türkçeye, Taşdelen (2002) tarafından uyarlanarak kazandırılmıştır. Ölçek her biri beş maddeyle ölçülen Rasyonel (1, 2, 3, 4, 5), Sezgisel (6, 7, 8, 9, 10), Bağımlı (11, 12, 13, 14, 15), Kaçınma (16, 17, 18, 19, 20) ve Anlık (21, 22, 23, 24, 25) olmak üzere toplam 5 alt boyuttan oluşmaktadır. 5’li, likert tipinde oluşturulmuştur.

Ölçeğin uyarlama çalışmaları sırasında, geçerlilik analizi için faktör analizi yapılmış, Varimax dik döndürme tekniği uygulanmış ve 12. Maddenin 13 ve 4. Maddelerde toplandığı tespit edilmiştir. Bu madde çıkarıldığında bağımlı karar verme stili faktörü alfa iç tutarlık katsayısının .64 ten .76’ya yükseldiği anlaşılmıştır. Böylece 5 faktörlü bir yapı oluşmuştur. Farklı örneklemelerde oluşabilecek olası farklı sonuçları görebilmek amacıyla 12. madde araştırmamıza dahil edilerek uygulanmıştır (Taşdelen Karçkay, 2004). Oluşan 5 faktörün açıkladığı toplam varyans %56.09 iken, % 17.98’ini açıklayan birinci faktördeki maddelerin faktör yük değerlerinin .55 - .75, %14.71’ünü açıklayan ikinci faktördeki maddelerin faktör yük değerlerinin .57 - .80, % 9.62’ini açıklayan üçüncü faktördeki maddelerin faktör

yük değerlerinin .69 - .80, %7.67'ünü açıklayan dördüncü faktördeki maddelerin faktör yük değerlerinin .47 - .83, %6.97'sini açıklayan beşinci faktördeki maddelerin faktör yük değerlerinin .53 - .84 arasında olduğu görülmüştür. Ölçeğin güvenirlik değerlendirmesi için iç tutarlılık katsayıları (Cronbach alpha) değerleri elde edilmiştir. Buna göre; Rasyonel Karar Verme Stili Alt ölçeğine ait katsayı .76, Sezgisel Karar Verme Stili Alt Ölçeğine ait katsayı .78, Bağımlı Karar Verme Stili Alt Ölçeğine ait katsayı .76, Kaçınma Karar Verme Stili Alt Ölçeğine ait katsayı .79, Anlık Karar Verme Stili Alt Ölçeğine ait katsayı .79 olarak tespit edilmiştir. Genel karar verme stilleri alt boyutları ile ilgili maddeler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Genel Karar Verme Stilleri Alt Boyutları ve İlgili Maddeler

Ölçek/Boyutlar	Madde Numaraları
Genel Karar Verme	1-25
Rasyonel Karar Verme Stili	1, 2, 3, 4, 5
Sezgisel Karar Verme Stili	6, 7, 8, 9, 10
Bağımlı Karar Verme Stili	11, 12, 13, 14, 15
Kaçınma Karar Verme Stili	16, 17, 18, 19, 20
Anlık Karar Verme Stili	21, 22, 23, 24, 25

Genel Öz Yeterlik Ölçeği (GÖYÖ): Öz yeterlik inancını tek boyutlu olarak ölçmek amacıyla geliştirilen GÖYÖ, ilk olarak Schwarzer ve Jerusalem (1995) tarafından 10 madde halinde 1979 yılında geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe 'ye uyarlanması Aypay (2010) tarafından yapılmıştır. Türkçe geçerlik çalışmaları yapılırken; dilimize 4'lü Likert (1: Tamamen yanlış; 4: Tamamen doğru) tipi olarak uyarlanmıştır. Ölçek toplamda 10 madde ve “Çaba ve Direnç” (3, 4, 5, 7, 8, 10) ile “Yetenek ve Güven” (1, 2, 6, 9) olarak iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte tüm maddeler olumlu yönde puanlanırken, alınan puanlar 10-40 arasında kalmaktadır. Alınan puanın yüksekliği öz yeterlik inancının yüksek olduğu anlamına gelmektedir.

Uyarlanan ölçeğin güvenirlik çalışmaları yapılmış, buna göre birinci faktör için alfa iç tutarlılık katsayısı .79, ikinci faktör için .63 ve on maddenin toplamı için alfa iç tutarlılık katsayısı ise .83 şeklinde tespit edilmiştir. Geçerlik çalışmaları kapsamında, öncelikle açımlayıcı faktör analizinden yararlanılmıştır. Varimax Döndürme tekniği kullanılarak yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda toplam varyansın %47'sini açıklayan ve özdeğeri 1'den yüksek olan iki faktörlü yapı elde edilmiştir. Toplam varyansın %26.4'ünü açıklayan birinci faktördeki maddelerin faktör yük değerlerinin .45-.72 olduğu, toplam

varyansın %20.5'ini açıklayan ikinci faktördeki maddelerin faktör yük değerlerinin .56-.72 arasında olduğu tespit edilmiştir (Aypay, 2010). Öz Yeterlik alt boyutları ve ilgili maddeler Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Öz Yeterlik Boyutları ve İlgili Maddeler

Ölçek/Boyutlar	Madde Numaraları
Öz Yeterlik İnancı	1-10
Yetenek ve Güven	1,2,6,9
Çaba ve Direnç	3,4,5,7,8,10

Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği (BTÖ): Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği Freeston vd. (1994), orijinalinde, Fransızca olarak geliştirilmiş, Buhr ve Dugas (2002) tarafından İngilizceye uyarlanmıştır. Türkçeye uyarlama çalışması ise Sarı ve Dağ (2009) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkçeye uyarlanma çalışmasın yapılırken, ölçeğin orijinalinde yer alan 10. madde ve 21. madde dahil edilmemiştir. Bu haliyle ölçek toplam 4 alt boyut ve 25 maddeden oluşmaktadır. Birinci alt boyutu, “Belirsizlik stres verici ve üzücüdür” (1, 3, 4, 6, 8, 9, 16, 24, 25), ikinci alt boyutu “Belirsizlik ile ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri” (2, 12, 15, 19, 20, 21, 22, 23), üçüncü alt boyutu “Geleceği bilememek rahatsız edicidir” (5, 7, 17, 18), dördüncü alt boyutu “Belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor” (10, 11, 13, 14) şeklindedir. Ölçek, (1: Beni hiç tanımlamıyor; 4: Beni tam olarak tanımlıyor) 4’lü likert tipindedir.

Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları kapsamında, faktör analizi için Temel Bileşenler Analizi ve Varimax dönüştürmesi kullanılmıştır. Analiz sonucunda beş faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Faktörlerden beşincisinin bir maddeden oluştuğu anlaşılmış (10. madde: Beklenmeyen durumlardan kaçınmak için insan hep ileriye bakmalıdır), toplam korelasyonu düşük olduğunun anlaşılması üzerine ($r=0.29$) ölçekten çıkartılmıştır. Ölçeğin orijinalinde yer alan 21. madde de (Her şeyi önceden organize edebilmeliyim) herhangi bir alt ölçeğe girememesi nedeniyle dahil edilmemiştir. Varimax Döndürme tekniği kullanılarak yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda toplam varyansın %48’sini açıklayan ve özdeğeri 1’den yüksek olan dört faktörlü yapı elde edilmiştir. Toplam varyansın %16’sını açıklayan birinci faktördeki maddelerin faktör yük değerlerinin .39-.76, %13’ünü açıklayan ikinci faktördeki maddelerin faktör yük değerlerinin .42-.70, %11’ini açıklayan üçüncü faktördeki maddelerin faktör yük değerlerinin .54-.72, %8,9’unu açıklayan dördüncü faktördeki maddelerin faktör yük değerlerinin .40-.62, arasında olduğu görülmüştür. Güvenirlik analizlerinde; alfa iç tutarlılık katsayısı birinci faktör için .88, ikinci faktör için .79, üçüncü faktör için .79, dördüncü faktör için .79 iken, toplam alfa iç tutarlılık katsayısı .79 olarak tespit edilmiştir (Sarı ve Dağ, 2009). Belirsizliğe Tahammülsüzlük alt boyutları ve ilgili maddeler Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3: Belirsizliğe Tahammülsüzlük Alt boyutları ve İlgili Maddeler

Ölçek/Boyutlar	Madde Numaraları
Belirsizliğe Tahammülsüzlük	1-25
Belirsizlik stres verici ve üzücüdür	1, 3, 4, 6, 8, 9, 16, 24, 25
(Belirsizlik ile ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri)	2, 12, 15, 19, 20, 21, 22, 23
Geleceği bilememek rahatsız edicidir	5, 7, 17, 18
Belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor	10, 11, 13, 14

5.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmamızda temel beş sınırlılık vardır. Bunlar aşağıdaki gibidir.

1. Anketin katılımcılara mesleklerini icra ederken, yüz yüze değil, COVID 19 pandemi süreci devam ederken eposta ve diğer elektronik ortam araçlarıyla uygulanmış olmasıdır.
2. Karar verme sürecine etki eden olası birçok değişken göz önüne alındığında, sadece öz yeterlik inancı, belirsizliğe tahammülsüzlüğün genel karar verme stilleri ile ilişkisinin incelenebilmesidir.
3. Öz yeterlik inancının ölçeğinin maddelerinin ölçebildiği sınırlılıkta olmasıdır.
4. Belirsizliğe tahammülsüzlük Tepkisinin ölçeğinin maddelerinin ölçebildiği sınırlılıkta olmasıdır.
5. Genel Karar Verme Stilleri ölçeği maddelerinin ölçebildiği sınırlılıkta olmasıdır.

5.7. Araştırmanın Bulguları

Bu bölümün temel amacı, anket formunda yer verilen ölçekler aracılığıyla sağlanan verilerin analiz ve yorumlarını göz önüne sermektir. Bu bilgiler, sırasıyla, anlamlılık, güvenilirlik, normallik analizleri, değişkenler arası korelasyon ve regresyon analizi sonuçlarıdır.

5.7.1. Sosyo-Demografik Değişkenlere İlişkin Frekans Analizi

Araştırmaya katılan Profesyonel Turist rehberlerinin sosyo-demografik nitelikleri ile ilgili veriler frekans analizi aracılığıyla değerlendirilmiştir. Cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, lisans edinme şekli, lisans türü, mesleki çalışma deneyimi, yıllık ortalama çalışma süresi, yoğunluklu yapılan turlar olarak ayrı ayrı birleştirilen veriler, frekans analizi tablolarında gösterilmiştir.

Profesyonel Turist Rehberlerinin %21,20'sinin (n=96) Kadın, %78,80'inin (n=357) Erkek olduğu görülmüştür. Aynı analize göre, Profesyonel Turist Rehberlerinin %2,66'sunun (n=12) 21-25 yaş aralığında, %22,1'nin (n=100) 26-35 yaş aralığında, %34'ünün (n=154) 36-45 yaş aralığında, %41,3'ünün (n=187) 46 yaş ve üstünde olduğu saptanmıştır.

Öğrenim durumları ile ilgili verilere göre; Profesyonel Turist Rehberlerinin %2,9'unun (n=13) lise, %12,6'sının (n=57) ön lisans, %58,1'inin (n=263) lisans, %20,8'inin (94) yüksek lisans ve %5,7'sinin (n=26) doktora seviyesinde eğitim almıştır.

Lisans edinme şekli, çalışma lisansının hangi yolla edinildiğini göstermektedir. Buna göre; Profesyonel Turist Rehberlerinin %49,2'si (n=223) Kültür ve Turizm Bakanlığı Sertifika Programı, %23,8'i (n=108) Ön Lisans Programı, %22,95'i (n=104) Lisans Programı ve %4'ü (n=18) Yüksek Lisans Programı aracılığıyla lisansını edinmiştir.

Lisans türü verilerine bakıldığında; Profesyonel Turist Rehberlerinin %82,1'i (n=372) Ülkesel, %17,9'u (n=81) ise Bölgesel Çalışma Lisansına sahiptir.

Mesleki çalışma deneyimi sürelerine yıl olarak bakıldığında; Profesyonel Turist Rehberlerinin %19,20'sinin (n=87) 0-4 yıl arasında, %11,5'inin (n=52) 5-9 yıl arasında, %19,6'sının (n=89) 10-14 yıl arasında, %11'inin (n=50) 15-19 yıl arasında, son olarak, %38,6'sının (n=175) 20 ve üstünde yıl çalışma deneyimine sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Profesyonel Turist Rehberlerinin yıllık ortalama çalışma süreleri ile ilgili sonuçlara bakıldığında; %22,1'inin (n=100) 50 ve altında, %18,'unun (n=86) 51-100, %26,,3'ünün (n=119) 101-150, %32,7'sinin (n=148) 151 ve üstünde ortalama günlük tur yaptığı saptanmıştır.

Yoğunlukla yapılan turlara ilişkin veriler değerlendirildiğinde, Profesyonel Turist Rehberlerinin %55,8'inin (n=253) Uzun Süreli Konaklamalı, %44,2'sinin (n=200) ise Günlük Turlar yaptığı görülmüştür.

Tablo 4'te Profesyonel Turist Rehberlerinin sosyo-demografik özelliklere ilişkin bilgileri yer almaktadır.

Tablo 4: Örnekleme Oluşturan Profesyonel Turist Rehberlerinin Demografik Özelliklerine Yönelik Frekans Dağılımı

Değişkenler	Demografik Özellik	Sayı (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	96	21,2
	Erkek	357	78,8
Yaş	21-25	12	2,66
	26-35	100	22,1
	36-45	154	34,0
	46 ve üstü	187	41,3
Öğrenim Durumu	Lise	13	2,9
	Ön Lisans	7	12,6
	Lisans	263	58,1
	Yüksek Lisans	99	20,8
	Doktora	26	5,7
Lisans Edinme Şekli	KTBSP	223	49,2
	PTRÖLP	108	23,8
	PTRLP	104	23,0
	PTRYLP	18	4,0
Lisans Türü	Ülkesel	372	82,1
	Bölgesel	81	17,9
Mesleki Çalışma Deneyimi (Yıl olarak)	0-4	87	19,2
	5-9	52	11,5
	10-14	89	19,6
	15-19	50	11,0
	20 ve üstü	175	38,6
Yıllık Ortalama Çalışma Süresi (Gün olarak)	50 ve altı	100	22,1
	51-100	86	19,0
	101-150	119	26,3
	151 ve üstü	148	32,7
Yoğunluklu yapılan turlar	Uzun Süreli Konaklamalı Turlar	253	55,8
	Günlük Turlar	200	44,2
Toplam		453	100

5.7.2. Genel Karar Verme Stilleri, Öz Yeterlik İnancı, Belirsizliğe Tahammülsüzlük ölçeklerinin Tanımlayıcı İstatistik, Güvenilirlik Analizi, Faktör Analizi ve Normallik Analizi Bulguları

5.7.2.1. Güvenilirlik Analizi Bulguları

Veri analizinin öncül aşamasının tamamlamak amacıyla, kullanılan ölçeklerin örneklem özelinde güvenilirliğini test etmek için Cronbach Alfa yöntemiyle güvenilirlik analizleri yapılmış, sonuçlar Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: Genel Öz Yeterlik Ölçeği, Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği, Genel Karar Verme Stilleri Ölçeğine İlişkin Güvenirlik Analiz Sonuçları

Ölçek/Boyutlar	Cronbach Alfa	Madde Numaraları
Genel Karar Verme Stilleri		1-25
Rasyonel Karar Verme Stili	0,761	1,2,3,4,5,
Sezgisel Karar Verme Stili	0,840	6,7,8,9,10
Bağımlı Karar Verme Stili	0,701	11,13,14,15
Kaçınma Karar Verme Stili	0,841	16,17,18,19,20
Anlık Karar Verme Stili	0,778	21,22,23,24,25
Öz Yeterlik	0,868	1-10
Yetenek ve Güven	0,709	1,2,6,9
Çaba ve Direnç	0,824	3,4,5,7,8,10
Belirsizliğe Tahammülsüzlük	0,949	1-25
Belirsizlik stres verici ve üzücüdür	0,905	6,3,1,9,16,17,27,8,4
Belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri	0,846	13,23,22,16,20,25,2,24
Geleceği bilememek rahatsız edicidir	0,795	18,5,19,7
Belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor.	0,836	11,14,15,12

Genel geçer alan yazını dikkate alındığında, tamamı birbirinin aynısı olmasa da, genel yönelim Cronbach Alfa katsayısının, değer olarak, en az 0.70 ve üzeri olması beklenmektedir (George ve Mallery, 2002; Kiliç, 2016). Araştırmamızda araçsallık üstlenen ölçeklerin tamamı bu beklentiyi karşılamış, Cronbach Alfa katsayıları ilgili literatüre uyumluluk göstermektedir. Bu bakımdan, araştırmada yararlanılan ölçeklerin söz konusu örneklem grubu için güvenilir ölçme araçları olduğu söylenebilir.

Genel Karar Verme Stilleri Ölçeği ile ilgili yapılan güvenirlik analizleri sonucunda; Rasyonel Karar Verme Stili Cronbach Alfa değeri 0,76, Sezgisel Karar Verme Stili Cronbach Alfa değeri 0,84, Bağımlı Karar Verme Stili Cronbach Alfa değeri 0,70, Anlık Karar Verme Stili Cronbach Alfa değeri 0,77 ve Kaçınma Karar Verme Stili Cronbach Alfa değeri 0,84 olarak bulunmuştur.

Öz Yeterlik İnancı Ölçeğinin Cronbach Alfa değeri 0,87 olarak bulunmuştur. Bu ölçeğin iki alt boyutundan “Çaba ve Direnç” in Cronbach Alfa değeri 0,82 “Yetenek ve Güven” alt boyutu Cronbach Alfa değeri ise 0,79 olarak elde edilmiştir.

Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği Cronbach Alfa değeri 0,95 olarak hesaplanırken, Cronbach Alfa değeri alt boyutlardan “Belirsizlik stres verici ve üzücüdür.” için 0,90, “Belirsizlik ile ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri” için 0,84, “Geleceği bilememek rahatsız edicidir.” için 0,79, “Belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor.” için ise 0,83 olarak hesaplanmıştır.

5.7.2.2. Genel Karar Verme Stilleri, Öz Yeterlik İnancı, Belirsizliğe Tahammülsüzlük Değişkenlerine İlişkin Tanımlayıcı Analiz Sonuçları

Çalışmanın değişkenleri Genel Karar Verme Stilleri, Öz yeterlik inancı, Belirsizliğe tahammülsüzlük ve bu değişkenlere ait alt boyutlara ilişkin istatistiksel sonuçlar Tablo 6, Tablo 7 ve Tablo 8.’de yer verilmiştir.

Genel Karar Verme Stilleri Ölçeği Tanımlayıcı İstatistik Bulguları

Genel Karar Verme Ölçeğine uygulanan tanımlayıcı istatistik sonucunda, “Karar verirken belirli bir amaca yönelik değişik seçenekleri göz önünde bulundururum.” ifadesi ‘4,31’ ortalama ile en yüksek değere sahiptir. “Kararlarımı, sıklıkla düşünmeden veririm.” ifadesi ise ‘1,95’ ortalama ile en düşük değere sahiptir. Öz Yeterlik İnancı ölçeğine dair tanımlayıcı istatistik değerleri Tablo 6’de yer almaktadır.

Tablo 6: Genel Karar Verme Stilleri Ölçeğinin Tanımlayıcı İstatistikleri

Ölçek Maddeleri	N	$\bar{X}$	SS
Rasyonel Karar Verme Stili			
1. Karar vermeden önce emin olmak için bilgi kaynaklarımı iki kere kontrol ederim	453	4,09	,845
2. Karar vermeden önce doğru gerekçelerim vardır.	453	3,96	,838
3. Mantıklı ve sistematik bir yolla karar veririm.	453	4,18	,770
4. Karar vermem dikkatli düşünmemi gerektirir.	453	4,27	,665
5. Karar verirken belirli bir amaca yönelik değişik seçenekleri göz önünde bulundururum.	453	4,31	,647
Sezgisel Karar Verme Stili			
6. Kararlarımı verirken içgüdülerime güvenirim.	453	3,91	,845
7. Bir karar verirken sezgilerime güvenme eğilimindeyimdir.	453	3,84	,872
8. Genellikle doğruluğunu hissettiğim kararlar veririm.	453	4,00	,773
9. Kararlarımı verirken benim için akılcı bir nedenden daha çok verdiğim kararın doğruluğunu hissetmem daha önemlidir.	453	3,36	1,115
10. Karar verirken içimden gelen duygu ve tepkilere güvenirim.	453	3,63	,958
Bağımlı Karar Verme Stili			
11. Önemli kararlar alırken başkalarının yardımına sık sık ihtiyaç duyarım.	453	2,94	1,094
12. Önemli kararlarımı, nadiren başkalarına danışmadan alırım	453	2,95	1,137
13. Eğer başkalarının desteğine sahipsem önemli kararları almak benim için daha kolaydır.	453	3,40	1,075
14. Önemli kararlarımı alırken başkalarının tavsiyelerinden yararlanırım.	453	3,77	,891
15. Önemli kararlar ile yüzleştiğim zaman birinin bana doğru yolu göstermesi hoşuma gider.	453	3,58	,908
Kaçınma Karar Verme Stili			
16. Üzerimde baskı hissetmediğim sürece önemli kararlarımı almaktan kaçınırım.	453	2,38	1,090
17. Mümkün olduğunca kararlarımı ertelerim.	453	2,07	,945
18. Önemli kararları alma aşamasına gelinceye kadar karar vermeyi sık sık ertelerim.	453	2,28	1,052
19. Önemli kararlarımı, genellikle son dakikada veririm.	453	2,28	1,018
20. Üzerinde düşünmek beni rahatsız ettiği için pek çok kararı ertelerim.	453	2,04	,961
Anlık Karar Verme Stili			
21. Genellikle ani kararlar veririm.	453	2,55	1,071
22. Kararlarımı, çoğunlukla o anda veririm.	453	2,55	1,060
23. Çabuk karar veririm.	453	3,11	1,129
24. Kararlarımı, sıklıkla düşünmeden veririm.	453	1,95	,871
25. Kararlarımı verirken, o anda doğal olan ne ise onu yaparım.	453	3,25	1,103

Öz Yeterlik İnancı Ölçeği Tanımlayıcı İstatistik Bulguları

Öz Yeterlik İnancı Ölçeğine uygulanan tanımlayıcı istatistik sonucunda, “Gerekli çabayı gösterirsem birçok sorunu çözebilirim.” ifadesi ‘3.65’ ortalama ile en yüksek değere sahiptir. “Bana karşı çıkıldığında, istediğimi elde etmemi sağlayacak bir yol ve yöntem bulabilirim.” ifadesi ise ‘3.17’ ortalama ile en düşük değere sahiptir. Öz Yeterlik İnancı ölçeğine dair tanımlayıcı istatistik değerleri Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7: Öz Yeterlik İnancı Ölçeğinin Tanımlayıcı İstatistikleri

Ölçek Maddeleri	N	$\bar{X}$	SS
Çaba ve Direnç			
3.Amaçlarıma bağlı kalmak ve bunları gerçekleştirmek benim için kolaydır.	453	3,30	,683
4.Beklenmedik olaylarla etkili bir biçimde başa çıkabileceğime inanıyorum.	453	3,56	,609
5.Yeteneklerim sayesinde beklenmedik durumlarla nasıl baş edebileceğimi biliyorum.	453	3,56	,627
7.Baş etme gücüne güvendiğim için zorluklarla karşılaştığımda, genellikle birkaç çözüm yolu bulabilirim.	453	3,53	,633
8.Bir sorunla karşılaştığımda, genellikle birkaç çözüm yolu bulabilirim.	453	3,56	,616
10.Önüne çıkan zorluk ne olursa olsun, üstesinden gelebilirim.	453	3,30	,630
Yetenek ve Güven			
1.Yeterince çaba harcarsam, zor sorunları çözenin bir yolunu daima bulabilirim.	453	3,59	,605
2.Bana karşı çıkıldığında, istediğimi elde etmemi sağlayacak bir yol ve yöntem bulabilirim.	453	3,17	,674
6. Gerekli çabayı gösterirsem birçok sorunu çözebilirim.	453	3,65	,566
9.Başım dertte olduğunda, genellikle bir çözüm düşünebilirim.	453	3,60	,586

Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği Tanımlayıcı İstatistik Bulguları

Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeğine uygulanan tanımlayıcı istatistik sonucunda, “Benim aksime, diğer insanlar ne yapacaklarından emin gözükyorlar” ifadesi ‘1.95’ ortalama ile en düşük değere sahiptir. “Yaşamda bir güvencenizin olmaması adaletsiz bir durumdur” ifadesi ise ‘3.26’ ortalama ile en yüksek değere sahiptir. Belirsizliğe Tahammülsüzlük ölçeğine dair tanımlayıcı istatistik değerleri Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8: Belirsizliğe Tahammülsüzlük Stilleri Ölçeğinin Tanımlayıcı İstatistikleri

Ölçek Maddeleri	N	$\bar{X}$	SS
Belirsizlik stres verici ve üzücüdür			
1.Belirsizlik, sağlam bir fikre sahip olmamı engelliyor.	453	2,71	1,111
3.Belirsizlik yaşamı katlanılmaz hale getiriyor.	453	2,78	1,207
4.Yaşamda bir güvencenizin olmaması adaletsiz bir durumdur	453	3,26	1,291
6. Belirsizlik beni rahatsız, endişeli ya da stresli yapıyor	453	3,14	1,138
8. İhtiyaç duyduğum bilginin tümüne sahip olamamak beni engelliyor	453	2,73	1,071
9. Belirsizlik istediğim şekilde bir yaşam sürmemi engelliyor	453	2,97	1,158
16.Belirsizlik beni kırılgan, mutsuz ya da hüzünlü kılıyor	453	2,35	1,066
24.Hayattaki belirsizlikler beni strese sokuyor	453	2,76	1,091
25.Geleceğimle ilgili kararsız kalmaya katlanamıyorum.	453	2,66	1,152
Belirsizlik ile ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri			
2. Emin olamama, kişinin düzensiz olduğu anlamına gelir	453	2,27	1,028
12.Belirsizlik içinde olmam, benim en iyi olmadığımı gösterir	453	2,03	1,002
15.Benim aksime, diğer insanlar ne yapacaklarından emin gözüktüyorlar	453	1,95	,912
19.En ufak bir şüphe bile harekete geçmemi engelliyor	453	2,08	,972
20.Emin olamamam, güvensiz olduğum anlamına gelir	453	1,97	,977
21Başkalarının kendi geleceklerinden eminmiş gibi görünmeleri adaletsizliktir	453	2,01	,997
22.Belirsizlik derin uyumamı engelliyor	453	2,46	1,179
23.Bütün belirsiz durumlardan uzaklaşmalıyım	453	2,78	1,189
Geleceği bilememek rahatsız edicidir			
5.Yarın ne olacağını bilemezsem zihnim rahat olmaz	453	3,11	1,227
7.Önceden kestirilemeyen olaylar beni alt üst ediyor	453	2,51	1,082
17.Geleceğin benim için neler getireceğini her zaman bilmek isterim	453	3,01	1,134
18.Beklenmedik olaylara katlanamıyorum	453	2,41	1,049
Belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor			
10.Çok iyi planlanmışken bile beklenmeyen ufak bir durum her şeyi bozabilir	453	2,49	1,066
11.Harekete geçme zamanı geldiğinde belirsizlik elimi kolumu bağlıyor	453	2,42	1,050
13.Emin olmadığım zaman, yapacaklarım konusunda ilerleyemiyorum	453	2,54	1,014
14.Emin olmadığım zaman çok iyi iş çıkartamıyorum	453	2,53	1,014

5.7.2.3. Ölçeklere İlişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi

Genel Karar Verme Stilleri Ölçeğine İlişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi

Genel Karar Verme Stilleri Ölçeğini oluşturan 25 madde üzerinde yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucunda, maddeler arası korelasyonlar incelendiğinde bütün maddelerin faktör yüklerinin 0.407-

0.902 arasında değişiklik göstererek 0.30'un üzerinde olduğu ve tüm korelasyon ilişkilerinin anlamlı olduğu görölmektedir ($p < 0.05$). (12. Maddenin faktör yükü 0.30'un altında olduğu için ölçekten çıkarılmıştır.) Ölçek 24 madde ve beş boyutlu bir yapı olarak belirlenen örneklem için doğrulanmıştır. Uyum indeksi hesaplamalarında da 1-2. ve 9-10. maddelerin hata puanları arasındaki iyileştirmeler sonucunda uyum indeksleri için kabul edilen değerlerin sağlandığı ilgili tabloda görölmektedir ($\chi^2/df \leq 5$; RMSEA ≤ 0.08 ; CFI ≥ 0.90 ; SRMR ≤ 0.10). Genel Karar Verme Stilleri Ölçeğine ilişkin doğrulayıcı faktör analizi ile elde edilen beş faktörlü model Tablo 9'da sunulmaktadır.

Tablo 9: Genel Karar Verme Stilleri Ölçeğinin Faktör Analizi Bulguları

Ölçek Maddeleri	Faktör Yükleri
Rasyonel Karar Verme Stili	
1. Karar vermeden önce emin olmak için bilgi kaynaklarımı iki kere kontrol ederim	0,455
2. Karar vermeden önce doğru gerekçelerim vardır.	0,501
3. Mantıklı ve sistematik bir yolla karar veririm.	0,654
4. Karar vermem dikkatli düşünmemi gerektirir.	0,826
5. Karar verirken belirli bir amaca yönelik değişik seçenekleri göz önünde bulundururum.	0,688
Sezgisel Karar Verme Stili	
6. Kararlarımı verirken içgüdülerime güvenirim.	0,832
7. Bir karar verirken sezgilerime güvenme eğilimindeyimdir.	0,902
8. Genellikle doğruluğunu hissettiğim kararlar veririm.	0,599
9. Kararlarımı verirken benim için akılcı bir nedenden daha çok verdiğim kararın doğruluğunu hissetmem daha önemlidir.	0,504
10. Karar verirken içimden gelen duygu ve tepkilere güvenirim.	0,712
Bağımlı Karar Verme Stili	
11. Önemli kararlar alırken başkalarının yardımına sık sık ihtiyaç duyarım.	0,631
13. Eğer başkalarının desteğine sahipsem önemli kararları almak benim için daha kolaydır.	0,666
14. Önemli kararlarımı alırken başkalarının tavsiyelerinden yararlanırım.	0,747
15. Önemli kararlar ile yüzleştığım zaman birinin bana doğru yolu göstermesi hoşuma gider.	0,767
Kaçınma Karar Verme Stili	
16. Üzerimde baskı hissetmediğim sürece önemli kararlarımı almaktan kaçınırım.	0,490
17. Mümkün olduğunca kararlarımı ertelerim.	0,843
18. Önemli kararları alma aşamasına gelinceye kadar karar vermeyi sık sık ertelerim.	0,841
19. Önemli kararlarımı, genellikle son dakikada veririm.	0,636
20. Üzerinde düşünmek beni rahatsız ettiği için pek çok kararı ertelerim.	0,842
Anlık Karar Verme Stili	
21. Genellikle ani kararlar veririm.	0,831
22. Kararlarımı, çoğunlukla o anda veririm.	0,854
23. Çabuk karar veririm.	0,559
24. Kararlarımı, sıklıkla düşünmeden veririm.	0,571
25. Kararlarımı verirken, o anda doğal olan ne ise onu yaparım.	0,407
$\chi^2/df= 3,234$ RMSEA= 0.70 CFI=0.88 SRMR=0.08	

Genel Öz Yeterlik İnancı Ölçeğine İlişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi

Öz Yeterlik İnancı Ölçeğini oluşturan 10 madde üzerinde yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi neticesinde, maddeler arası korelasyonlar incelendiğinde maddelerin faktör yüklerinin 0.30'ın üzerinde olduğu ve tüm korelasyon ilişkilerinin anlamlı olduğu görülmektedir ($p < 0.05$). Ölçek 10 madde ve iki boyutlu yapı olarak doğrulanmıştır.

Uyum indeksi hesaplamalarında da 1-2. ve 4-5. maddelerin hata puanları arasındaki iyileştirmeler sonucunda uyum indeksleri için kabul edilen değerlerin sağlandığı ilgili tabloda görülmektedir ($\chi^2/df \leq 5$; $RMSEA \leq 0.08$; $CFI \geq 0.90$; $SRMR \leq 0.10$). Öz Yeterlik İnancı Ölçeğine ilişkin doğrulayıcı faktör analizi ile elde edilen iki faktörlü model Tablo 10'da sunulmaktadır.

Tablo 10: Öz Yeterlik İnancı Ölçeğinin Faktör Analizi Bulguları

Ölçek Maddeleri	Faktör Yükleri
Çaba ve Direnç	
3.Amaçlarıma bağlı kalmak ve bunları gerçekleştirmek benim için kolaydır.	0.535
4.Beklenmedik olaylarla etkili bir biçimde başa çıkabileceğime inanıyorum.	0.706
5.Yeteneklerim sayesinde beklenmedik durumlarla nasıl baş edebileceğimi biliyorum.	0.722
7.Baş etme gücüne güvendiğim için zorluklarla karşılaştığımda, genellikle birkaç çözüm yolu bulabilirim.	0.690
8.Bir sorunla karşılaştığımda, genellikle birkaç çözüm yolu bulabilirim.	0.722
10.Önüne çıkan zorluk ne olursa olsun, üstesinden gelebilirim.	0.570
Yetenek ve Güven	
1.Yeterince çaba harcarsam, zor sorunları çözmenin bir yolunu daima bulabilirim.	0.529
2.Bana karşı çıkıldığında, istediğimi elde etmemi sağlayacak bir yol ve yöntem bulabilirim.	0.471
6. Gerekli çabayı gösterirsem birçok sorunu çözebilirim.	0.672
9.Başım dertte olduğunda, genellikle bir çözüm düşünebilirim.	0.668
$\chi^2/df= 3,741$ $RMSEA= 0.078$ $CFI=0.946$ $SRMR=0.0437$	

Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeğine İlişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi

Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeğini oluşturan 25 madde üzerinde yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi neticesinde, maddeler arası korelasyonlar incelendiğinde maddelerin faktör yüklerinin 0.389-0.808 arasında değişiklik göstererek 0.30'un üzerinde olduğu ve tüm korelasyon ilişkilerinin anlamlı olduğu görülmektedir ($p < 0.05$). Analiz neticesinde ölçek 25 madde ve dört boyutlu yapı olarak doğrulanmıştır.

Uyum indeksi hesaplamalarında da, 1-3., 3-4., 5-17., 8-9., 11-14., 13.-14., 22-23. ve 24-25. maddelerin hata puanları arasındaki iyileştirmeler sonucunda uyum indeksleri için kabul edilen değerlerin sağlandığı ilgili tabloda görülmektedir ($\chi^2/df \leq 5$; $RMSEA \leq 0.08$; $CFI \geq 0.90$; $SRMR \leq 0.10$). Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeğine ilişkin doğrulayıcı faktör analizi ile elde edilen dört aktörlü model Tablo 11'de sunulmaktadır.

Tablo 11: Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeğinin Faktör Analizi Bulguları

Ölçek Maddeleri	Faktör Yükleri
Belirsizlik stres verici ve üzücüdür	
1.Belirsizlik, sağlam bir fikre sahip olmamı engelliyor.	0,549
3.Belirsizlik yaşamı katlanılmaz hale getiriyor.	0,688
4.Yaşamda bir güvencenizin olmaması adaletsiz bir durumdur	0,574
6. Belirsizlik beni rahatsız, endişeli ya da stresli yapıyor	0,808
8. İhtiyaç duyduğum bilginin tümüne sahip olamamak beni engelliyor	0,652
9. Belirsizlik istediğim şekilde bir yaşam sürmemi engelliyor	0,803
16.Belirsizlik beni kırılgan, mutsuz ya da hüzünlü kılıyor	0,743
24.Hayattaki belirsizlikler beni strese sokuyor	0,807
25.Geleceğimle ilgili kararsız kalmaya katlanamıyorum.	0,777
Belirsizlik ile ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri	
2. Emin olamama, kişinin düzensiz olduğu anlamına gelir	0,389
12.Belirsizlik içinde olmam, benim en iyi olmadığımı gösterir	0,610
15.Benim aksime, diğer insanlar ne yapacaklarından emin gözükyorlar	0,597
19.En ufak bir şüphe bile harekete geçmemi engelliyor	0,775
20.Emin olamamam, güvensiz olduğum anlamına gelir	0,737
21Başkalarının kendi geleceklerinden eminmiş gibi görünmeleri adaletsizliktir	0,664
22.Belirsizlik derin uyumamı engelliyor	0,672
23.Bütün belirsiz durumlardan uzaklaşmalıyım	0,666
Geleceği bilememek rahatsız edicidir	
5.Yarın ne olacağını bilemezsem zihnim rahat olmaz	0,632
7.Önceden kestirilemeyen olaylar beni alt üst ediyor	0,773
17.Geleceğin benim için neler getireceğini her zaman bilmek isterim	0,584
18.Beklenmedik olaylara katlanamıyorum	0,750
Belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor	
10.Çok iyi planlanmışken bile beklenmeyen ufakık bir durum her şeyi bozabilir	0,699
11.Harekete geçme zamanı geldiğinde belirsizlik elimi kolumu bağlıyor	0,807
13.Emin olamadığım zaman, yapacaklarım konusunda ilerleyemiyorum	0,725
14.Emin olamadığım zaman çok iyi iş çıkartamıyorum	0,688
$\chi^2/df= 3.572$ RMSEA= 0.075 CFI=0.900 SRMR=0.0576	

5.7.2.4. Normallik Analizi Bulguları

Çalışmada öz yeterlik inancı, belirsizliğe tahammülsüzlük ve genel karar verme stilleri değişkenleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla değişkenlerin çarpıklık ve basıklık katsayılarının %5'lik anlamlılık düzeyine göre -1,96 ve +1,96 değerleri arasında olma durumu incelenmiş ve Tablo 12.'de gösterilmiştir (Kalaycı, 2018). Analiz sonucunda, korelasyon ve regresyon analizleri için, rasyonel karar verme stili alt boyutu dışındaki, bütün değişkenlerin normal dağılımı yakınsadığı ve parametrik testlerin kullanımı için geçerli oldukları görülmüştür.

Tablo 12: Kullanılan Ölçek ve Alt Boyutlarının Normallik Analizleri

Ölçek/Boyutlar	N	$\bar{x}$	ss	Skewness	Kurtosis
Genel Karar Verme Stilleri	453	77,70	9,85	,345	1,865
Rasyonel	453	20,81	2,70	-,735	2,795
Sezgisel	453	18,73	3,59	-,602	1,250
Bağımlı	453	13,69	3,11	-,627	,718
Kaçınma	453	11,06	3,96	,883	,938
Anlık	453	13,40	3,82	,231	,129
Öz Yeterlik İnancı	453	31,65	3,85	-,962	,761
Çaba ve Direnç	453	20,81	2,77	-,868	,377
Yetenk ve Güven	453	14,01	1,77	-,899	,671
Belirsizliğe Tahammülsüzlük	453	63,94	18,32	,193	,051
Stres verici ve üzücü	453	25,36	7,76	,008	-,349
Olumsuz benlik değer.	453	17,55	5,74	,544	,321
Geleceği bilememek	453	11,03	3,54	,145	-,152
Eyleme geçmem	453	9,98	3,39	,271	-,072

Verilerin analizinde ilk aşamada, katılımcıların belirlenen kişisel özelliklerine göre, genel öz yeterlik inancı, belirsizliğe tahammülsüzlük tepkisi ve genel karar verme stili puanlarının veri grupları için normal dağılım gösterme durumuna bakılmıştır. Gözlem/katılımcı sayısı 29'un üzerindeyse Kolmogrov-Simirnov testi kullanılması tavsiye edildiğinden 453 kişilik örneklem grubu için Kolmogrov-Simirnov test sonucu değerlendirilmiştir (Kalaycı, 2018).

5.7.3. Araştırma Ölçeklerinin Anlamlılık İstatistiklerine İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde, profesyonel turist rehberlerinin sosyo - demografik özelliklerine göre (cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, lisans edinme şekli, lisans türü, mesleki çalışma deneyimi, yıllık ortalama çalışma süresi, yoğunluklu yapılan turlar) ilişkin farklılıkların anlamlılıklarına ilişkin istatistik bulguları incelenecektir.

Çalışmada sosyo-demografik değişkenler ile diğer değişkenler arasındaki ilişkiyi sınamak amacıyla oluşturulan hipotezler aşağıdaki gibidir:

H1: Profesyonel Turist Rehberlerinin Genel Karar Verme stillerinde sosyo-demografik özellikler bakımından anlamlı farklılık vardır.

H2: Profesyonel Turist Rehberlerinin Öz Yeterlik İnancında sosyo-demografik özellikler bakımından anlamlı farklılık vardır.

H3: Profesyonel Turist Rehberlerinin Belirsizliğe Tahammülsüzlük Tepkisinde sosyo-demografik özellikler bakımından anlamlı farklılık vardır.

Bu hipotezlere ilişkin bulgular, sosyo-demografik değişkenlerin her birine özel oluşturulmuş başlıklar altında incelenmiştir. Hipotezlerin doğrulanma sonuçlarına ilişkin bilgi bölüm sonunda yer almaktadır.

5.7.3.1. Genel Karar Verme Stilleri Ölçeğinin Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından İstatistiki Analizi

Cinsiyet değişkenine göre genel karar verme stilleri açısından olası farklılıkları ölçmek için Bağımsız Örneklem T Testi ve Whitney U Testi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına bakıldığında katılımcıların cinsiyet değişkenine göre Genel karar verme stilleri ve alt boyutlarına ilişik anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Ortaya çıkan sonuçlara göre, profesyonel turist rehberlerinin cinsiyeti karar verme stillerini etkilememektedir. İlgili sonuçlar Tablo 13 ve Tablo 14’te yer almaktadır.

Tablo 13: Genel Karar Verme Stilleri ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Örneklem T Testi Analizi Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	t	p
Genel Karar Verme Stilleri	Erkek	357	77,79	10,17	0,173	0,718
	Kadın	96	77,38	8,59		
Sezgisel	Erkek	357	18,57	3,64	-1,876	0,061
	Kadın	96	19,34	3,32		
Bağımlı	Erkek	357	13,83	3,17	1,878	0,061
	Kadın	96	13,16	2,84		
Kaçınma	Erkek	357	11,22	3,97	1,653	0,099
	Kadın	96	10,46	3,89		
Anlık	Erkek	357	13,31	3,97	-0,915	0,361
	Kadın	96	13,71	3,19		

Tablo 14: Genel Karar Verme Stilleri ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Analiz Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Rasyonel	Erkek	357	229,06	81773,00	16402	0,513
	Kadın	96	219,35	21058,00		

Katılımcıların genel karar verme stilleri eğilimlerinde demografik değişkenlerden “yaş” için anlamlı farklılık olup olmadığını anlamak için Anova ve Kruskal Wallis testleri yapılmıştır. Rasyonel karar verme stili, sezgisel karar verme stili ve bağımlı karar verme stili alt boyutları için anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p > 0,05$). Katılımcıların yaş değişkenine bağlı olarak, kaçınma karar verme alt boyutunda ($F=3,032$, $p<0,05$) ve anlık karar verme alt boyutunda ($F=5,139$, $p<0,05$) anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre, profesyonel turist rehberlerinin daha genç olanların kaçınma karar verme stiline başvurma eğiliminde oldukları, yine benzer şekilde, genç katılımcıların anlık karar verme stiline

başvurma eğiliminde oldukları da gözlemlenmiştir. İlgili sonuçlar Tablo 15 ve Tablo 16’da yer almaktadır.

Tablo 15: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları

Ölçek / Boyutlar	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	p
Genel Karar Verme Stilleri	21-25 yaş	12	87,83	11,73	5,396	,001
	26- 35 yaş	100	76,38	9,64		
	36- 45 yaş	154	78,39	10,28		
	46 yaş ve üstü	187	77,20	9,11		
Sezgisel	21-25 yaş	12	20,16	3,09	1,146	,330
	26- 35 yaş	100	18,68	3,49		
	36- 45 yaş	154	18,96	3,64		
	46 yaş ve üstü	187	18,48	3,61		
Bağımlı	21-25 yaş	12	15,83	2,36	2,596	,052
	26- 35 yaş	100	13,32	3,13		
	36- 45 yaş	154	13,59	3,14		
	46 yaş ve üstü	187	13,84	3,08		
Kaçınma	21-25 yaş	12	14,33	3,98	3,032	,029
	26- 35 yaş	100	10,97	3,98		
	36- 45 yaş	154	11,15	4,18		
	46 yaş ve üstü	187	10,82	3,69		
Anlık	21-25 yaş	12	16,91	5,36	5,319	,001
	26- 35 yaş	100	12,62	3,60		
	36- 45 yaş	154	13,72	3,94		
	46 yaş ve üstü	187	13,32	3,58		

Tablo 16: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Analiz Sonuçları

Puan	Grup	N	Sıra Ortalamaları	χ^2	p
Rasyonel	21-25	12	205,67	0,533	0,912
	26-35	100	222,58		
	36-45	154	229,13		
	46 ve üstü	187	228,98		

Katılımcıların genel karar verme stilleri eğilimlerinde demografik değişkenlerden öğrenim durumu için anlamlı farklılık oluşup olmadığını anlamak için Anova ve Kruskal Wallis testleri yapılmıştır. Genel karar verme stilleri alt boyutlarında herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilememiştir ($p > 0,05$). İlgili sonuçlar Tablo 17 ve Tablo 18’te yer almaktadır.

Tablo 17: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları

Ölçek / Boyutlar	Grup	N	$\bar{x}$	ss	F	p
Genel Karar Verme Stilleri	Lise	13	75,46	9,421	,344	,848
	Ön Lisans	57	76,92	11,61		
	Lisans	263	78,03	8,729		
	Yüksek Lisans	94	77,50	10,95		
	Doktora	26	78,00	12,64		
Sezgisel	Lise	13	18,00	4,04	,471	,757
	Ön Lisans	57	18,26	3,68		
	Lisans	263	18,81	3,55		
	Yüksek Lisans	94	18,80	3,54		
	Doktora	26	19,03	3,88		
Bağımlı	Lise	13	13,30	4,38	,585	,674
	Ön Lisans	57	13,98	3,12		
	Lisans	263	13,52	3,11		
	Yüksek Lisans	94	13,96	2,79		
	Doktora	26	13,96	3,59		
Kaçınma	Lise	13	10,76	3,34	,657	,622
	Ön Lisans	57	10,35	3,81		
	Lisans	263	11,13	3,90		
	Yüksek Lisans	94	11,17	4,22		
	Doktora	26	11,06	4,32		
Anlık	Lise	13	13,00	4,39	,912	,457
	Ön Lisans	57	13,31	4,35		
	Lisans	263	13,64	3,79		
	Yüksek Lisans	94	13,10	3,41		
	Doktora	26	12,38	4,03		

Tablo 18: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi Sonuçları

Puan	Grup	N	Sıra Ortalamaları	χ^2	p
Rasyonel	Lise	13	234,19	0,745	0,946
	Ön Lisans	57	232,42		
	Lisans	263	229,01		
	Yüksek Lisans	94	217,24		
	Doktora	26	226,44		

Genel karar verme stilleri alt boyutlarında profesyonel turist rehberliği lisansı edinme şekli değişkeni için Anova ve Kruskal Wallis testleri uygulanmıştır. Rasyonel karar verme stili, sezgisel karar verme stili, bağımlı karar verme stili, kaçınma karar verme stili alt boyutları için anlamlı bir farklılık görülmemiştir. ($p > 0,05$). Katılımcıların aynı değişkene bağlı olarak, anlık karar verme stili alt boyutunda ($F=3,773$, $p<0,05$) anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu verilere bakarak, lisansını lisans eğitimi (PTRLP) yoluyla alan katılımcıların anlık karar verme stiline başvurma eğiliminde oldukları söylenebilir. İlgili sonuçlar Tablo 19 ve Tablo 20’te yer almaktadır.

Tablo 19: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Profesyonel Turist Rehberliği Lisansı Edinme Şekli Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları

Ölçek / Boyutlar	Grup	N	$\bar{x}$	ss	F	p
Genel Karar Verme Stilleri	KTBSP	223	78,08	9,40	1,807	,145
	PTRÖLP	108	76,00	9,54		
	PTRLP	104	78,90	11,12		
	PTRYLP	18	76,44	8,52		
Sezgisel	KTBSP	223	18,86	3,58	,746	,525
	PTRÖLP	108	18,28	3,69		
	PTRLP	104	18,92	3,53		
	PTRYLP	18	18,77	3,42		
Bağımlı	KTBSP	223	13,79	3,12	,335	,800
	PTRÖLP	108	13,45	2,92		
	PTRLP	104	13,68	3,36		
	PTRYLP	18	13,94	2,75		
Kaçınma	KTBSP	223	10,93	3,75	,908	,437
	PTRÖLP	108	11,08	3,89		
	PTRLP	104	11,49	4,48		
	PTRYLP	18	10,00	3,72		
Anlık	KTBSP	223	13,69	3,75	3,773	,011
	PTRÖLP	108	12,37	3,71		
	PTRLP	104	13,90	4,00		
	PTRYLP	18	13,05	3,35		

Tablo 20: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Profesyonel Turist Rehberliği Lisansı Edinme Şekli Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi Sonuçları

Puan	Grup	N	Sıra Ortalamaları	χ^2	p
Rasyonel	KTBSP	223	230,28	0,741	0,864
	PTRÖLP	108	226,53		
	PTRLP	104	224,36		
	PTRYLP	18	204,44		

Profesyonel turist rehberlerinin genel karar verme stilleri alt boyutlarında lisans türü değişkeni için anlamlı farklılık oluşup olmadığını anlamak için Anova ve Kruskal Wallis testleri uygulanmıştır. İlgili alt boyutlarda herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilememiştir ($p > 0,05$). İlgili sonuçlar Tablo 21 ve Tablo 22’de yer almaktadır.

Tablo 21: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Lisans Türü Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları

Ölçek / Boyutlar	Grup	N	$\bar{x}$	ss	F	p
Genel Karar Verme Stilleri	Ülkesel	372	77,80	9,75	,194	,660
	Bölgesel	81	77,27	10,34		
Sezgisel	Ülkesel	372	18,74	3,65	,024	,877
	Bölgesel	81	18,67	3,28		
Bağımlı	Ülkesel	372	13,70	3,18	,017	,896
	Bölgesel	81	13,65	2,80		
Kaçınma	Ülkesel	372	11,09	3,96	,137	,711
	Bölgesel	81	10,91	4,01		
Anlık	Ülkesel	372	13,50	3,67	1,375	,242
	Bölgesel	81	12,95	4,44		

Tablo 22: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Lisans Türü Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi Sonuçları

Puan	Grup	N	Sıra Ortalamaları	χ^2	p
Rasyonel	Ülkesel	372	224,80	0,605	0,437
	Bölgesel	81	237,09		

Katılımcıların mesleki çalışma deneyimi süresine göre genel karar verme stilleri alt boyutları düzeylerini ölçmek için Anova ve Kruskal Wallis testleri uygulanmıştır. Rasyonel karar verme stili, sezgisel karar verme stili, bağımlı karar verme stili, anlık karar verme stili alt boyutları için anlamlı bir farklılık görülmemiştir. ($p > 0,05$). Aynı değişkene göre, kaçınma karar verme stili alt boyutunda ($F=2,659$,

p<0,05) anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu verilere bakarak, 5-9 yıl arası deneyime sahip katılımcıların kaçınma karar verme stiline başvurma eğiliminde oldukları söylenebilir. İlgili sonuçlar Tablo 23 ve Tablo 24’de yer almaktadır.

Tablo 23: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Mesleki Çalışma Deneyimi Süresi Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları

Ölçek / Boyutlar	Grup	N	$\bar{x}$	SS	F	p
Genel Karar Verme Stilleri	0-4 yıl	87	77,29	11,23	,960	,429
	5-9 yıl	52	79,67	10,7		
	10-14 yıl	89	77,00	7,46		
	15-19 yıl	50	79,02	12,30		
	20 ve üstü	175	77,31	9,09		
Sezgisel	0-4 yıl	87	18,47	3,60	,474	,755
	5-9 yıl	52	19,15	4,23		
	10-14 yıl	89	18,85	3,22		
	15-19 yıl	50	19,04	3,52		
	20 ve üstü	175	18,59	3,59		
Bağımlı	0-4 yıl	87	13,41	3,11	,554	,696
	5-9 yıl	52	14,17	2,66		
	10-14 yıl	89	13,84	3,17		
	15-19 yıl	50	13,60	3,84		
	20 ve üstü	175	13,64	2,99		
Kaçınma	0-4 yıl	87	11,55	4,01	2,659	,032
	5-9 yıl	52	12,21	5,05		
	10-14 yıl	89	10,47	3,36		
	15-19 yıl	50	11,56	4,37		
	20 ve üstü	175	10,63	3,65		
Anlık	0-4 yıl	87	13,04	4,38	,472	,757
	5-9 yıl	52	13,32	3,65		
	10-14 yıl	89	13,24	3,26		
	15-19 yıl	50	13,86	4,07		
	20 ve üstü	175	13,54	3,78		

Tablo 24: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Mesleki Çalışma Deneyimi Süresi Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi Sonuçları

Puan	Grup	N	Sıra Ortalamaları	χ^2	p
Rasyonel	0-4 yıl	87	222,02	2,458	0,652
	5-9 yıl	52	223,44		
	10-14 yıl	89	211,76		
	15-19 yıl	50	234,94		
	20 ve üstü	175	236,01		

Profesyonel turist rehberlerinin genel karar verme stilleri alt boyutlarında yıllık ortalama günlük çalışma süresine göre anlamlı farklılık oluşup olmadığını anlamak için Anova ve Kruskal Wallis testleri uygulanmıştır. İlgili alt boyutlarda herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilememiştir ($p > 0,05$). Elde edilen bilgilere göre yıllık ortalama günlük çalışma süresinin karar verme stilleri düzeyini etkilememektedir. İlgili sonuçlar Tablo 25 ve Tablo 26’da yer almaktadır.

Tablo 25: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Yıllık Ortalama Günlük Çalışma Süresi Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları

Ölçek / Boyutlar	Grup	N	$\bar{x}$	SS	F	p
Genel Karar Verme Stilleri	50 ve altı	100	77,39	8,80	1,807	,145
	51-100	86	77,72	9,55		
	101-150	119	78,91	12,02		
	151 ve üstü	148	76,94	8,69		
Sezgisel	50 ve altı	100	18,88	3,76	,126	,944
	51-100	86	18,68	3,51		
	101-150	119	18,79	3,69		
	151 ve üstü	148	18,61	3,46		
Bağımlı	50 ve altı	100	13,77	3,14	,067	,977
	51-100	86	13,77	3,29		
	101-150	119	13,64	3,26		
	151 ve üstü	148	13,63	2,88		
Kaçınma	50 ve altı	100	10,95	3,75	2,548	,055
	51-100	86	11,01	4,04		
	101-150	119	11,85	4,52		
	151 ve üstü	148	10,52	3,49		
Anlık	50 ve altı	100	13,13	3,49	,613	,607
	51-100	86	13,47	4,15		
	101-150	119	13,76	3,89		
	151 ve üstü	148	13,25	3,79		

Tablo 26: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Yıllık Ortalama Günlük Çalışma Süresi Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi Sonuçları

Puan	Grup	N	Sıra Ortalamaları	χ^2	p
Rasyonel	50 ve altı	100	218,76	1,456	0,692
	51-100	86	223,22		
	101-150	119	224,08		
	151 ve üstü	148	237,12		

Araştırmaya katılan profesyonel turist rehberlerinin genel karar verme stilleri alt boyutlarında yoğunluklu yapılan turlar değişkenine göre anlamlı farklılık tespiti için Anova ve Kruskal Wallis testleri uygulanmıştır. Genel karar verme stilleri alt boyutlarda ilgili değişkene göre bir anlamlı farklılık tespit edilememiştir ($p > 0,05$). Bu bilgiler ışığında, yoğunluklu yapılan turların türü karar verme stilleri eğilimlerini düzeyini etkilememektedir. İlgili sonuçlar Tablo 27 ve Tablo 28’da yer almaktadır.

Tablo 27: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Yoğunluklu Yapılan Turlar Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları

Ölçek / Boyutlar	Grup	N	$\bar{x}$	ss	F	p
Genel Karar Verme Stilleri	Uzun Süreli Konaklamalı Turlar	253	77,66	9,47	,014	,906
	Günlük Turlar	200	77,77	10,33		
Sezgisel	Uzun Süreli Konaklamalı Turlar	253	18,66	3,49	,200	,655
	Günlük Turlar	200	18,82	3,71		
Bağımlı	Uzun Süreli Konaklamalı Turlar	253	13,59	3,09	,572	,450
	Günlük Turlar	200	13,82	3,14		
Kaçınma	Uzun Süreli Konaklamalı Turlar	253	10,83	3,86	1,893	,170
	Günlük Turlar	200	11,35	4,08		
Anlık	Uzun Süreli Konaklamalı Turlar	253	13,55	3,64	,901	,343
	Günlük Turlar	200	13,21	4,03		

Tablo 28: Genel Karar Verme Stilleri ve alt boyutlarının katılımcıların Yoğunluklu Yapılan Turlar Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi Sonuçları

Puan	Grup	N	Sıra Ortalamaları	χ^2	p
Rasyonel	Uzun Süreli Konaklamalı	253			
	Turlar		233,30	1,368	0,242
	Günlük Turlar	200	219,03		

5.7.3.2. Genel Öz Yeterlik İnancı Ölçeğinin Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından İstatistiki Analizi

Katılımcı profesyonel turist rehberlerinin genel öz yeterlik inancı ve alt boyutları düzeyini cinsiyete değişkenine göre tespit etmek amacıyla Bağımsız örneklem T testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre Genel öz yeterlik inancı ve Çaba ve direnç ile yetenek ve güven alt boyutlarının cinsiyet göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Buna göre; öz yeterlik inancı cinsiyete göre farklılık arz etmemektedir. İlgili sonuçlar Tablo 29 'da yer almaktadır.

Tablo 29: Öz yeterlik inancı ve alt boyutlarının katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Örneklem T Testi Analizi Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	t	p
Öz Yeterlik	Erkek	357	31,63	3,78	-0,187	0,852
	Kadın	96	31,71	4,13		
Çaba ve Direnç	Erkek	357	20,78	2,73	-0,415	0,678
	Kadın	96	20,91	2,90		
Yetenek ve Güven	Erkek	357	14,02	1,75	0,225	0,822
	Kadın	96	13,97	1,87		

Katılımcıların yaş değişkenine göre öz yeterlik inancı ile çaba ve direnç, yetenek ve güven alt boyutlarının düzeylerin belirlenmesi amacıyla tek yönlü Anova testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre; Çaba ve direnç, yetenek ve güven alt boyutları tek başlarına anlamlı bir farklılık göstermemektedir. ($p > 0,05$). Genel öz yeterlik inancı boyutunda ($F=2.722$, $p<0,05$) anlamlı farklılık görülmüştür. Analizlere göre genç katılımcıların öz yeterlik inancı nispeten daha az görünmektedir. İlgili sonuçlar Tablo 30'de yer almaktadır.

Tablo 30: Öz yeterlik İnancı ve alt boyutlarının katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları

Ölçek / Boyutlar	Grup	N	$\bar{x}$	ss	F	p
Öz Yeterlik	21-25 yaş	12	29,75	3,46	2,722	,044
	26- 35 yaş	100	31,16	4,17		
	36- 45 yaş	154	32,22	3,58		
	46 yaş ve üstü	187	31,56	3,85		
Çaba ve Direnç	21-25 yaş	12	19,58	2,81	1,840	,139
	26- 35 yaş	100	20,50	2,87		
	36- 45 yaş	154	21,11	2,65		
	46 yaş ve üstü	187	20,80	2,78		
Yetenek ve Güven	21-25 yaş	12	13,50	1,38	2,478	,061
	26- 35 yaş	100	13,83	1,93		
	36- 45 yaş	154	14,31	1,65		
	46 yaş ve üstü	187	13,89	1,78		

Öğrenim durumu değişkenine göre, öz yeterlik inancı ile çaba ve direnç, yetenek ve güven alt boyutlarının düzeylerin belirlenmesi amacıyla tek yönlü Anova testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre öz yeterlik inancı ve iki alt boyutta anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($p > 0,05$). Test sonuçlarına göre, öğrenim durumunun özyeterlik inancına etkisi olmadığı söylenebilir. İlgili sonuçlar Tablo 31’de yer almaktadır.

Tablo 31: Öz yeterlik inancı ve alt boyutlarının katılımcıların Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları

Ölçek / Boyutlar	Grup	N	$\bar{x}$	ss	F	p
Öz Yeterlik	Lise	13	32,30	2,75	1,162	,327
	Ön Lisans	57	32,01	3,49		
	Lisans	263	31,80	3,89		
	Yüksek Lisans	94	31,22	3,92		
	Doktora	26	30,53	4,28		
Çaba ve Direnç	Lise	13	21,30	2,13	1,013	,400
	Ön Lisans	57	21,10	2,52		
	Lisans	263	20,91	2,80		
	Yüksek Lisans	94	20,39	2,83		
	Doktora	26	20,42	2,92		
Yetenek ve Güven	Lise	13	13,84	1,40	1,769	,134
	Ön Lisans	57	14,17	1,71		
	Lisans	263	14,07	1,72		
	Yüksek Lisans	94	14,00	1,80		
	Doktora	26	13,15	2,37		

Katılımcıların, Profesyonel turist rehberliği lisansı edinme şekli değişkenine göre, öz yeterlik inancı ile çaba ve direnç, yetenek ve güven düzeylerinin ölçülmesi amacıyla tek yönlü Anova testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre öz yeterlik inancı ve iki alt boyutta anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($p > 0,05$). Buna göre, lisans edinme şeklinin öz yeterlik inancına bir etkisi olmadığı söylenebilir. İlgili sonuçlar Tablo 32’de yer almaktadır.

Tablo 32: Öz Yeterlik İnancı ve alt boyutlarının katılımcıların Profesyonel Turist Rehberliği Lisansı Edinme Şekli Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları

Ölçek / Boyutlar	Grup	N	$\bar{x}$	ss	F	p
Öz Yeterlik	KTBSP	223	31,70	3,78	,673	,569
	PTRÖLP	108	31,81	4,01		
	PTRLP	104	31,25	4,01		
	PTRYLP	18	32,38	2,74		
Çaba ve Direnç	KTBSP	223	20,88	2,75	,562	,640
	PTRÖLP	108	20,85	2,86		
	PTRLP	104	20,53	2,85		
	PTRYLP	18	21,27	1,87		
Yetenek ve Güven	KTBSP	223	13,97	1,78	,715	,543
	PTRÖLP	108	14,13	1,75		
	PTRLP	104	13,89	1,85		
	PTRYLP	18	14,44	1,46		

Katılımcıların lisans türü değişkenine göre, öz yeterlik inancı ile çaba ve direnç, yetenek ve güven alt boyutları düzeylerinin ölçülmesi amacıyla tek yönlü Anova testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre öz yeterlik inancı ve iki alt boyutta anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($p > 0,05$). Buna göre, ülkesel ya da bölgesel lisans türünün öz yeterlik inancına bir etkisi olmadığı söylenebilir. İlgili sonuçlar Tablo 33’te yer almaktadır.

Tablo 33: Öz Yeterlik İnancı ve alt boyutlarının katılımcıların Lisans Türü Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları

Ölçek / Boyutlar	Grup	N	$\bar{x}$	ss	F	p
Öz Yeterlik İnancı	Ülkesel	372	31,70	3,77	,401	,527
	Bölgesel	81	31,40	4,20		
Çaba ve Direnç	Ülkesel	372	20,86	2,72	,767	,382
	Bölgesel	81	20,56	3,00		
Yetenek ve Güven	Ülkesel	372	14,00	1,78	,107	,744
	Bölgesel	81	14,07	1,77		

Araştırma örnekleminde yer alan profesyonel turist rehberlerinin mesleki çalışma deneyimi süresi değişkenine göre öz yeterlik inancı ile çaba ve direnç, yetenek ve güven alt boyutlarının düzeylerinin

belirlenmesi amacıyla tek yönlü Anova testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre; yetenek ve güven alt boyutunda anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0,05$). Genel öz yeterlik inancı boyutunda ($F=3,409$, $p<0,05$) ve çaba ve direnç alt boyutunda ($F=4,360$, $p<0,05$) anlamlı farklılık bulunmaktadır. Buna göre, genel öz yeterlik inancında ve çaba ve direnç alt boyutunda artış görüldüğü söylenebilmektedir. İlgili sonuçlar Tablo 34'te yer almaktadır.

Tablo 34: Öz Yeterlik inancı ve alt boyutlarının katılımcıların Mesleki Çalışma Deneyimi Süresi Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları

Ölçek / Boyutlar	Grup	N	$\bar{x}$	ss	F	p
Öz Yeterlik inancı	0-4 yıl	87	30,54	4,07	3,409	,009
	5-9 yıl	52	31,82	3,98		
	10-14 yıl	89	31,23	3,88		
	15-19 yıl	50	32,46	3,39		
	20 ve üstü	175	32,13	3,70		
Çaba ve Direnç	0-4 yıl	87	19,94	2,91	4,360	,002
	5-9 yıl	52	20,92	2,71		
	10-14 yıl	89	20,42	2,80		
	15-19 yıl	50	21,46	2,35		
	20 ve üstü	175	21,22	2,70		
Yetenek ve Güven	0-4 yıl	87	13,78	1,76	,632	,640
	5-9 yıl	52	14,11	1,99		
	10-14 yıl	89	13,95	1,71		
	15-19 yıl	50	14,20	1,76		
	20 ve üstü	175	14,08	1,76		

Katılımcıların yıllık ortalama günlük çalışma süresi değişkenine göre, öz yeterlik inancı ile çaba ve direnç, yetenek ve güven alt boyutları düzeylerinin ölçülmesi amacıyla tek yönlü Anova testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre öz yeterlik inancı ve iki alt boyutta anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. ($p > 0,05$). Buna göre, yıllık ortalama günlük çalışma süresinin öz yeterlik inancına bir etkisi olmadığı söylenebilir. İlgili sonuçlar Tablo 35'te yer almaktadır.

Tablo 35: Öz Yeterlik İnancı ve alt boyutlarının katılımcıların Yıllık Ortalama Günlük Çalışma Süresi Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları

Ölçek / Boyutlar	Grup	N	$\bar{x}$	ss	F	p
Öz Yeterlik İnancı	50 ve altı	100	31,03	4,21	1,270	,284
	51-100	86	31,59	3,54		
	101-150	119	31,87	3,83		
	151 ve üstü	148	31,93	3,78		
Çaba ve Direnç	50 ve altı	100	20,35	3,12	1,234	,297
	51-100	86	20,87	2,55		
	101-150	119	21,00	2,64		
	151 ve üstü	148	20,93	2,73		
Yetenek ve Güven	50 ve altı	100	13,84	1,87	2,476	,061
	51-100	86	13,77	1,81		
	101-150	119	13,94	1,77		
	151 ve üstü	148	14,33	1,66		

Katılımcıların yoğunluklu yapılan turlar değişkenine göre öz yeterlik inancı ile çaba ve direnç, yetenek ve güven alt boyutlarının düzeylerin belirlenmesi amacıyla tek yönlü Anova testi uygulanmıştır. Sonuçlara göre; genel öz yeterlik inancı ($F= 12,224$, $p<0,05$), çaba ve direnç alt boyutunda ($F= 11,804$, $p<0,05$), yetenek ve güven alt boyutunda ($F= 11,896$, $p<0,05$) anlamlı farklılıklar görülmüştür. Analiz sonuçlarına göre uzun süreli konaklamalı turlar yapan profesyonel turist rehberlerinin öz yeterlik inancının günlük turlar yapan katılımcılara nazaran öz yeterlik inançlarının daha yüksek olduğu söylenebilir. İlgili sonuçlar Tablo 36’de yer almaktadır.

Tablo 36: Öz Yeterlik İnancı ve alt boyutlarının katılımcıların Yoğunluklu Yapılan Turlar Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları

Ölçek / Boyutlar	Grup	N	$\bar{x}$	ss	F	p
Öz Yeterlik İnancı	Uzun Süreli Konaklamalı Turlar	253	32,20	3,45	12,224	,001
	Günlük Turlar	200	30,95	4,21		
Çaba ve Direnç	Uzun Süreli Konaklamalı Turlar	253	21,20	2,53	11,804	,001
	Günlük Turlar	200	20,31	2,98		
Yetenek ve Güven	Uzun Süreli Konaklamalı Turlar	253	14,26	1,64	11,896	,001
	Günlük Turlar	200	13,69	1,89		

5.7.3.3. Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeğinin Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından İstatistiki Analizi

Katılımcı profesyonel turist rehberlerinin belirsizliğe tahammülsüzlük tepkisi ve alt boyutları düzeyini cinsiyete değişkenine göre tespit etmek amacıyla Bağımsız örneklem T testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre; belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri ve belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor alt boyutlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0,05$). Belirsizliğe tahammülsüzlük boyutu ($F = -2,417$, $p < 0,05$) ve belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt boyutu ($F = -3,383$, $p < 0,05$) ile geleceği bilememek rahatsız edicidir alt boyutunda ($F = -2,528$, $p < 0,05$) anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bilgilere göre, her üç boyutta da kadınlar erkeklere göre daha yüksek ortalama göstermişlerdir. Buna göre kadınların belirsizliğe tahammülsüzlüğünün erkeklerden yüksek olduğu söylenebilir. İlgili sonuçlar Tablo 37 'da yer almaktadır.

Tablo 37: Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve alt boyutlarının katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Örneklem T Testi Analizi Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	t	p
Belirsizliğe Tahammülsüzlük	Erkek	357	62,87	18,26	-2,417	0,016
	Kadın	96	67,93	18,08		
Stres verici ve üzücüdür	Erkek	357	24,73	7,69	-3,383	0,001
	Kadın	96	27,71	7,60		
Olumsuz benlik değeri.	Erkek	357	17,42	5,78	-0,912	0,362
	Kadın	96	18,03	5,62		
Geleceği bilememek	Erkek	357	10,82	3,44	-2,528	0,012
	Kadın	96	11,84	3,80		
Eyleme geçememe	Erkek	357	9,88	3,44	-1,169	0,243
	Kadın	96	10,34	3,17		

Katılımcıların yaş değişkenine göre belirsizliğe tahammülsüzlük ile belirsizlik stres verici ve üzücüdür, belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri, geleceği bilememek rahatsız edicidir, belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor alt boyutlarının düzeylerinin belirlenmesi amacıyla tek yönlü Anova testi uygulanmıştır. Sonuçlara göre; belirsizliğe tahammülsüzlük ($F = 6,204$, $p < 0,05$) boyutunda, belirsizlik stres verici ve üzücüdür ($F = 6,759$, $p < 0,05$), belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri ($F = 6,233$, $p < 0,05$), geleceği bilememek rahatsız edicidir ($F = 3,932$, $p < 0,05$), belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor ($F = 2,812$, $p < 0,05$) alt boyutlarında yaş değişkenine göre anlamlı farklılıklar görülmüştür. Analiz sonuçlarına göre; 21-25 yaş grubunda belirsizliğe tahammülsüzlük boyutunda, belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri, belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor alt boyutları diğer yaş gruplarına göre daha yüksek ortalama göstermiştir. 26-35 yaş grubunda, belirsizlik stres verici ve üzücüdür ile geleceği bilememek rahatsız edicidir al boyutları ortalamaları diğer yaş gruplarından yüksek çıkmıştır. Her iki grubun ortak noktası, örneklemin genç denebilecek tarafını oluşturmasıdır.

Buna göre yaş ilerledikçe belirsizliğe olan tahammülün arttığı söylenebilir. İlgili sonuçlar Tablo 38’de yer almaktadır.

Tablo 38: Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve alt boyutlarının katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları

Ölçek / Boyutlar	Grup	N	$\bar{x}$	ss	F	p
Belirsizliğe Tahammülsüzlük	21-25	12	71,41	22,89	6,204	,000
	26-35	100	70,08	17,18		
	36-45	154	61,12	17,96		
	46 ve üstü	187	62,50	18,17		
Stres verici ve üzücüdür	21-25	12	26,33	8,90	6,759	,000
	26-35	100	28,33	7,37		
	36-45	154	24,27	7,86		
	46 ve üstü	187	24,61	7,46		
Olumsuz benlik değer.	21-25	12	21,66	7,35	6,233	,000
	26-35	100	19,11	5,26		
	36-45	154	16,62	5,28		
	46 ve üstü	187	17,22	6,00		
Geleceği bilememek	21-25	12	11,75	4,91	3,932	,009
	26-35	100	12,02	3,63		
	36-45	154	10,54	3,37		
	46 ve üstü	187	10,87	3,44		
Eyleme geçememe	21-25	12	11,66	3,79	2,812	,039
	26-35	100	10,62	3,02		
	36-45	154	9,67	3,47		
	46 ve üstü	187	9,79	3,43		

Katılımcıların öğrenim durumu değişkenine göre, belirsizliğe tahammülsüzlük ve alt boyutlarının düzeylerinin ölçülmesi amacıyla tek yönlü Anova testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre Belirsizliğe tahammülsüzlük ve beş alt boyutta anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($p > 0,05$). Bu durum, öğrenim durumunun yaş belirsizliğe tahammülsüzlük üzerinde etkisi olmadığı şeklinde yorumlanabilir. İlgili sonuçlar Tablo 39’de yer almaktadır.

Tablo 39: Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve alt boyutlarının katılımcıların Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları

Ölçek / Boyutlar	Grup	N	$\bar{x}$	ss	F	p
Belirsizliğe Tahammülsüzlük	Lise	13	57,69	15,94	,803	,524
	Ön Lisans	57	61,38	20,37		
	Lisans	263	64,33	17,67		
	Yüksek Lisans	94	64,73	19,75		
	Doktora	26	65,92	15,90		
Stres verici ve üzücüdür	Lise	13	22,53	6,87	,700	,593
	Ön Lisans	57	24,63	8,86		
	Lisans	263	25,70	7,58		
	Yüksek Lisans	94	25,19	7,93		
	Doktora	26	25,61	6,84		
Olumsuz benlik değer.	Lise	13	16,00	4,18	1,194	,313
	Ön Lisans	57	16,36	5,98		
	Lisans	263	17,61	5,57		
	Yüksek Lisans	94	18,18	6,39		
	Doktora	26	18,11	4,91		
Geleceği bilememek	Lise	13	9,92	3,14	,415	,798
	Ön Lisans	57	10,85	4,15		
	Lisans	263	11,13	3,46		
	Yüksek Lisans	94	11,05	3,53		
	Doktora	26	10,92	3,18		
Eyleme geçememe	Lise	13	9,23	3,94	1,639	,163
	Ön Lisans	57	9,52	3,78		
	Lisans	263	9,87	3,27		
	Yüksek Lisans	94	10,30	3,48		
	Doktora	26	11,26	2,90		

Katılımcıların profesyonel turist rehberliği lisansı edinme şekli değişkenine göre belirsizliğe tahammülsüzlük ile belirsizlik stres verici ve üzücüdür, belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri, geleceği bilememek rahatsız edicidir, belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor alt boyutlarının düzeylerinin belirlenmesi amacıyla tek yönlü Anova testi uygulanmıştır. Sonuçlara göre; belirsizliğe tahammülsüzlük ($F= 4,405$, $p<0,05$) boyutunda, belirsizlik stres verici ve üzücüdür ($F= 4,772$, $p<0,05$), belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri ($F= 3,088$, $p<0,05$), geleceği bilememek rahatsız edicidir ($F= 2,856$, $p<0,05$), belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor ($F= 2,921$, $p<0,05$) alt boyutlarında anlamlı farklılıklar görülmüştür. Analiz sonuçlarına göre; tüm boyut ve alt boyutlarda profesyonel turist rehberliği lisans programı aracılığıyla çalışma lisansını edinen katılımcıların ortalaması diğer katılımcılara göre yüksek çıkmıştır. Bu anlamda, lisans programı aracılığıyla çalışma

lisansı edinenlerin belirsizliğe tahammülsüzlük tepkisinin yüksek olduğu söylenebilir. İlgili sonuçlar Tablo 40’ta yer almaktadır.

Tablo 40: Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve alt boyutlarının katılımcıların Profesyonel Turist Rehberliği Lisans Edinme Şekli Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları

Ölçek / Boyutlar	Grup	N	$\bar{x}$	ss	F	p
Belirsizliğe Tahammülsüzlük	KTBSP	223	62,16	18,27	4,405	,005
	PTRÖLP	108	64,00	18,26		
	PTRLP	104	68,98	17,18		
	PTRYLP	18	56,50	20,61		
Stres verici ve üzücüdür	KTBSP	223	24,48	7,62	4,772	,003
	PTRÖLP	108	25,33	7,75		
	PTRLP	104	27,70	7,52		
	PTRYLP	18	23,00	8,51		
Olumsuz benlik değer.	KTBSP	223	17,10	5,93	3,088	,027
	PTRÖLP	108	17,59	5,66		
	PTRLP	104	18,85	5,31		
	PTRYLP	18	15,44	5,14		
Geleceği bilememek	KTBSP	223	10,78	3,45	2,856	,037
	PTRÖLP	108	11,05	3,56		
	PTRLP	104	11,79	3,45		
	PTRYLP	18	9,72	4,33		
Eyleme geçememe	KTBSP	223	9,79	3,47	2,921	,034
	PTRÖLP	108	10,02	3,10		
	PTRLP	104	10,62	3,30		
	PTRYLP	18	8,33	3,94		

Katılımcıların lisans türü değişkenine göre, belirsizliğe tahammülsüzlük ve alt boyutlarının düzeylerinin ölçülmesi amacıyla tek yönlü Anova testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre Belirsizliğe tahammülsüzlük ve beş alt boyutta anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($p > 0,05$). Bu durum, lisans durumunun belirsizliğe tahammülsüzlük üzerinde etkisi olmadığı şeklinde yorumlanabilir. İlgili sonuçlar Tablo 41’de yer almaktadır.

Tablo 41: Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve alt boyutlarının katılımcıların Lisans Türü Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları

Ölçek / Boyutlar	Grup	N	$\bar{x}$	ss	F	p
Belirsizliğe Tahammülsüzlük	Ülkesel	372	63,57	18,03	,845	,358
	Bölgesel	81	65,64	19,62		
Stres verici ve üzücüdür	Ülkesel	372	25,19	7,60	1,064	,303
	Bölgesel	81	26,17	8,46		
Olumsuz benlik değ.	Ülkesel	372	17,45	5,74	,587	,444
	Bölgesel	81	18,00	5,75		
Geleceği bilememek	Ülkesel	372	10,97	3,39	,688	,407
	Bölgesel	81	11,33	4,14		
Eyleme geçememe	Ülkesel	372	9,95	3,40	,196	,659
	Bölgesel	81	10,13	3,34		

Araştırmaya katılan profesyonel turist rehberlerinin mesleki çalışma deneyimi süresi değişkenine göre belirsizliğe tahammülsüzlük ile belirsizlik stres verici ve üzücüdür, belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri, geleceği bilememek rahatsız edicidir, belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor alt boyutlarının düzeylerinin belirlenmesi amacıyla tek yönlü Anova testi uygulanmıştır. Sonuçlara göre; geleceği bilememek rahatsız edicidir ve belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmemiştir ($p>0,05$). Belirsizliğe tahammülsüzlük ($F= 3,258$, $p<0,05$) boyutunda, belirsizlik stres verici ve üzücüdür ($F= 3,506$, $p<0,05$), belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri ($F= 3,335$, $p<0,05$) alt boyutlarında anlamlı farklılıklar görülmüştür. Analiz sonuçlarına göre; Belirsizliğe tahammülsüzlük boyutunda 15-19 yıl arasında deneyime sahip olan katılımcılarda ortalama daha yüksek görülürken, belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt boyutunda ve belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri alt boyutunda 10-14 yıl arası deneyime sahip çalışanların ortalamaları diğerlerine göre yüksek çıkmıştır. İlgili sonuçlar Tablo 42’de yer almaktadır.

Tablo 42: Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve alt boyutlarının katılımcıların Mesleki Çalışma Deneyimi Süresi Değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları

Ölçek / Boyutlar	Grup	N	$\bar{x}$	ss	F	p
Belirsizliğe Tahammülsüzlük	0-4 yıl	87	67,20	20,79	3,258	,012
	5-9 yıl	52	65,25	17,50		
	10-14 yıl	89	67,64	16,94		
	15-19 yıl	50	60,68	17,54		
	20 ve üstü	175	6,98	17,67		
Stres verici ve üzücüdür	0-4 yıl	87	26,60	8,52	3,506	,008
	5-9 yıl	52	26,28	7,59		
	10-14 yıl	89	27,01	7,39		
	15-19 yıl	50	23,90	7,73		
	20 ve üstü	175	24,05	7,38		
Olumsuz benlik değeri.	0-4 yıl	87	18,67	6,21	3,335	,010
	5-9 yıl	52	17,75	4,90		
	10-14 yıl	89	18,71	5,54		
	15-19 yıl	50	16,78	5,38		
	20 ve üstü	175	16,57	5,78		
Geleceği bilememek	0-4 yıl	87	11,39	4,16	1,632	,165
	5-9 yıl	52	11,09	3,54		
	10-14 yıl	89	11,59	3,32		
	15-19 yıl	50	10,24	3,06		
	20 ve üstü	175	10,78	3,40		
Eyleme geçememe	0-4 yıl	87	10,52	3,59	1,498	,202
	5-9 yıl	52	10,11	3,18		
	10-14 yıl	89	10,31	3,17		
	15-19 yıl	50	9,76	3,34		
	20 ve üstü	175	9,57	3,45		

Profesyonel turist rehberlerinin yıllık ortalama günlük çalışma süresi değişkenine göre belirsizliğe tahammülsüzlük ve alt boyutlarının düzeylerinin belirlenmesi amacıyla tek yönlü Anova testi uygulanmıştır. Belirsizliğe tahammülsüzlük boyutu ile belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri, geleceği bilememek rahatsız edicidir, belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmemiştir ($p>0,05$). Sonuçlara göre; belirsizlik stres verici ve üzücüdür ($F= 2,936$, $p<0,05$) alt boyutunda anlamlı farklılık vardır. Analiz sonuçlarına göre; belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt boyutunda yıllık ortalama 50 gün ve altında çalışabilen katılımcıların ortalamasının diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum ekonomik kaygılarla açıklanabilir. İlgili sonuçlar Tablo 43'te yer almaktadır.

Tablo 43: Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve alt boyutlarının katılımcıların Yıllık Ortalama Günlük Çalışma süresi değişkenine Göre Tek Yönlü Anova Testi Analizi Sonuçları

Ölçek / Boyutlar	Grup	N	$\bar{x}$	ss	F	p
Belirsizliğe Tahammülsüzlük	50 ve altı	100	68,04	17,77	2,277	,079
	51-100	86	62,65	20,22		
	101-150	119	62,07	18,36		
	151 ve üstü	148	63,43	17,24		
Stres verici ve üzücüdür	50 ve altı	100	27,23	7,30	2,936	,033
	51-100	86	24,27	8,34		
	101-150	119	24,57	8,17		
	151 ve üstü	148	25,37	7,20		
Olumsuz benlik değer.	50 ve altı	100	18,78	5,50	2,089	,101
	51-100	86	17,52	6,30		
	101-150	119	17,00	5,43		
	151 ve üstü	148	17,18	5,75		
Geleceği bilememek	50 ve altı	100	11,70	3,65	2,198	,088
	51-100	86	10,80	3,69		
	101-150	119	10,52	3,59		
	151 ve üstü	148	11,14	3,27		
Eyleme geçememe	50 ve altı	100	10,33	3,25	,647	,585
	51-100	86	10,04	3,72		
	101-150	119	9,97	3,20		
	151 ve üstü	148	9,72	3,44		

Katılımcıların yoğunluklu yapılan turlar değişkenine göre belirsizliğe tahammülsüzlük ve alt boyutlarının düzeylerinin belirlenmesi amacıyla tek yönlü Anova testi uygulanmıştır. Sonuçlara göre; belirsizliğe tahammülsüzlük ($F= 14,221$, $p<0,05$) boyutunda, belirsizlik stres verici ve üzücüdür ($F= 11,045$, $p<0,05$), belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri ($F= 15,007$, $p<0,05$), geleceği bilememek rahatsız edicidir ($F= 8,387$, $p<0,05$), belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor ($F= 9,777$, $p<0,05$) alt boyutlarında anlamlı farklılıklar görülmüştür. Analiz sonuçlarına göre; tüm boyut ve alt boyutlarda, yoğunluklu olarak günlük turlar yapan profesyonel turist rehberlerinin belirsizliğe tahammülsüzlük seviyesi yüksek çıkmıştır. Bu farklılığın nedeninin ekonomik olabileceği değerlendirilmektedir. İlgili sonuçlar Tablo 44'te yer almaktadır.

Tablo 44: Belirsizliğe tahammülsüzlük ve alt boyutlarının katılımcıların Yoğunluklu Yapılan Turlar Değişkenine göre Tek Yönlü Anova Testi analizi sonuçları

Ölçek / Boyutlar	Grup	N	$\bar{x}$	ss	F	p
Belirsizliğe Tahammülsüzlük	Uzun Süreli Konaklamalı	253	61,09	16,97	14,221	,000
	Turlar					
	Günlük Turlar	200	67,54	19,35		
Stres verici ve üzücüdür	Uzun Süreli Konaklamalı	253	24,30	7,33	11,045	,001
	Turlar					
	Günlük Turlar	200	26,71	8,08		
Olumsuz benlik değer.	Uzun Süreli Konaklamalı	253	16,64	5,29	15,007	,000
	Turlar					
	Günlük Turlar	200	18,71	6,09		
Geleceği bilememek	Uzun Süreli Konaklamalı	253	10,61	3,31	8,387	,004
	Turlar					
	Günlük Turlar	200	11,57	3,74		
Eyleme geçememe	Uzun Süreli Konaklamalı	253	9,54	3,24	9,777	,002
	Turlar					
	Günlük Turlar	200	10,54	3,50		

H1 hipotezini sınamak için yapılan Bağımsız örneklem t-testi, Kruskal Wallis, Anova ve Mann Whitney U testleri sonucunda; Genel Karar Verme Stilleri değişkeni ile sosyo – demografik değişkenlerden cinsiyet, öğrenim durumu, lisans türü, yıllık ortalama günlük çalışılan süre, yoğunluklu yapılan turlar arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Buna göre; hipotez sosyo – demografik değişkenlerden yaş, lisans edinme şekli, mesleki çalışma deneyimi süresi değişkenleri için kısmen doğrulanmıştır.

H2 hipotezini sınamak için yapılan Bağımsız örneklem t-testi, Kruskal Wallis, Anova ve Mann Whitney U testleri sonucunda; Öz yeterlik inancı değişkeni ile sosyo – demografik değişkenlerden cinsiyet, öğrenim durumu, lisans edinme şekli, lisans türü, yıllık ortalama günlük çalışılan süre arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Buna göre; hipotez sosyo – demografik değişkenlerden yaş, mesleki çalışma deneyimi süresi, yoğunluklu yapılan turlar değişkenleri için kısmen doğrulanmıştır.

H3 hipotezini sınamak için yapılan Bağımsız örneklem t-testi, Kruskal Wallis, Anova ve Mann Whitney U testleri sonucunda; Belirsizliğe Tahammülsüzlük Tepkisi değişkeni ile sosyo – demografik değişkenlerden öğrenim durumu, lisans türü arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Buna göre; hipotez sosyo – demografik değişkenlerden cinsiyet, yaş, lisans edinme şekli, mesleki çalışma deneyimi süresi, yıllık ortalama günlük çalışılan süre ve yoğunluklu yapılan turlar değişkenleri için kısmen doğrulanmıştır.

5.7.4. Korelasyon Analizi

Öz Yeterlik İnancı, Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve Genel Karar Verme Stilleri ile alt boyutları arasındaki Pearson Korelasyon sonuçları Tablo 45’te verilmiştir.

Çalışmada Öz yeterlik inancı (alt boyutları), Belirsizliğe Tahammülsüzlük tepkisi (alt boyutları), Genel Karar Verme Stilleri (alt boyutları) arasındaki ilişkiyi sınamak amacıyla oluşturulan hipotezler aşağıdaki gibidir:

H4: Profesyonel Turist Rehberlerinin Genel Karar Verme Stilleri (Rasyonel, Sezgisel, Anlık, Kaçınma, Bağımlı) ile Öz Yeterlik İnancı (Alt Boyutlar) arasında anlamlı ilişki vardır.

H5: Profesyonel Turist Rehberlerinin Genel Karar Verme Stilleri (Rasyonel, Sezgisel, Anlık, Kaçınma, Bağımlı) ile Belirsizliğe Tahammülsüzlük Tepkisi (Alt Boyutlar) arasında anlamlı ilişki vardır.

Bu hipotezlere ilişkin bulgular, Pearson Korelasyon Analizi ile incelenmiştir. Hipotezlerin doğrulanma sonuçlarına ilişkin bilgi bölüm sonunda yer almaktadır.

Tablo 45: Genel Karar Verme Stilleri, Öz Yeterlik İnancı, Belirsizliğe Tahammülsüzlük Puanları Arasındaki İlişkilerin Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Tablo 46

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
(1) RAS	1												
(2) SEZ	,227**	1											
(3) BAĞ	,076	,176**	1										
(4) KAÇ	-,105**	,139**	,355**	1									
(5) ANL	-,121**	,290**	,122	,313**	1								
(6) ÇvD	,302**	,189**	-,184**	-,295**	-,018	1							
(7) YvG	,300**	,166**	-,080	-,339**	-,049	,705**	1						
(8) ÖZ	,316**	,188**	-,152**	-,345**	-,049	,838**	,969**	1					
(9) BSVÜ	,052	,101*	,247**	,247**	,101*	-,130**	-,183**	-,179**	1				
(10) BOBD	-,047	,089	,289**	,380**	,082	-,252**	-,272**	-,289**	,728**	1			
(11) GBRE	,080	,119*	,200**	,162**	,061	-,091	,090	-,102*	,812**	,701**	1		
(12) BEGE	-,002	,077	,238**	,351**	,060	-,213**	-,263**	-,263**	,718**	,716**	,609**	1	
(13) BTAH	,022	,108*	,278**	,320**	,091	-,191**	-,229**	-,235**	,942**	,890**	,870**	,832**	1

**p<0.01 *p<0.05

RAS: Rasyonel karar verme stili, SEZ: Sezgisel karar verme stili, BAĞ: Bağımlı karar verme stili, KAÇ: Kaçınmacı karar verme stili, ANL: Anlık karar verme stili, ÇvD: Çaba ve Direnç, YvG: Yetenek ve güven, ÖZ: Öz yeterlik inancı, BSVÜ: Belirsizlik stres verici ve üzücüdür, BOBD: Belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri, GBRE: Geleceği bilememek rahatsız edicidir, BEGE: Belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor, BTAH: Belirsizliğe tahammülsüzlük.

Tablo 45'te Genel karar vermenin stilleri alt boyutları, Öz yeterlik inancı (ve alt boyutları), belirsizliğe tahammülsüzlük (ve alt boyutları) ile arasındaki anlamlı ilişkinin incelenmesine Pearson Korelasyon Analizi ile hesaplanan sonuç şu şekilde ifade edilebilir:

Genel karar verme stillerinin alt boyutu olan rasyonel karar verme stili ile çaba ve direnç değişkeni arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = ,302, p < ,01$), yetenek ve güven değişkeni arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = ,300, p < ,01$), öz yeterlik inancı değişkeni arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = ,316, p < ,01$) bulunmuştur.

Genel karar verme stillerinin alt boyutu olan sezgisel karar verme stili ile çaba ve direnç değişkeni arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = ,189, p < ,01$), yetenek ve güven değişkeni arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = ,166, p < ,01$), öz yeterlik inancı değişkeni arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = ,188, p < ,01$), belirsizlik stres verici ve üzücüdür değişkeni arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = ,101, p < ,05$), geleceği bilememek rahatsız edicidir değişkeni arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = ,119, p < ,05$), belirsizliğe tahammülsüzlük değişkeni arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = ,108, p < ,05$) bulunmuştur.

Genel karar verme stillerinin alt boyutu olan bağımlı karar verme stili ile çaba ve direnç değişkeni arasında düşük düzeyde negatif ve anlamlı bir ilişki ($r = -,184, p < ,01$), öz yeterlik değişkeni arasında düşük düzeyde negatif ve anlamlı bir ilişki ($r = -,152, p < ,01$), belirsizlik stres verici ve üzücüdür değişkeni arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = ,247, p < ,01$), belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri değişkeni arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = ,289, p < ,01$), geleceği bilememek rahatsız edicidir değişkeni arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = ,200, p < ,01$), belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor değişkeni arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = ,238, p < ,01$), belirsizliğe tahammülsüzlük değişkeni arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = ,278, p < ,01$) bulunmuştur.

Genel karar verme stillerinin alt boyutu olan kaçınma karar verme stili ile çaba ve direnç değişkeni arasında düşük düzeyde negatif ve anlamlı bir ilişki ($r = -,295, p < ,01$), yetenek ve güven değişkeni arasında orta düzeyde negatif ve anlamlı bir ilişki ($r = -,339, p < ,01$), öz yeterlik değişkeni arasında orta düzeyde negatif ve anlamlı bir ilişki ($r = -,345, p < ,01$), belirsizlik stres verici ve üzücüdür değişkeni arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = ,247, p < ,05$), belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri değişkeni arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = ,380, p < ,01$), geleceği bilememek rahatsız edicidir değişkeni arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = ,162, p < ,01$), belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor değişkeni arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = ,351, p < ,01$), belirsizliğe tahammülsüzlük değişkeni arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = ,320, p < ,01$) bulunmuştur.

Genel karar verme stillerinin alt boyutu olan anlık karar verme stili ile Belirsizlik stres verici ve üzücüdür değişkeni arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = .101, p < .05$) bulunmuştur.

Öz yeterlik inancı ile anlık karar verme stili arasındaki ilişki ($r = -.049, p > .05$), çaba ve direnç ile anlık karar verme stili arasındaki ilişki ($r = -.018, p > .05$), yetenek ve güven ile anlık karar verme stili arasındaki ilişki ($r = -.049, p > .05$), yetenek ve güven ile bağımlı karar verme stili arasındaki ($r = -.080, p > .05$) ilişki anlamlı bulunmamıştır. Bulgulara göre; “*H4: Profesyonel Turist Rehberlerinin Genel Karar Verme Stilleri (Rasyonel, Sezgisel, Anlık, Kaçınma, Bağımlı) ile Öz Yeterlik İnancı (Alt Boyutlar) arasında anlamlı ilişki vardır.*” hipotezi kısmen doğrulanmıştır.

Belirsizlik stres verici ve üzücüdür ile rasyonel karar verme stili arasındaki ilişki ($r = .052, p > .05$), Belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri ile rasyonel karar verme stili arasındaki ilişki ($r = -.047, p > .05$), Geleceği bilememek rahatsız edicidir ile rasyonel karar verme stili arasındaki ilişki ($r = .080, p > .05$), Belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor ile rasyonel karar verme stili ile arasındaki ilişki ($r = -.002, p > .05$), Belirsizliğe tahammülsüzlük ile rasyonel karar verme stili arasındaki ilişki ($r = .022, p > .05$); Belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri ile sezgisel karar verme stili arasındaki ilişki ($r = .089, p > .05$), Belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor ile sezgisel karar verme stili ile arasındaki ilişki ($r = .077, p > .05$); Belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri ile anlık karar verme stili arasındaki ilişki ($r = .082, p > .05$), Geleceği bilememek rahatsız edicidir ile anlık karar verme stili arasındaki ilişki ($r = .061, p > .05$), Belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor ile anlık karar verme stili ile arasındaki ilişki ($r = .060, p > .05$), Belirsizliğe tahammülsüzlük ile anlık karar verme stili arasındaki ilişki ($r = .091, p > .05$) anlamlı bulunmamıştır. Bulgulara göre; “*H5: Profesyonel Turist Rehberlerinin Genel Karar Verme Stilleri (Rasyonel, Sezgisel, Anlık, Kaçınma, Bağımlı) ile Belirsizliğe Tahammülsüzlük Tepkisi (Alt Boyutlar) arasında anlamlı ilişki vardır.*” hipotezi kısmen doğrulanmıştır.

5.7.5. Regresyon Analizleri

Araştırmanın bu bölümünde öz yeterlik inancının ve belirsizliğe tahammülsüzlüğün genel karar verme stilleri üzerindeki etkisinin değerlendirmelerini yapmak için doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

H6: Belirsizliğe tahammülsüzlük (ve alt boyutları), karar verme stilini (ve alt boyutları) anlamlı olarak yordamaktadır.

H7: Öz yeterlik inancı (ve alt boyutları), karar verme stilini (ve alt boyutları) anlamlı olarak yordamaktadır.

Bu hipotezlere ilişkin bulgular, Regresyon Analizi aracılığıyla incelenmiştir. Hipotezlerin doğrulanma sonuçlarına ilişkin bilgi bölüm sonunda yer almaktadır.

5.7.6. Genel Karar Verme Stilleri Alt Boyutlarına İlişkin Regresyon Analizi

Rasyonel Karar Verme Stiline İlişkin Regresyon Analizi

Öz yeterlik inancının rasyonel karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, öz yeterlik inancının, rasyonel karar verme stilinin %9'unu açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,098$, $F=50,117$, $P<0,01$). Rasyonel karar verme stili ile öz yeterlik inancı arasında orta düzeyli, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ($\beta=0,316$, $t=7,079$, $p<0,01$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; öz yeterlik inancındaki bir birimlik artış, rasyonel karar verme stili düzeyinde 0,222 artış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 46'da görülmektedir.

Tablo 47: Rasyonel Karar Verme Stili ile Öz Yeterlik İnancı Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R^2
Sabit*	13,782	1,001		13,771	,000		
Öz yeterlik inancı	,222	,031	,316	7,079	,000	50,117	0,098

*Bağımlı Değişken: Rasyonel Karar Verme Stili

Çaba ve direnç alt boyutunun rasyonel karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, çaba ve direnç alt boyutunun, rasyonel karar verme stilinin %8'ini açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,089$, $F=45,223$, $P<0,01$). Rasyonel karar verme stili ile çaba ve direnç alt boyutu arasında orta düzeyli, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($\beta=0,302$, $t=6,725$, $p<0,01$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; çaba ve direnç alt boyutundaki bir birimlik artış, rasyonel karar verme stili düzeyinde 0,295 artış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 47'da görülmektedir.

Tablo 48: Rasyonel Karar Verme Stili ile Çaba ve Direnç Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R^2
Sabit*	14,677	,921		15,940	,000		
Çaba ve direnç	,295	,068	,302	6,725	,000	45,223	0,089

*Bağımlı Değişken: Rasyonel Karar Verme Stili

Yetenek ve güven alt boyutunun rasyonel karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, yetenek ve güven alt boyutunun, rasyonel karar verme stilinin %9'unu açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,090$, $F=44,751$, $P<0,01$). Rasyonel karar verme stili ile çaba ve direnç alt boyutu arasında orta düzeyli, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($\beta=0,300$, $t=6,690$, $p<0,01$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; yetenek ve güven alt boyutundaki bir birimlik artış, rasyonel karar verme stili düzeyinde 0,457 artış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 48'da görülmektedir.

Tablo 49: Rasyonel Karar Verme Stili ile Yetenek ve Güven Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R ²
Sabit*	14,406	,966		14,918	,000		
Yetenek ve Güven	,457	,068	,300	6,690	,000	44,751	0,090

*Bağımlı Değişken: Rasyonel Karar Verme Stili

Sezgisel Karar Verme Stiline İlişkin Regresyon Analizi

Öz yeterlik inancının sezgisel karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, öz yeterlik inancının, sezgisel karar verme stilinin %3'ünü açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,033$, $F=16,499$, $P<0,01$). Sezgisel karar verme stili ile öz yeterlik inancı arasında düşük düzeyli, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ($\beta=0,188$, $t=4,062$, $p<0,01$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; öz yeterlik inancındaki bir birimlik artış, sezgisel karar verme stili düzeyinde 0,175 artış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 49'da görülmektedir.

Tablo 50: Sezgisel Karar Verme Stili ile Öz Yeterlik İnancı Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R ²
Sabit*	13,194	1,374		9,601	,000		
Öz yeterlik inancı	,175	,043	,188	4,062	,000	16,499	0,033

*Bağımlı Değişken: Sezgisel Karar Verme Stili

Çaba ve direnç alt boyutunun sezgisel karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, çaba ve direnç alt boyutunun, sezgisel karar verme stilinin %3'ünü açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,034$, $F=16,707$, $P<0,01$). Sezgisel karar verme stili ile çaba ve direnç alt boyutu arasında düşük düzeyli, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ($\beta=0,189$, $t=4,087$, $p<0,01$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; çaba ve direnç alt boyutundaki bir birimlik artış, sezgisel karar verme stili düzeyinde 0,245 artış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 50'de görülmektedir.

Tablo 51: Sezgisel Karar Verme Stili ile Çaba ve Direnç Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R ²
Sabit*	13,639	1,258		10,843	,000		
Çaba ve Direnç	,245	,060	,189	4,087	,000	16,707	0,034

*Bağımlı Değişken: Sezgisel Karar Verme Stili

Yetenek ve güven alt boyutunun sezgisel karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, yetenek ve güven alt boyutunun, sezgisel karar verme stiline %3'ünü açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,026$, $F=12,856$, $P<0,01$). Sezgisel karar verme stili yetenek ve güven alt boyutu arasında düşük düzeyli, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ($\beta=0,166$, $t=3,586$, $p<0,01$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; Yetenek ve güven alt boyutundaki bir birimlik artış, sezgisel karar verme stili düzeyinde 0,336 artış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 51'de görülmektedir.

Tablo 52: Sezgisel Karar Verme Stili ile Yetenek ve Güven Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R^2
Sabit*	14,025	1,324		10,592	,000		
Yetenek ve Güven	,336	,094	,166	3,586	,000	12,856	0,026

*Bağımlı Değişken: Sezgisel Karar Verme Stili

Belirsizliğe tahammülsüzlüğün sezgisel karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, belirsizliğe tahammülsüzlüğün, sezgisel karar verme stiline %0,9'ini açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,009$, $F=5,136$, $P<0,05$). Sezgisel karar verme stili Belirsizliğe tahammülsüzlük arasında düşük düzeyli, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ($\beta=0,108$, $t=2,306$, $p<0,05$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; Belirsizliğe tahammülsüzlükteki bir birimlik artış, sezgisel karar verme stili düzeyinde 0,021 artış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 52'de görülmektedir.

Tablo 53: Sezgisel Karar Verme Stili ile Belirsizliğe Tahammülsüzlük Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R^2
Sabit*	17,383	0,610		28,489	,000		
Belirsizliğe Tahammülsüzlük	,021	,009	,108	2,306	,022	5,316	0,009

*Bağımlı Değişken: Sezgisel Karar Verme Stili

Belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt boyutunun sezgisel karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt boyutunun, sezgisel karar verme stiline %0,8'ini açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,008$, $F=4,604$, $P<0,01$). Sezgisel karar verme stili ile belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt boyutu arasında düşük düzeyli, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ($\beta=0,101$, $t=2,146$, $p<0,05$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt boyutundaki bir birimlik artış, sezgisel karar verme stili düzeyinde 0,047 artış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 53'de görülmektedir.

Tablo 54: Sezgisel Karar Verme Stili ile Belirsizlik Stres Verici ve Üzücüdür Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R ²
Sabit*	17,555	0,575		30,537	,000		
Belirsizlik stres verici ve üzücüdür	,047	,022	,101	2,146	,032	4,604	0,008

*Bağımlı Değişken: Sezgisel Karar Verme Stili

Geleceği bilememek rahatsız edicidir alt boyutunun sezgisel karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, geleceği bilememek rahatsız edicidir alt boyutunun, sezgisel karar verme stilinin %1'ini açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,012$, $F=6,527$, $P<0,01$). Sezgisel karar verme stili ile geleceği bilememek rahatsız edicidir alt boyutu arasında düşük düzeyli, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ($\beta=0,119$, $t=2,555$, $p<0,05$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; geleceği bilememek rahatsız edicidir alt boyutundaki bir birimlik artış, sezgisel karar verme stili düzeyinde 0,121 artış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 54'de görülmektedir.

Tablo 55: Sezgisel Karar Verme Stili ile Geleceği Bilememek Rahatsız Edicidir Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R ²
Sabit*	17,398	0,550		31,653	,000		
Geleceği bilememek rahatsız edicidir	,121	,047	,119	2,555	,011	6,527	0,012

*Bağımlı Değişken: Sezgisel Karar Verme Stili

Bağımlı Karar Verme Stiline İlişkin Regresyon Analizi

Öz yeterlik inancının bağımlı karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, öz yeterlik inancının, bağımlı karar verme stilinin %2'sini açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,021$, $F=10,713$, $P<0,01$). Bağımlı karar verme stili ile öz yeterlik inancı arasında düşük düzeyli, negatif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ($\beta=-0,152$, $t=-3,273$, $p<0,01$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; öz yeterlik inancındaki bir birimlik artış, bağımlı karar verme stili düzeyinde 0,123 azalış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 55'te görülmektedir.

Tablo 56: Bağımlı Karar Verme Stili ile Öz Yeterlik İnancı Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R ²
Sabit*	17,593	1,200		14,666	,000		
Öz yeterlik inancı	-,123	,038	-,152	-3,273	,001	10,713	0,021

*Bağımlı Değişken: Bağımlı Karar Verme Stili

Çaba ve direnç alt boyutunun bağımlı karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, çaba ve direnç alt boyutunun, bağımlı karar verme stiline %3'ünü açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,032$, $F=15,740$, $P<0,01$). Bağımlı karar verme stili ile çaba ve direnç alt boyutu arasında düşük düzeyli, negatif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ($\beta= -0,184$, $t= -3,967$, $p<0,01$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; çaba ve direnç alt boyutundaki bir birimlik artış, bağımlı karar verme stili düzeyinde 0,206 azalış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 56'da görülmektedir.

Tablo 57: Bağımlı Karar Verme Stili ile Çaba ve Direnç Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R ²
Sabit*	17,991	1,092		16,470	,000		
Çaba ve Direnç	-,206	,052	-,184	-3,967	,000	15,740	0,032

*Bağımlı Değişken: Bağımlı Karar Verme Stili

Belirsizliğe tahammülsüzlüğün bağımlı karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, belirsizliğe tahammülsüzlüğün, bağımlı karar verme stiline %7'sini açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,075$, $F=37,828$, $P<0,01$). Bağımlı karar verme stili ile belirsizliğe tahammülsüzlük arasında düşük düzeyli, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ($\beta= 0,278$, $t= 6,150$, $p<0,01$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyindeki bir birimlik artış, bağımlı karar verme stili düzeyinde 0,047 artış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 57'de görülmektedir.

Tablo 58: Bağımlı Karar Verme Stili ile Belirsizliğe Tahammülsüzlük Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R ²
Sabit*	10,671	0,511		20,866	,000		
Belirsizliğe Tahammülsüzlük	,047	,008	,278	6,150	,000	37,828	0,075

*Bağımlı Değişken: Bağımlı Karar Verme Stili

Belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt boyutunun bağımlı karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt

boyutunun, bağımlı karar verme stili %0,5'ini açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,059$, $F=29,326$, $P<0,01$). Bağımlı karar verme stili ile belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt boyutu arasında düşük düzeyli, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ($\beta=0,247$, $t=5,415$, $p<0,01$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt boyutundaki bir birimlik artış, bağımlı karar verme stili düzeyinde 0,099 artış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 58'de görülmektedir.

Tablo 59: Bağımlı Karar Verme Stili ile Belirsizlik Stres Verici ve Üzücüdür Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R^2
Sabit*	11,180	0,486		23,017	,000		
Belirsizlik stres verici ve üzücüdür	,099	,018	,247	5,415	,000	29,326	0,059

*Bağımlı Değişken: Bağımlı Karar Verme Stili

Belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri alt boyutunun bağımlı karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri alt boyutunun, bağımlı karar verme stili %8'ini açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,082$, $F=41,240$, $P<0,01$). Bağımlı karar verme stili ile belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri alt boyutu arasında düşük düzeyli, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ($\beta=0,289$, $t=6,422$, $p<0,01$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri alt boyutundaki bir birimlik artış, bağımlı karar verme stili düzeyinde 0,157 artış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 59'da görülmektedir.

Tablo 60: Bağımlı Karar Verme Stili ile Belirsizlikle İlgili Olumsuz Benlik Değerlendirmeleri Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R^2
Sabit*	10,940	0,451		24,240	,000		
Belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri	,157	,024	,289	6,422	,000	41,240	0,082

*Bağımlı Değişken: Bağımlı Karar Verme Stili

Geleceği bilememek rahatsız edicidir alt boyutunun bağımlı karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, geleceği bilememek rahatsız edicidir alt boyutunun, bağımlı karar verme stili %3'ünü açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,038$, $F=18,867$, $P<0,01$). Bağımlı karar verme stili ile geleceği bilememek rahatsız edicidir alt boyutu arasında düşük düzeyli, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ($\beta=0,200$, $t=4,344$, $p<0,01$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; geleceği bilememek rahatsız edicidir alt boyutundaki bir

birimlik artış, bağımlı karar verme stili düzeyinde 0,176 artış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 60'da görülmektedir.

Tablo 61: Bağımlı Karar Verme Stili ile Geleceği Bilememek Rahatsız Edicidir Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R ²
Sabit*	11,749	0,471		24,970	,000		
Geleceği bilememek rahatsız edicidir	,176	,041	,200	4,344	,000	18,867	0,038

*Bağımlı Değişken: Bağımlı Karar Verme Stili

Belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor alt boyutunun bağımlı karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor alt boyutunun, bağımlı karar verme stilinin %5'ini açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,057$, $F=27,042$, $P<0,01$). Bağımlı karar verme stili ile belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor alt boyutu arasında düşük düzeyli, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ($\beta=0,238$, $t=5,200$, $p<0,01$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor alt boyutundaki bir birimlik artış, bağımlı karar verme stili düzeyinde 0,218 artış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 61'de görülmektedir.

Tablo 62: Bağımlı Karar Verme Stili ile Belirsizlik Eyleme Geçmemi Engelliyor Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R ²
Sabit*	11,515	0,443		26,010	,000		
Belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor	,218	,042	,238	5,200	,000	27,042	0,057

*Bağımlı Değişken: Bağımlı Karar Verme Stili

Kaçınma Karar Verme Stiline İlişkin Regresyon Analizi

Öz yeterlik inancının kaçınma karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, öz yeterlik inancının, kaçınma karar verme stilinin %11'ini açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,117$, $F=10,713$, $P<0,01$). Kaçınma karar verme stili ile öz yeterlik inancı arasında orta düzeyli, negatif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ($\beta=-0,345$, $t=-7,183$, $p<0,01$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; öz yeterlik inancındaki bir birimlik artış, kaçınma karar verme stili düzeyinde 0,355 azalış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 62'de görülmektedir.

Tablo 63: Kaçınma Karar Verme Stili ile Öz Yeterlik İnancı Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R ²
Sabit*	22,311	1,450		15,382	,000		
Öz yeterlik inancı	-,355	,045	-,345	-7,813	,000	61,038	0,117

*Bağımlı Değişken: Kaçınma Karar Verme Stili

Çaba ve direnç alt boyutunun kaçınma karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, çaba ve direnç alt boyutunun, kaçınma karar verme stilinin %11'ini açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,113$, $F=58,690$, $P< 0,01$). Kaçınma karar verme stili ile öz yeterlik inancı arasında orta düzeyli, negatif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ($\beta=-0,339$, $t=-7,661$, $p<0,01$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; çaba ve direnç alt boyutundaki bir birimlik artış, kaçınma karar verme stili düzeyinde 0,486 azalış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 63'de görülmektedir.

Tablo 64: Kaçınma Karar Verme Stili ile Çaba ve Direnç Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R ²
Sabit*	21,170	1,331		15,905	,000		
Çaba ve Direnç	-,486	,063	-,339	-7,661	,000	58,690	0,113

*Bağımlı Değişken: Kaçınma Karar Verme Stili

Yetenek ve güven alt boyutunun kaçınma karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, yetenek ve güven alt boyutunun, kaçınma karar verme stilinin %8'ini açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,085$, $F=43,011$, $P< 0,01$). Kaçınma karar verme stili ile yetenek ve güven alt boyutu arasında düşük düzeyli, negatif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ($\beta=-0,295$, $t=-6,558$, $p<0,01$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; yetenek ve güven alt boyutu düzeyindeki bir birimlik artış, kaçınma karar verme stili düzeyinde 0,658 azalış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 64'te görülmektedir.

Tablo 65: Kaçınma Karar Verme Stili ile Yetenek ve Güven Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R ²
Sabit*	20,283	1,417		14,311	,000		
Yetenek ve Güven	-,658	,100	-,295	-6,558	,000	43,011	0,085

*Bağımlı Değişken: Kaçınma Karar Verme Stili

Belirsizliğe tahammülsüzlüğün kaçınma karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, belirsizliğe tahammülsüzlüğün, kaçınma karar verme

stilinin %10'unu açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,101$, $F=51,552$, $P<0,01$). Kaçınma karar verme stili ile belirsizliğe tahammülsüzlük arasında orta düzeyli, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ($\beta=0,320$, $t=7,180$, $p<0,051$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyindeki bir birimlik artış, kaçınma karar verme stili düzeyinde 0,069 artış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 65'te görülmektedir.

Tablo 66: Kaçınma Karar Verme Stili ile Belirsizliğe Tahammülsüzlük Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R^2
Sabit*	6,629	0,642		10,321	,000		
Belirsizliğe Tahammülsüzlük	,069	,010	,320	7,180	,000	51,552	0,101

*Bağımlı Değişken: Kaçınma Karar Verme Stili

Belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt boyutunun kaçınma karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt boyutunun, kaçınma karar verme stilinin %5'ini açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,059$, $F=29,413$, $P<0,01$). Kaçınma karar verme stili ile belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt boyutu arasında düşük düzeyli, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ($\beta=0,247$, $t=5,423$, $p<0,01$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt boyutundaki bir birimlik artış, kaçınma karar verme stili düzeyinde 0,126 artış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 66'da görülmektedir.

Tablo 67: Kaçınma Karar Verme Stili ile Belirsizlik Stres Verici ve Üzücüdür Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R^2
Sabit*	7,854	0,618		12,700	,000		
Belirsizlik stres verici ve üzücüdür.	,126	,023	,247	5,423	,000	29,413	0,059

*Bağımlı Değişken: Kaçınma Karar Verme Stili

Belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri alt boyutunun kaçınma karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri alt boyutunun, kaçınma karar verme stilinin %14'ünü açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,143$, $F=76,257$, $P<0,01$). Kaçınma karar verme stili ile belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri alt boyutu arasında orta düzeyli, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ($\beta=0,380$, $t=8,733$, $p<0,01$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri alt boyutundaki bir birimlik artış, kaçınma karar verme stili düzeyinde 0,263 artış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 67'de görülmektedir.

Tablo 68: Kaçınma Karar Verme Stili ile Belirsizlikle İlgili Olumsuz Benlik Değerlendirmeleri Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R ²
Sabit*	6,453	0,555		11,621	,000		
Belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri	,263	,030	,380	8,733	,000	76,257	0,143

*Bağımlı Değişken: Kaçınma Karar Verme Stili

Geleceği bilememek rahatsız edicidir alt boyutunun kaçınma karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, geleceği bilememek rahatsız edicidir alt boyutunun, kaçınma karar verme stilinin %2'sini açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,024$, $F=12,140$, $P<0,051$) Kaçınma karar verme stili ile geleceği bilememek rahatsız edicidir alt boyutu arasında düşük düzeyli, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ($\beta=0,162$, $t=3,484$, $p<0,01$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; geleceği bilememek rahatsız edicidir alt boyutundaki bir birimlik artış, kaçınma karar verme stili düzeyinde 0,181 artış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 68'de görülmektedir.

Tablo 69: Kaçınma Karar Verme Stili ile Geleceği Bilememek Rahatsız Edicidir Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R ²
Sabit*	9,059	0,603		15,012	,000		
Geleceği bilememek rahatsız edicidir	,181	,052	,162	3,484	,000	12,140	0,024

*Bağımlı Değişken: Kaçınma Karar Verme Stili

Belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor alt boyutunun kaçınma karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor alt boyutunun, kaçınma karar verme stilinin %12'sini açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,121$, $F=63,245$, $P<0,01$). Kaçınma karar verme stili ile belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor alt boyutu arasında orta düzeyli, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ($\beta=0,351$, $t=7,953$, $p<0,01$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor alt boyutundaki bir birimlik artış, kaçınma karar verme stili düzeyinde 0,410 artış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 69'da görülmektedir.

Tablo 70: Kaçınma Karar Verme Stili ile Belirsizlik Eyleme Geçmemi Engelliyor Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R ²
Sabit*	6,696	0,544		12,822	,000		
Belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor	,410	,052	,351	7,953	,000	63,245	0,121

*Bağımlı Değişken: Kaçınma Karar Verme Stili

Anlık Karar Verme Stiline İlişkin Regresyon Analizi

Belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt boyutunun anlık karar verme stilini etkileme derecesini ölçmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt boyutunun, anlık karar verme stiline %0,8'ini açıkladığı görülmektedir ($R^2=0,008$, $F=4,636$, $P<0,01$). Anlık karar verme stili ile belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt boyutu arasında düşük düzeyli, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ($\beta=0,101$, $t=4,636$, $p<0,05$). Bunun yanında, diğer yordayıcı değişkenler sabit tutulduğunda; belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt boyutundaki bir birimlik artış, anlık karar verme stili düzeyinde 0,050 artış sağlamaktadır. Analiz sonuçları Tablo 70'de görülmektedir.

Tablo 71: Anlık Karar Verme Stili ile Belirsizlik Stres Verici ve Üzücüdür Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standard Hata	β	T	P	F	R ²
Sabit*	12,142	0,612		19,841	,000		
Belirsizlik stres verici ve üzücüdür	,050	,023	,101	2,153	,032	4,636	0,008

*Bağımlı Değişken: Anlık Karar Verme Stili

Bulgulara göre;

Öz yeterlik inancı ile çaba ve direnç, yetenek ve güven alt boyutlarının rasyonel karar verme stili üzerinde etkisi olduğu, belirsizliğe tahammülsüzlük ve alt boyutlarının rasyonel karar verme stili üzerinde etkisi olmadığı anlaşılmıştır.

Öz yeterlik inancı ile çaba ve direnç, yetenek ve güven alt boyutlarının, belirsizliğe tahammülsüzlük ile belirsizlik stres verici ve üzücüdür, geleceği bilememek rahatsız edicidir alt boyutlarının sezgisel karar verme stili üzerinde etkisi olduğu; belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri ve belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor alt boyutlarının sezgisel karar verme stili üzerinde etkisi olmadığı anlaşılmıştır.

Öz yeterlik inancı ile çaba ve direnç alt boyutunun, belirsizliğe tahammülsüzlük ile belirsizlik stres verici ve üzücüdür, geleceği bilememek rahatsız edicidir, belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri ve belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor alt boyutlarının bağımlı karar verme stili

üzerinde etkisi olduğu; yetenek ve güven alt boyutunun bağımlı karar verme stili üzerinde etkisi olmadığı anlaşılmıştır.

Öz yeterlik inancı ile çaba ve direnç, yetenek ve güven alt boyutlarının; belirsizliğe tahammülsüzlük boyutu ile belirsizlik stres verici ve üzücüdür, geleceği bilememek rahatsız edicidir, belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri ve belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor alt boyutlarının kaçınma karar verme stili üzerinde etkisi olduğu anlaşılmıştır.

Belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt boyutunun anlık karar verme stili üzerinde etkisi olduğu; öz yeterlik inancı ile çaba ve direnç, yetenek ve güven alt boyutlarının; belirsizliğe tahammülsüzlük ile geleceği bilememek rahatsız edicidir, belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri ve belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor alt boyutlarının anlık karar verme stili üzerinde etkisi olmadığı anlaşılmıştır.

“H6: Belirsizliğe tahammülsüzlük (ve alt boyutları), karar verme stilini (ve alt boyutları) anlamlı olarak yordamaktadır” hipotezi kısmen doğrulanmıştır.

“H7: Öz yeterlik inancı (ve alt boyutları), karar verme stilini (ve alt boyutları) anlamlı olarak yordamaktadır” hipotezi kısmen doğrulanmıştır.

5.8. Değerlendirme

Çalışmaya konu olan araştırma; TUREB üyesi 453 Profesyonel Turist Rehberi üzerinde anket tekniği aracılığıyla yürütülen nicel bir araştırma niteliği taşımaktadır. Yanıt aranan temel problem; Öz yeterlik İnancı ve Belirsizliğe Tahammülsüzlük Tepkisinin Genel Karar verme stilleri üzerinde etkisi olup olmadığıdır. Ek olarak, sosyo-demografik özellikler açısından farklılık olup olmadığı araştırılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda alan yazındaki ulaşılabilen çalışmalarla da incelenerek yorumlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmaya katılan Profesyonel Turist Rehberlerinin cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, lisans edinme şekli, lisans türü, mesleki çalışma deneyimi süresi, yıllık ortalama günlük çalışma süresi, yoğunluklu yapılan turlar incelendiğinde;

Araştırmaya katılan Profesyonel Turist Rehberlerinin %21,20'sinin kadın, %78,80'inin erkek olduğu görülmüştür. Aynı analize göre, katılımcıların %2,64'ünün 21-25 yaş aralığında, %22,07'sinin 26-35 yaş aralığında, %33,99'unun 36-45 yaş aralığında, %41,28'inin ise 46 yaş ve üstünde olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %2,86'sının lise, %12,58'inin ön lisans, %58,05'inin lisans, %20,75'inin yüksek lisans ve %5,73'ünün doktora seviyesinde eğitim aldığı anlaşılmıştır. Profesyonel Turist Rehberi Çalışma Lisansı edinme şekline göre; %49,22'sinin Kültür ve Turizm Bakanlığı Sertifika Programı, %23,84'ünün Ön Lisans Programı, %22,95'inin Lisans Programı ve %3,97'sinin (n=18) Yüksek Lisans Programı aracılığıyla lisansını edindiği anlaşılmıştır. Lisans Türü verilerine göre; katılımcıların %82,11'si Ülkesel, %17,89'u ise Bölgesel Çalışma Lisansı taşımaktadır. Mesleki çalışma deneyim süreleri yıl olarak incelendiğinde; katılımcıların %19,20'si 0-4 yıl arasında, %11,47'si 5-9 yıl arasında,

%19,64'ü 10-14 yıl arasında, %11,03'ü 15-19 yıl arasında, %38,63'ü ise 20 ve üstünde yıl çalışma deneyimine sahiptir. Yıllık ortalama çalışma süreleri gün olarak incelendiğinde; %14,56'sının 50 ve altında, %18,76'sının 51-100, %26,04'ünün 101-150, %22,29'unun 151 ve üstünde yıllık ortalama günlük tur yaptığı görülmüştür. Son olarak, katılımcıların yoğunluklu olarak yaptıkları turalara bakıldığında; katılımcıların %55,84'ünün Uzun Süreli Konaklamalı turlar, %44,16'sının ise Günlük Turlar yaptığı görülmüştür.

Araştırmada, genel karar verme stilleri değerlendirildiğinde cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Çalışma sonuçlarımıza paralel olarak genel karar verme stilleri üzerine yapılan başka çalışmalarda cinsiyet açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır (Taşdelen Karçkay, 2004; Tekin, 2009). Diğer taraftan, sağlık çalışanları örnekleminde yapılan bir çalışma, sezgisel karar verme stili, rasyonel karar verme stili ve bağımlı karar verme stili ortalamalarında erkekler lehine, kaçınma ve anlık karar verme stilleri ortalamalarında ise kadınların lehine üstünlük tespit edilmiştir (Bahrami, 2017). Bir başka çalışmada, Sanders (2008) kadınların rasyonel kararma stiline erkeklerin ise bağımlı karar verme stiline daha çok başvurmaya eğilimli olduklarını tespit etmiştir.

Yaş değişkeni bakımından; genel karar verme stilleri arasında yer alan anlık karar verme stili ile kaçınma karar verme alt stillerinde farklılık bulunmaktadır. Her iki stil için, 21-25 yaş aralığında bulunan profesyonel turist rehberleri yüksek ortalama göstermişlerdir. Bu anlamda, 21-25 yaş (en alt) aralığında bulunan katılımcıların kaçınma karar verme stiline ve anlık karar verme stiline diğer yaş gruplarına göre daha fazla başvurma eğiliminde oldukları anlaşılabılır. Öte yandan, benzer araştırmalarda yaş değişkeni ile karar verme stillerine ait alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık tespit etmemiştir (Hulderman, 2003; Sanders, 2008; Tekin, 2009; Yılmaz, 2022).

Öğrenim durumuna göre, genel karar verme stilleri ile ilgili yapılan analizlerde, herhangi bir farklılık tespit edilmemiştir. Araştırma sonuçlarına paralel olarak, diğer bazı araştırmalarda farklılık raporlanmamıştır (Gambetti vd., 2022; Sanders, 2008; Yılmaz, 2022). Yapılan bazı araştırmalara göre, sezgisel karar verme stili lisansüstü eğitim seviyesindeki katılımcılarda yüksek ortalama göstermiştir (Kao, 2005; Tekin, 2009). Bir başka çalışmada ise lise mezunlarının rasyonel karar verme stili ortalamasının diğer gruplara göre düşüş gösterdiği raporlanmıştır (Bahrami, 2017).

Profesyonel Turist Rehberliği lisansı edinme şekli açısından incelendiğinde, katılımcıların Genel karar verme stillerinden rasyonel karar verme stili, sezgisel karar verme stili, bağımlı karar verme stili bakımından herhangi bir anlamlı farklılık görülmemiştir. Ancak, anlık karar verme stiline bir anlamlılık ortaya çıkmıştır. Buna göre; çalışma lisansını, lisans programı aracılığıyla edinen katılımcıların diğer gruplara göre anlık karar verme stiline başvurmaya daha eğilimli oldukları değerlendirilebilir. Çalışmamız sırasında Profesyonel Turist Rehberliği lisansı edinme şekli ve ilgili değişkenlerin incelendiği başka çalışmalara rastlanılmamıştır.

Araştırmada, genel karar verme stilleri açısından, lisans türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Literatür taramasında, profesyonel turist rehberlerinin, ülkesel ya da bölgesel olarak, lisans türüne ilişkin çalışmaya rastlanmamıştır.

Katılımcıların mesleki çalışma deneyimi süresine yıl olarak bakıldığında, genel karar verme stillerinden kaçınma karar verme stilinde anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir. 5-9 yıl arası mesleki deneyime sahip profesyonel turist rehberlerinin kaçınma karar verme stili ortalamaları diğer gruplara göre daha yüksek çıkmıştır. Bir başka çalışmada, Bahrami (2017) yöneticilerin karar verme becerileri üzerine yaptığı çalışmada, 0-5 yıl arası deneyime sahip olan yöneticilerin sezgisel karar verme stili ortalamasının diğer gruplara göre daha düşük olduğunu tespit etmiştir. Diğer bazı araştırmalarda ise çalışma deneyimi bakımından genel karar verme stillerinde herhangi bir farklılık raporlanmamıştır (Hulderman, 2003; Kao, 2005; Yılmaz, 2022; K. Yildiz, 2013).

Bir serbest meslek grubu olarak tanımlanabilecek profesyonel turist rehberlerinin yıllık ortalama günlük çalışma süresi değerlendirildiğinde, genel karar verme stilleri açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Alan yazında benzer çalışmalara rastlanmamıştır.

Yoğunluklu yapılan turlar değişkenine göre yapılan analizde, genel karar verme stilleri açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Alan yazında benzer çalışmalara rastlanmamıştır.

Öz yeterlik inancı ve alt boyutları bakımından, cinsiyet değişkenine göre yapılan analizler sonucunda; herhangi anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Hem genel öz yeterlik hem de çaba ve direnç, yetenek ve güven alt boyutları incelendiğinde kadın ve erkeklerin ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Çalışma sonuçlarına paralel şekilde; sağlık sektöründe yaptığı araştırma sonucunda Pekkan (2017), Tübitak mühendisleri örnekleminde yaptığı çalışmada Korkmaz (2020), hemşireler üzerine yaptığı araştırmada Tut (2022) cinsiyet değişkeni açısından farklılık bulamamıştır. Öte yandan, eğitimde cinsiyetler arasındaki farklar üzerine yapılan bir araştırmada, kadın öğretmenlerin fen bilimleri öğretiminde öz yeterlik inancının düşük olduğunu tespit etmiş, bu durumu da kadınların fen bilimleri eğitiminde kendilerine daha az güveniyor olmalarına bağlamıştır. Görev temelli öz yeterlik tipine uygun şekilde kadınların bu alanda öz yeterliği düşük olsa da başka derslerde daha yüksek öz yeterlik sergilediklerinden bahsetmiştir (O'Leary, 2002). Bir başka çalışmada, Ercan (2014) erkek çalışanların mücadele gücünün, kararlılıklarının kadınlara göre daha güçlü olduğunu, bu nedenle erkeklerin özyeterliliğinin daha yüksek olduğunu ifade etmektedir.

Öz yeterlik inancı, yaş bakımından değerlendirildiğinde, çaba ve direnç, yetenek ve güven alt boyutlarında herhangi farklılık görülme de, genel öz yeterlik inancı genç katılımcılarda daha düşük seviyededir. Bu durum öz yeterliğin birincil kaynağı olan kişisel deneyimlerin eksikliğine, ayrıca bireyin kendini tanıma fırsatını nispeten elde edememiş olması ile yorumlanabilir. Benzer şekilde, Tut (2022) hemşirelerin öz yeterlik inancı ile ilgili yaptığı analiz sonucunda yaş ilerledikçe öz yeterlik inancının

artış gösterdiğini raporlamıştır. Diğer taraftan, Korkmaz (2020) ve Pekkan (2017) araştırmalarında yaş değişkenine ilişkin bir farklılık tespit etmemişlerdir.

Katılımcıların öğrenim durumuna göre yapılan analizler sonucunda, öz yeterlik ve alt boyutlarında bir farklılık tespit edilmemiştir. Araştırmanın sonucuna paralel olarak, Ercan (2014 ve Kaygusuz (2020) öğrenim durumuna göre bir farklılık tespit etmemişlerdir. Diğer taraftan, Pekkan (2017) sağlık sektörü çalışanlarına yönelik yaptığı çalışmada, öz yeterlik inancına bağlı olarak, eğitim seviyesinde bir farklılık rapor etmiştir. Buna göre; doktora seviyesinde eğitime sahip katılımcıların öz yeterlik inancı ortalaması diğerlerine göre yüksek çıkmış ve bu da eğitim seviyesi arttıkça, bireysel yeteneklere olan güvenin artmasıyla, öz yeterlik inancının artabileceği şeklinde değerlendirilmiştir.

Profesyonel Turist Rehberliği lisansı edinme şekli açısından incelendiğinde, öz yeterlik inancına göre anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Alan yazın taraması yapılırken, Profesyonel Turist Rehberliği lisansı edinme şekli ve ilgili değişkenlerin incelendiği başka çalışmalara rastlanılmamıştır.

Araştırmada, öz yeterlik inancı ve alt boyutları bakımından, lisans türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Literatür taramasında, profesyonel turist rehberlerinin ortalama çalışma süresine ilişkin çalışmaya rastlanmamıştır.

Öz yeterlik inancı ve alt boyutları bakımından, mesleki çalışma deneyimi süresine göre yapılan analiz sonucunda, yetenek ve güven alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Öz yeterlik inancı ve çaba ve direnç alt boyutu için anlamlı farklılık bulunmuş, ise 15-19 yıl deneyime sahip rehberlerin öz yeterli inancının ve çaba ve direnç boyutunun daha yüksek düzeyde olduğu anlaşılmıştır. Bu durum, alan yazına uygun olarak, öz yeterliğin birinci kaynağı olan deneyime işaret ettiği olarak yorumlanabilir. Benzer şekilde, Tut (2022) öz yeterlik inancı düzeyinin yaş ilerledikçe arttığını tespit etmiştir. Farklı olarak, Aksoy 2018 ve Korkmaz (2020) çalışmalarında farklılık tespit etmemişlerdir.

Katılımcı profesyonel turist rehberlerinin yıllık ortalama günlük çalışma süresine göre öz yeterlik inancı ve alt boyutları bakımında bir farklılık bulunmamıştır. Değişkenin açıkladığı durum uzun bir süreyi kapsadığı için özgüven kavramı dahilindeki bir değişkene göre farklılık yaratabileceği düşünülebilir. Alan yazında ilgili değişkene göre benzer çalışmalara rastlanmamıştır.

Yoğunluklu yapılan turlar değişkenine göre yapılan analizde, öz yeterlik ve alt boyutları için anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Analiz sonucuna göre, uzun süreli konaklamalı turlar yapan profesyonel turist rehberlerinin, öz yeterlik inancının, alt boyutlarıyla beraber, günlük turlar yapan katılımcılara nazaran daha yüksek olduğu görülmüştür. Uzun süreli konaklamalı turlar yapan turist rehberleri daha çok konum değiştirip daha çok alanda bilgi vermek; karar verme, eşgüdüm gibi bir çok fonksiyonu yerine getirmek, otel giriş çıkışlarından araç sürücüsünü yönlendirmeye kadar geniş bir yelpazede görev yapmaktadır. Bu durum yeteneklerine güvenini artırdığı gibi, görevine yönelik yeterlik inancını deneyimler yoluyla pekiştirecektir. Günlük turlar yapan rehberlerin bu işlerin birçoğunu yapmasına gerek yoktur.

Dolayısıyla kişisel deneyimleri daha azdır. İlgili değişkenleri inceleyen benzer çalışmalara rastlanmamıştır.

Çalışma kapsamında yapılan analizler sonucunda, genel belirsizliğe tahammülsüzlük ve belirsizlik stres verici ve üzücüdür ile geleceği bilememek rahatsız edicidir alt boyutlarının cinsiyete göre değişiklik gösterdiği belirlenmiştir. Buna göre, kadınların ortalamaları yüksek olduğu için, kadınların belirsizliğe tahammülsüzlüğünün erkeklerden yüksek olduğu söylenebilir. Araştırmamızın sonuçlarına benzer şekilde, Saatçi (2020) cinsiyet değişkeni için belirsizliğe tahammülsüzlük ve alt boyutlarıyla ilgili olarak anlamlı farklılık raporlamıştır, farklı aracı değişkenlere bağlı olarak, kadınların belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt boyu yüksek ortalama ile kendini göstermiştir. Araştırmamızın aksine diğer bazı araştırmalarda ise cinsiyetin belirsizliğe tahammülsüzlük için farklılaşmaya neden olduğu yolunda bir bilgi raporlanmamıştır (Aydın, 2022; Koçyiğit, 2019; Yıldız, 2021).

Araştırma kapsamında yürütülen analiz sonuçlarına göre, belirsizliğe tahammülsüzlük ile tüm diğer alt boyutlarda yaş değişkenine göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Sonuçlara göre, belirsizliğe tahammülsüzlük seviyesi yaş ilerledikçe azalma eğilimi gösterirken, genel belirsizliğe tahammülsüzlük ile iki alt boyut 21-25 yaş grubunda yüksek çıkarken, iki diğer alt boyut 26-35 yaş grubunda yüksek ortalama göstermiştir. Her iki grubun ortak noktası, örneklemin genç denebilecek tarafını oluşturmasıdır. Buna göre yaş ilerledikçe belirsizliğe olan tahammülün arttığı söylenebilir. Araştırma sonuçlarına benzer olarak, Khojazada (2019) katılımcıların yaşları ilerledikçe belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri, belirsizlik stres verici ve üzücüdür, belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor, geleceği bilememe rahatsız edicidir alt boyutları ve genel belirsizliğe tahammülsüzlük ortalamalarında düşüş tespit etmiştir. Diğer taraftan, Aydın (2022) ve Belge (2019) araştırmalarında, belirsizliğe tahammülsüzlük ve alt boyutları ile yaş değişkeni için önemli bir farklılık olmadığını tespit etmiştir.

Öğrenim durumu değişkeni, katılımcı profesyonel turist rehberlerinin formal eğitim seviyesi derecelerini barındırmaktadır. Yapılan analiz sonucuna göre, belirsizliğe tahammülsüzlük ile ilgili bilgi veren bir farklılık görülmemiştir. Bu durum, öğrenim durumunun belirsizliğe tahammülsüzlük üzerinde etkisi olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Benzer olarak, Belge (2019) araştırmasında öğrenim seviyesi ile Belirsizliğe tahammülsüzlük tepkisi arasında anlamlı bir farklılık tespit etmemiştir.

Profesyonel turist rehberliği çalışma lisansını edinebilmek için dört ayrı derecede eğitim sağlanmaktadır. Bu eğitimlerin tamamı Turizm ve Kültür Bakanlığı denetimindedir. Sağladığı lisans aynı olsa da eğitim süreleri birbirinden farklılık göstermektedir. Bu durumun belirsizliğe tahammülsüzlük düzeylerinde bir değişikliğe neden olup olmadığının anlaşılabilmesi için yapılan analizde hem genel belirsizliğe tahammülsüzlük ile belirsizlik stres verici ve üzücüdür, belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri, geleceği bilememek rahatsız edicidir, belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor alt boyutları düzeylerinin, çalışma lisansını profesyonel turist rehberliği lisans programı aracılığıyla çalışma lisansını edinen katılımcıların ortalaması diğer katılımcılara göre yüksek çıkmıştır.

Bu durum, en uzun süre eğitim alan bu grubun beklentilerinin yüksek olması ancak beklentilerin karşılanıp karşılanmaması ile ilgili sorundan kaynaklanabilir. Alan yazında, benzer bir meslek grubu bilgisine rastlanmadığından ilgili çalışmalara yer verilememiştir.

Turist rehberliği çalışma lisansı türü tüm ülkeyi kapsayacak şekilde ‘Ülkesel’ ve yedi coğrafi bölgeden birisini kapsayacak şekilde ‘Bölgesel’ olarak bulunmaktadır. Eğitim süresi, içeriği bakımından farklı olduğu gibi, bu lisansı ihtiyaç durumuna göre Kültür ve Turizm Bakanlığı ile TUREB belirleyerek ilgili sertifika programları aracılığıyla vermektedir. Bölgesel çalışma lisansında, fiziki çalışma alanı coğrafi bölge olarak kısıtlanmıştır. Analiz sonucunda, belirsizliğe tahammülsüzlük seviyelerinde anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Araştırmamız özelinde, lisans türünün belirsizliğe tahammülsüzlüğü etkilemediği şeklinde yorumlanabilir. Benzer çalışmalara rastlanmamıştır.

Katılımcıların mesleki çalışma deneyimi süresi değişkenine, belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyinde anlamlı farklılıklar görülmüştür. 10-14 yıl arası deneyime sahip rehberlerin Belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyi belirsizlik stres verici ve üzücüdür, belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri düzeyleri diğer gruplara göre daha yüksek görülmektedir. Ayrıca 0-4 yıl grubunda genel belirsizliğe tahammülsüzlük de yüksek çıkmıştır. Bu durum mesleğe yeni başlayan profesyonellerin gelecek beklentileriyle açıklanabileceken, 10-14 yıl arası rehberlerin belirsizliğe tahammülsüzlükleri üzerine yeni araştırmalar yapılabilir. Araştırma bulgularının aksine, belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyi için Yıldız'ın (2021) yaptığı çalışmada çalışma deneyimi süresi için anlamlı farklılık görülmemiştir.

Profesyonel turist rehberlerinin yıllık ortalama günlük çalışma süresine göre yapılan analiz çalışmasında, belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt boyutunda yıllık ortalama 50 gün ve altında çalışabilen katılımcıların ortalamasının diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Doğası gereği serbest bir meslek olan ve ayrıca dönemsel yoğunluk arz eden sektörde tüm yıl yetebilecek gelir edinmek için 50 gün ve altında çalışmak gelecek adına stres kaynağı oluşturabilecektir. Bu durum ekonomik kaygılarla açıklanabilir. Alanda benzer çalışmalara rastlanmamıştır.

Yoğunluklu yapılan turlar değişkenine dahil seçenekler birbirinden nitelik olarak farklılık arz etmektedir. Uzun süreli konaklamalı turlar daha yüksek gelir getirme potansiyelinde olması ve yapılacak turların daha makul bir süre önce rehberlere bildiriliyor olabilmesi nedeniyle temelde birbirinden farklıdır. Ertesi gün çalışıp çalışmayacağını bilmeyen bireyin belirsizlik yaşaması ve beraberinde kaygı yaşaması normal olacaktır. Analizimiz sonucunda da belirsizliğe tahammülsüzlük tüm boyut ve alt boyutlarda günlük turlar yapan katılımcılar için yüksek ortalamayla kendisini göstermiştir. İlgili değişkenlerin incelendiği başka çalışmalara rastlanmamıştır.

Yukarıda bahsedilen demografik değişkenlere göre her üç değişkenle ilgili yapılan analizlerin ardından, öz yeterlik inancı ve alt boyutları ile belirsizliğe tahammülsüzlük ve alt boyutlarının genel karar verme stilleri alt boyutları arasındaki ilişkileri araştırmak amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmıştır.

Rasyonel karar verme stili ile belirsizliğe tahammülsüzlüğün, kendisiyle beraber, alt boyutları olan belirsizlik stres verici ve üzücüdür, belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri, geleceği bilememek rahatsız edicidir, belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor alt boyutları ile arasındaki ilişki; sezgisel karar verme stili ile belirsizliğe tahammülsüzlüğün alt boyutları olan belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri, belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor arasındaki ilişki; bağımlı karar verme stili ile öz yeterliğin alt boyutu olan yetenek ve güven arasındaki ilişki; anlık karar verme stili ile öz yeterlik inancı, çaba ve direnç, yetenek ve güven alt boyutları, belirsizliğe tahammülsüzlüğün kendisiyle beraber, alt boyutları olan belirsizlikle ilgili olumsuz benlik değerlendirmeleri, geleceği bilememek rahatsız edicidir, Belirsizlik eyleme geçmemi engelliyor arasındaki ilişki anlamlı bulunmamıştır. Buna göre; Rasyonel karar verme stilinin beş, sezgisel karar verme stilinin iki, bağımlı karar verme stilinin bir, anlık karar verme stilinin yedi alt boyutla ilişkisi olmadığı anlaşılrken, kaçınma karar verme stilinin tüm alt boyutlarla ilişkisi olduğu anlaşılmıştır.

Regresyon analizinin ön şartı olan korelasyon analizi sonucu anlamlı ilişki gösterdiği tespit edilen boyut ve alt boyutlar için basit regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Sonuçlara göre;

Rasyonel Karar verme stili ile ilgili yapılan analizler neticesinde; öz yeterlik düzeyinin, çaba ve güven ile yetenek ve güven alt boyutlarının pozitif yönde orta düzeyde rasyonel karar verme stilini etkilediği tespit edilmiştir. Buna göre, öz yeterlik inancı arttıkça rasyonel karar verme stiline başvurma eğilimin arttığı söylenebilir. Rasyonel karar vermede karar verici sorumluluğu üstlenirken duruma ilişkin duygularının ve inançlarının etkisi altındadır (Harren, 1979). Bu anlamda, öz yeterlik inancı rasyonel karar vermeye destek hizmeti veriyor olabilir. Çalışmamıza paralel olarak, Kara (2020) öğretmenlerle ilgili yaptığı çalışmada, öz yeterlik düzeyinin rasyonel karar verme stilini pozitif yönde etkilediğini tespit etmiştir. Yine benzer şekilde, Çiftçi vd. (2013) ve Dostanić vd. (2021) araştırmaları sonucunda öz yeterlik düzeyinin rasyonel karar verme stilini pozitif yönde etkilediğini değerlendirmişlerdir.

Sezgisel karar verme stilini kullananlar, içgüdülerine daha çok güvenirler (Scott ve Bruce, 1995). Bir göreve başarabileceklerine dair inançlarının da paralel olarak sezgisel karar vermeye yöneltmesi, bu bakımdan, beklenebilir. Dolayısıyla öz yeterlik düzeyinin artmasıyla sezgisel karar verme stiline eğilimin artması da şaşırtıcı olmayacaktır. Araştırmamızın sonucunda, öz yeterlik inancının diğer alt boyutlarla beraber sezgisel karar verme stilini düşük düzeyde pozitif yönde etkilediği anlaşılmıştır. Buna göre, öz yeterlik inancı yüksek profesyonel turist Rehberlerinin sezgisel karar verme stiline başvurdıkları değerlendirilmiştir. Öz yeterlik ve sezgisel karar verme stili arasındaki anlamlı pozitif yönlü ilişki başka çalışmalarda da tespit edilmiştir (Dostanić vd., 2021; Kara, 2020; Nygren ve White, 2005). Bilginin kaynağı insanın iç ve dış dünyasından algıları yoluyla gelir. Eğer gelen bilgi de belirsizlik ortaya çıkarıyorsa, birey işlemsel inkara başvurarak davranışını elle tutulur bilgi yerine içgüdülerine, arzularına yönelik bir hale yönlendirebilir (Budner, 1962). Bu durumda, çok az bir seviyede de olsa karar verici sezgisel karar verme stilini kullanmaya yönelebilir. Araştırma sonucumuza

göre de; sezgisel karar verme stili, belirsizliğe tahammülsüzlük, belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt boyutu ile orta düzeyde pozitif yönde bir ilişki göstermiş, geleceği bilememek rahatsız edicidir alt boyutunun etkisi daha düşük düzeyde tespit edilmiştir. Böyle olunca, belirsizlik arttıkça bireyin sezgisel karar verme stiline başvurmaya eğilimli olabileceği şeklinde değerlendirilmiştir.

Bağımlı karar verme stiline başvuranların sorumluluğu almama eğilimi vardır. Karar vermek için gerekli belirlilik ortamı olmadığında, sorumluluk almama eğiliminden dolayı başkalarına yönelme ve sorumluluk yükleme tutumu ortaya çıkabilir (Dinklage, 1966; Harren, 1979). Araştırmamızın sonuçlarına göre de belirsizliğe tahammülsüzlüğün tüm alt boyutlarıyla beraber bağımlı karar verme stili üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Düşük düzeyde pozitif yönlü olduğu tespit edilen bu ilişkiye göre, katılımcıların kararın sonuçlarına ilişkin belirsizlik algısı arttıkça karar verme sorumluluğundan kaçmak adına, bağımlı karar verme stiline başvurdıkları değerlendirilebilir.

Bağımlı karar verme stili ile ilgili bu ilişkilere paralel olarak öz yeterlik inancı düzeyi ve çaba ve direnç alt boyutu ile düşük düzeyde negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Bu ters yönlü ilişkiye göre, öz yeterlik düzeyi azaldıkça bağımlı karar verme stiline başvurmada artış beklenebilir. Çünkü öz yeterliğin işaret ettiği gibi, bir göreve yönelik başarıya olan inancı azaldıkça, zorlu hedeflerden uzaklaşıp sorumluluğu göçertme eğiliminde olabileceklerdir (Bandura, 1998). Çiftçi vd. (2013) çalışmalarında araştırma sonuçlarımıza paralel bir ilişki raporlamışlardır.

İşlemsel boyun eğme davranışı, bireyin olayları değiştiremeyeceği fikrinden hareketle, kaçınma davranışına işaret eder (Budner, 1962). Bu durum strese yol açabilir. Belirsizliği tahammülsüzlüğü yüksek bireyler stresle baş etmeye çalıştıkça duygusal dalgalanmalar yaşar ve bu durum daha çok stres oluşturur (Krohne, 1993). Strese karşı verdikleri mücadelede, kendileriyle ilgili olumsuz düşünceleri azalttıkça, öz yeterlik inancı artacaktır (Bandura, 1998). Stresle baş edemediklerinde, belirsizliğe tahammülsüzlük artacak, öz yeterlik inançları azalacaktır. Algılanan öz yeterlik düzeyi bu bakımdan önemlidir (Wood ve Bandura, 1989). Öz yeterlik inancı arttıkça kaçınmacı davranış azalacaktır çünkü gerekli yeterlilik olsa bile başarma inancı eksikliğinden dolayı birey kaçınmacı bir davranış sergileyecektir (Bandura, 1977). Araştırmamızın sonuçları da teoriye paralel bir şekilde, ayrı ayrı, öz yeterlik düzeyinin, kaçınma karar verme stilini, belirsizliğe tahammülsüzlükle zıt yönde etkilediğini göstermiştir. Öz yeterlik inancı kaçınma karar verme stilini negatif yönde etkilerken, belirsizliğe tahammülsüzlük pozitif yönde etkilemektedir. Öz yeterlik inancı düzeyi azaldıkça, belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyi arttıkça kaçınma karar verme stiline başvurma eğilimi artmaktadır. Analiz bulgularına paralel olarak Soltani (2016) çalışmasında sosyal kaygı ile karar verme davranışı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu ve kaçınmacı davranışın ortaya çıktığı belirtmiştir. Benzer şekilde, Kara (2020) ve Çiftçi vd. (2013) öz yeterlik düzeyindeki azalışın kaçınmacı karar vermeye yönlendirdiğini belirtirler.

Scott ve Bruce'un (1995) yaptığı çalışmada, anlık karar verme stili sonra beşinci bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Zamanla bir ilişkisi olup çabuk karar verme ve görevi bir an önce tamamlama duygusu hakimdir. Bu stili tercih edenlerin belirlilik ortamına ihtiyaç duyabileceği değerlendirilebilir. Araştırma sonuçlarımıza göre, anlık karar verme stilini yalnızca Belirsizlik stres verici ve üzücüdür alt boyutu yordamış ve orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki ortaya koymuştur. Buna göre Belirsizlik arttıkça anlık karar vermeye doğru bir eğilim oluşmaktadır. Diğer taraftan, Dostanić vd. (2021) ve Kara (2020) araştırmalarında anlık karar verme stili ile öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir ilişki belirtmemiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yöneticilerin, karar verme fonksiyonunu yerine getirmeleri beklenen bir durumdur. Etkin yöneticiler, önemli sorunlara odaklanır, durumu oluşturan etkenleri incelerler ve soruna çözüm bulmak amacıyla düşünürler (Drucker, 1967). Anlaşılacağı gibi karar verme, içinde karar vericinin birçok psikolojik özelliğini de barındıran öznel bir süreçtir, sorunun algılanmasından kararın uygulanmasına kadar geçen süreç boyunca bu özellikler etkindir (Raiffa vd., 2006). İçerisinde seçim, sonuçlara dair tahminler bulunduran bir süreçte karar vericinin kendi yetkinliklerine olan inancı önem arz etmektedir. Öz yeterlik inancı da bu bunlardan birisidir.

Öz yeterlik inancı, bireylerin olaylara ve kendi yaşamlarının akışında da doğrudan etkilidir (Bandura, 2012). Bir başka deyişle, alışverişten eğitime, iş yaşamından aile yaşamına kadar birçok alt alanda bireyin dayandığı bir inançtır. Öz yeterlik inancı düşük olan bireylerin belirli eylemlere geçme konusunda diğerlerine göre daha yavaş kalması beklenebilir. Örneğin karar vermek için gerekli eyleme geçme konusunda isteksiz olabilirler. Çünkü karar verme için gereken bilgi karmaşık olabilir ya da sonuçlara dair tahmin oluşturmamaya kadar bulanık olabilir. Bu durumda, bireyin çekingen kalmasına neden olabilir.

Bireylerin karar verebilmek için gerekli olan bilgi ve seçenekleri belirleyip, değerlendirip sonrasında sonuçlara ilişkin bir tahminde bulunarak değerlendirebilmesi için belirlilik durumuna ihtiyaç vardır. Bu bilgilerin değişimi ya da eksikliği bireyin karar verme sürecini nasıl yönettiğini de etkilemektedir (Tversky ve Kahneman, 1981). Karar verebilmek için gereken bilginin karar vericiye açık olmadığı belirsizlik durumlarına bireyin tahammülü kararın kalitesini etkileyebilir. Çünkü geleceğe dair kontrolsüzlük hissinin kaygıya neden olması, geleceğe dair beklentilerin karşılanması ile ilgili bireysel hazırlık süreçlerini geciktirebilir (Grupe ve Nitschke, 2013).

Profesyonel Turist Rehberlerinin birer yönetici olarak değerlendirildiği araştırmamızda, psikolojik özellik arz eden karar verme stilleri, öz yeterlik inancı, belirsizliğe tahammülsüzlük ve sosyo - demografik değişkenler incelenmiştir.

Araştırma sonuçları Profesyonel Turist Rehberlerinin, farklı değişkenlere bağlı olarak, karar verme stillerinde anlamlı değişiklikler olduğunu göstermiştir. Bu durum her profesyonel yöneticinin farklı bir birey olduğu ve karar verme süreçlerine farklı yaklaşımlar sergileyip, farklı davranış modelleri geliştirebileceğini gösterebilir. Dolayısıyla, bu farklılaşma, yöneticilerin karar verici role sahip olması beklendiğinden, iş yaşamının önemli çıktıklarından performans göstergesini bireyselleştirebilir (Öztürk, 2009).

Profesyonel turist rehberi, sanılanın aksine, sadece konuklara tarihi, coğrafi vb konularda bilgi vermekle kalmayıp aynı zamanda, bir ürün olarak satılmış turun bütün olarak gerçekleşmesini sağlamaktadır.

Diğer profesyoneller gibi, emeğini belirli bir ücret karşılığında tüketiciye sunmaktadır. Çoğu zaman seyahat acenteleri aracı rolü üstleniyor gibi görünse de bir çalışan olarak doğrudan turistlere hizmet vermektedir.

Çalışma alanı, birçok mesleki alandan farklıdır. Anlık olarak değişime gebe bir ortamda hizmet sunar. Uçak saatlerinden trafik durumuna, turistlerin sağlığından konaklama sorunlarına kadar yazılı programda bazen yeteri kadar öngörülemeyen değişikliklerle ilgilenmek zorunda kalabilir. Çünkü tur esnasında çıkabilecek her sorunla ilgilenmek doğrudan görevidir. Bazı durumlarda iş yapma tekniğinin gerektirdiği şartlar gereği, acente ya da diğer paydaşlardan birisiyle iş birliğine gitmek durumunda kalsa bile, bu kararı vermek de profesyonel turist rehberinin görevidir.

Dolayısıyla sık sık karar vermek durumunda kalabilen rehberin karar verme sürecine etki eden psikolojik özellikleri çok önemlidir. Belirsizlik altında, öz yeterliği düşük bir şekilde verilen kararlar istenen sonucu üretemeyebilir. Bu hal, karar verme sürecini ciddiye almamaktan değil, doğrudan kişisel bir özellik olarak sürece yaklaşımı ile ilgilidir. Dolayısıyla özellikle tehdit arz eden durumlarda sağlıklı bir karara ulaşması zor olacaktır.

Çalışma bulgularına göre; Profesyonel turist rehberlerinin sadece acentelerin verdikleri programı yürütmekle kalmayıp sektör uzmanlarınca bilinen şartlarda kararlar vermeleri gerekebileceği görülmüştür. Bu anlamda;

- a) Rehberlik mesleği stratejik bir süreç olarak değerlendirilerek planlanmalıdır. Bu bakımdan, kabul aşamasından başlayarak eğitim süreci ve mesleğe başlama dönemi ayrıntılı planlanmalıdır.
- b) Mesleğe giriş sürecini oluşturan eğitimin planlanmasında, araştırmada bahsedilen vb. değişkenlerin göz önüne alınması eğitim kalitesinin artırılması adına yararlı olabilir.
- c) Mesleğe kabul sürecinde adayların psikolojik özelliklerinin ölçüldüğü testler yapılması toplam hizmet kalitesinin artırılmasında yararlı olabilir.
- d) Kişisel özellikleri itibarıyla mesleğe uygun olamayabileceği değerlendirilen adayların başka sektörlere yönlendirilmesi ülkemizin insan kaynağının daha verimli kullanılmasına yarar sağlayabilir.
- e) Öz yeterlik inancının güçlendirilmesi ve belirsizliğe tahammülsüzlüğün azaltılması amacıyla, eğitim sürecinde senaryolar aracılığıyla kriz durumlarına hazırlık yaptırılabilir.
- f) Başka mesleklerde olduğu gibi zorunlu staj ile rol model edinerek öz yeterlik inancı artırılabilir.
- g) Sektörel olarak bakıldığında, seyahat acentelerinin profesyonel turist rehberlerine vasıfsız işçi yerine, vasıflı birer yönetici olarak bakmaları ve uygun çalışma şartlarını sunmalarını sağlanmasının her bakımdan faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

- h) Acenteler tarafından rehberlerin performans karşılaştırmaları yapılırken yöneticiler olarak değerlendirilmesi gerektiğini ve verdikleri kararların önemli bir etken olduğunun göz önünde bulundurulması yararlı olacaktır.
- i) Kişisel özelliklerin getirdiği yönetici davranışlarını etkileyen olumsuz durumların ülke turizmi adına kötü bir algı oluşturmamasının önüne geçilebilir.

Ek olarak, araştırmamızda, profesyonel turist rehberlerine, kullanılan ölçeklerin yanında, araştırmacı tarafından hazırlanan iki ayrı soru sorulmuştur: 1. Kendinizi finansal olarak güvende hissediyor musunuz? 2. Mesleğinizin en iyilerinden birisi olduğunuzu düşünüyor musunuz?

Birinci soru için; karar verme stilleri ve öz yeterlik inancı bakımından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüş, “Hayır” yanıtı verenlerin belirsizliğe tahammülsüzlük ortalaması yüksek çıkmıştır. İkinci soru için ise genel karar verme stilleri alt boyutlarından kaçınma karar verme stilinde bir farklılık gözlenmiş, “Hayır” yanıtı verenlerin ortalaması yüksek tespit edilmiştir. Aynı soruya “Evet” yanıtı veren katılımcıların rasyonel karar verme stilinde anlamlı farklılık görülmüş ve ortalaması yüksek tespit edilmiştir. Öz yeterlik inancı bakımından, tüm boyut ve alt boyutlarda, “Evet” yanıtı verenlerde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Belirsizliğe tahammülsüzlük tüm boyutlarda “Hayır” yanıtı için anlamlı farklılık göstermiştir.

En son olarak, araştırmamız sadece kısıtlı sayıdaki değişken üzerinden yapılabilmektedir. Profesyonel Turist Rehberlerinin birey ve yönetici olarak, kişisel özelliklerinin farklı yönetim fonksiyonları üzerinden araştırılması yararlı olabilir. Böylelikle, Türk turizminin beşeri kaynaklarının daha etkin kullanılabilmesi yolunda önemli katkılar sağlanabileceği değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Adams, B. A. (2014). Self-efficacy in mental health workers: The mediating effects of experience and education [Yayınlanmamış Doktora Tezi, Argosy University/Phoenix]. İçinde *ProQuest Dissertations and Theses* (1669497959). ProQuest Dissertations ve Theses Global. <https://www.proquest.com/dissertations-theses/self-efficacy-mental-health-workers-mediating/docview/1669497959/se-2?accountid=12251>
- Aksoy, N. (2018). *Öz Yeterlilik ve Belirsizlik Algılarının Mesleki Tercihler Üzerindeki Etkisi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi.
- Arroba, T. (1977). Styles of decision making and their use: An empirical study. *British Journal of Guidance ve Counselling*, 5(2), 149-158. <https://doi.org/10.1080/03069887708258110>
- Arroba, T. (1978). Decision-making style as a function of occupational group, decision content and perceived importance. *Journal of Occupational Psychology*, 51(3), 219-226. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8325.1978.tb00418.x>
- Aşantugrul, K. (2018). *Öz Yeterlilik, Risk Algılamaları ve Bağlılık: Sigorta Poliçe Sahiplerine İlişkin İlişkilerin İncelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, S. (2022). *Covid-19 Salgını Sürecinde Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılıklarının Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve Bilişsel Esneklik Düzeylerine Göre İncelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aypay, A. (2010). The Adaptation Study of General Self-Efficacy (GSE) Scale to Turkish. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 11(2).
- Badr, H. A., Gray, E. R., ve Kedia, B. L. (1982). Personal Values and Managerial Decision Making: Evidence from Two Cultures. *Management International Review*, 22(3), 65-73.
- Bahrami, S. (2017). *Yöneticilerin Karar Verme Becerileri ile Liderlik Stilleri Arasındaki İlişki ve Bir Araştırma* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi.
- Baier, F., Decker, A.-T., Voss, T., Kleickmann, T., Klusmann, U., ve Kunter, M. (2019). What makes a good teacher? The relative importance of mathematics teachers' cognitive ability, personality,

- knowledge, beliefs, and motivation for instructional quality. *British Journal of Educational Psychology*, 89(4), 767-786. <https://doi.org/10.1111/bjep.12256>
- Bakker, J. (2015). *Uncertainty intolerance, worry, and academic anxiety in a non-clinical sample of undergraduate students* [Doktora Tezi, The Faculty of The Adler School of Professional Psychology].
<https://www.proquest.com/docview/1826874336/abstract/2EB72999DC19484EPQ/1>
- Balleine, B. W. (2007). The Neural Basis of Choice and Decision Making. *Journal of Neuroscience*, 27(31), 8159-8160. <https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.1939-07.2007>
- Bandura, A. (1977a). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191-215. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>
- Bandura, A. (1977b). *Social Learning Theory*. Prentice Hall.
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37, 122-147. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.37.2.122>
- Bandura, A. (1993). Perceived Self-Efficacy in Cognitive Development and Functioning. *Educational Psychologist*, 28(2), 117-148. https://doi.org/10.1207/s15326985ep2802_3
- Bandura, A. (Ed.). (1995). *Self-efficacy in changing societies*. Cambridge University Press.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. (ss. ix, 604). W H Freeman/Times Books/ Henry Holt ve Co.
- Bandura, A. (1998). Self-efficacy (1994). In V. S. Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia of human behavior* (Vol. 4, pp. 71-81). İçinde H. Friedman (Ed.), *Encyclopedia of human behavior*. Academic Press.
- Bandura, A. (2001). Social Cognitive Theory: An Agentic Perspective. *Annual Review of Psychology*, 52(1), 1-26. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.52.1.1>
- Bandura, A. (2009). Social cognitive theory goes global. *The Psychologist*, 22, 504-506.
- Bandura, A. (2012). On the Functional Properties of Perceived Self-Efficacy Revisited. *Journal of Management*, 38(1), 9-44. <https://doi.org/10.1177/0149206311410606>
- Bandura, A. (2015). *Cultivate Self-efficacy for Personal and Organizational Effectiveness* (E. A. Locke, Ed.; ss. 179-200). John Wiley ve Sons, Inc. <https://doi.org/10.1002/9781119206422.ch10>

- Bandura, A., Cioffi, D., Barr Taylor, C., ve Brouillard, M. E. (1988). Perceived self-efficacy in coping with cognitive stressors and opioid activation. *Perceived self-efficacy in coping with cognitive stressors and opioid activation*, 55(3), 479-488.
- Bandura, A., ve Walters, R. H. (1963). *Social learning and personality development*. New York.
- Barnard, C. I. (1956). *The Functions of the Executive*. Harvard University Press.
- Baron, J. (2008). *Thinking and Deciding* (4. bs). Cambridge University Press.
- Barone, D. F., Maddux, J. E., ve Snyder, C. R. (1997). Social Cognitive Psychology: History and Current Domains. İçinde C. R. Snyder (Ed.), *Social Cognitive Psychology: History and Current Domains*. Springer Science ve Business Media.
- Bashir, M., Wee, C., Memon, N., ve Guo, B. (2017). Profiling cybersecurity competition participants: Self-efficacy, decision-making and interests predict effectiveness of competitions as a recruitment tool. *Computers ve Security*, 65, 153-165. <https://doi.org/10.1016/j.cose.2016.10.007>
- Bavol'ár, J., ve Orosová, O. (2015). Decision-making styles and their associations with decision-making competencies and mental health. *Judgment and Decision Making*, 10, 115-122.
- Behling, O., Gifford, W. E., ve Tolliver, J. M. (1980). Effects of Grouping Information on Decision making under risk. *Decision Sciences*, 11(2), 272-283. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5915.1980.tb01138.x>
- Belge, J. (2019). *Bir Grup Yetişkende Depresif Semptomlar, Anksiyete Semptomları ve Belirsizliğe Tahammülsüzlük Arasındaki ilişkinin Belirlenmesi* [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi]. Sitanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bordia, P., Hunt, E., Paulsen, N., Tourish, D., ve DiFonzo, N. (2004). Uncertainty during organizational change: Is it all about control? *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 13(3), 345-365. <https://doi.org/10.1080/13594320444000128>
- Brousseau, K. R., Driver, M. J., Hourihan, G., ve Larsson, R. (2006). The seasoned executive's decision-making style. *Harvard Business Review*, 84(2), 110-121, 165.
- Brunsson, K., ve Brunsson, N. (2017). *Decisions*. Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781788110396>

- Budner, S. (1962). Intolerance of ambiguity as a personality variable. *Journal of Personality*, 30, 29-50.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1962.tb02303.x>
- Buhr, K., ve Dugas, M. J. (2002). The Intolerance of Uncertainty Scale: Psychometric properties of the English version. *Behaviour Research and Therapy*, 40(8), 931-945.
[https://doi.org/10.1016/s0005-7967\(01\)00092-4](https://doi.org/10.1016/s0005-7967(01)00092-4)
- Burhan, T. (2016). *Devlete Bağlı Anaokulu ile Özel Anaokulunda Çalışan Öğretmenlerin Öz yeterlik inancı ve İş Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi.
- Büyükcavdar, T. (2017). *Sosyal Destek Algısı ve Özyeterlik Düzeyinin Depresyonla Baş etme Stratejileri Üzerine Etkisi* [Tıpta Uzmanlık Tezi]. Erciyes Üniversitesi.
- Büyükoztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F., ve Kılıç Çakmak, E. (2018). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (33. bs). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Christopher, K. I., P., P., ve Herbert, H. S. (2021). Presence or absence of dunning-kruger effect: Differences in narcissism, general self-efficacy and decision-making styles in young adults. *Current Psychology: A Journal for Diverse Perspectives on Diverse Psychological Issues*
<https://doi.org/10.1007/s12144-021-01461-9>
- Chun Chu, A. H., ve Choi, J. N. (2005). Rethinking Procrastination: Positive Effects of “Active” Procrastination Behavior on Attitudes and Performance. *The Journal of Social Psychology*, 145(3), 245-264. <https://doi.org/10.3200/SOCP.145.3.245-264>
- Cohen, E. (1985). The tourist guide: The origins, structure and dynamics of a role. *Annals of Tourism Research*, 12(1), 5-29. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(85\)90037-4](https://doi.org/10.1016/0160-7383(85)90037-4)
- Creswell, J. W. (2013). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*.
- Çiftçi, G., Öneren, M., ve Öneren, M. (2013). Yöneticilerin Öz Yeterlilik ve Karar Verme Tarzlarına İlişkin Özel Bankalarda bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(3), Art. 3.
- Dahles, H. (2002). The Politics of Tour Guiding. *Annals of Tourism Research*, 29(3), 783-800.
[https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(01\)00083-4](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(01)00083-4)

- Damasio, A. R. (1996). The somatic marker hypothesis and the possible functions of the prefrontal cortex. *Philosophical Transactions of the Royal Society of London. Series B, Biological Sciences*, 351(1346), 1413-1420. <https://doi.org/10.1098/rstb.1996.0125>
- Delbecq, A. L. (1967). The Management of Decision-Making Within the Firm: Three Strategies for Three Types of Decision-Making. *Academy of Management Journal*, 10(4), 329-339. <https://doi.org/10.5465/255266>
- Dickerson, A., ve Taylor, M. A. (2000). Self-limiting behavior in women: Self-esteem and self-efficacy as predictors. *Group ve Organization Management*, 25, 191-210. <https://doi.org/10.1177/1059601100252006>
- DiClemente, C. C. (1986). Self-efficacy and the addictive behaviors. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 4, 302-315. <https://doi.org/10.1521/jscp.1986.4.3.302>
- DiFonzo, N., ve Bordia, P. (1998). A tale of two corporations: Managing uncertainty during organizational change. *Human Resource Management*, 37(3-4), 295-303. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-050X\(199823/24\)37:3/4<295::AID-HRM10>3.0.CO;2-3](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-050X(199823/24)37:3/4<295::AID-HRM10>3.0.CO;2-3)
- Dinklage, L. B. (1966). Adolescent Choice and Decision - making --A Review of Decision-Making Models and Issues in Relation to some Development Stage Tasks of Adololescence. <https://eric.ed.gov/?id=ED010371>
- Dinklage, L. B. (1968). *Decision strategies of adolescents*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Harvard University.
- Donnelly, J. H. (1998). *Fundamentals of Management* (10th ed). Irwin McGraw-Hill.
- Dostanić, J., Suvajđić, K., ve Krpović–Bojanić, Ž. (2021). Decision-Making Styles, Career Decision Self-Efficacy, and Career Adaptability Among High School Students. *The Career Development Quarterly*, 69(1), 63-77. <https://doi.org/10.1002/cdq.12249>
- Drucker, P. F. (1967). The Effective Decision. *Harvard Business Review*. <https://hbr.org/1967/01/the-effective-decision>
- Drucker, P. F. (2008). *Management Rev Ed* (Revised edition). Harper Business.

- Dugas, M. J., Gagnon, F., Ladouceur, R., ve Freeston, M. H. (1998). Generalized anxiety disorder: A preliminary test of a conceptual model. *Behaviour Research and Therapy*, 36(2), 215-226. [https://doi.org/10.1016/S0005-7967\(97\)00070-3](https://doi.org/10.1016/S0005-7967(97)00070-3)
- Dugas, M. J., Hedayati, M., Karavidas, A., Buhr, K., Francis, K., ve Phillips, N. A. (2005). Intolerance of Uncertainty and Information Processing: Evidence of Biased Recall and Interpretations. *Cognitive Therapy and Research*, 29(1), 57-70. <https://doi.org/10.1007/s10608-005-1648-9>
- England, G. (1973). Personal value systems of managers and administrators. *Academy of Management Proceedings*, 1973(1), 81-88. <https://doi.org/10.5465/ambpp.1973.4981211>
- Epstein, S., ve Morling, B. (1995). Is the Self Motivated To Do More Than Enhance and/or Verify Itself? İçinde M. H. Kernis (Ed.), *Efficacy, Agency, and Self-Esteem* (ss. 9-29). Springer US. https://doi.org/10.1007/978-1-4899-1280-0_2
- Ercan, A. (2014). *Sessizleşen Örgütlerde Öz Yeterlilik Algısının Rolü Alanya'daki Konaklama İşletmeleri Üzerine bir Araştırma* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erkök, B. (2019). *Bireylerin Öz Yeterlilik ve Özerkliklerinin Örgüt İçinde Bıraktıkları İzlenim Üzerine Etkis, Kamuda bir Araştırma* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erol, S. (2020). *Beliren Yetişkinlerin Belirsizliğe Tahammülsüzlük Düzeyleri ile Kişilerarası Duyarlılık ve Mükemmeliyetçilik Düzeyleri Arasındaki İlişki* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Forbes, D. P. (2005). The Effects of Strategic Decision Making on Entrepreneurial Self-Efficacy. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 29(5), 599-626. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2005.00100.x>
- Forester-miller, H., ve Davis, T. (1995). *A Practitioner's Guide to Ethical Decision Making*. New York
- Freeston, M. H., Rhéaume, J., Letarte, H., Dugas, M. J., ve Ladouceur, R. (1994). Why do people worry? *Personality and Individual Differences*, 17(6), 791-802. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(94\)90048-5](https://doi.org/10.1016/0191-8869(94)90048-5)

- Galotti, K. M., Ciner, E., Altenbaumer, H. E., Geerts, H. J., Rupp, A., ve Woulfe, J. (2006). Decision-making styles in a real-life decision: Choosing a college major. *Personality and Individual Differences*, 41(4), 629-639. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2006.03.003>
- Gambetti, Zucchelli, M. M., Nori Raffaella, ve Giusberti Fiorella. (2022). Default rules in investment decision-making: Trait anxiety and decision-making styles. *Financial Innovation*, 8(1).. <https://doi.org/10.1186/s40854-021-00329-y>
- George, D., ve Mallery, P. (2002). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*, 11.0 Update (4th edition). Allyn ve Bacon.
- Ghosh, D., ve Ray, M. R. (1992). Risk Attitude, Ambiguity Intolerance and Decision Making: An Exploratory Investigation. *Decision Sciences*, 23(2), 431-444. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5915.1992.tb00398.x>
- Gifford, W. E., Bobbitt, H. R., ve Slocum, J. W. (1979). Message Characteristics and Perceptions of Uncertainty by Organizational Decision Makers. *The Academy of Management Journal*, 22(3), 458-481. <https://doi.org/10.2307/255738>
- Grupe, D. W., ve Nitschke, J. B. (2013). Uncertainty and anticipation in anxiety: An integrated neurobiological and psychological perspective. *Nature Reviews Neuroscience*, 14(7), 488-501. <https://doi.org/10.1038/nrn3524>
- Guth, W. D., ve Tagiuri, R. (1965). Personal values and corporate strategy. *Harvard Business Review*, 43(5), 123-132.
- Hacıoğlu, N. (2019). *Seyahat Acentacılığı ve Tur Operatörlüğü* (9. bs).
- Hall, K. H. (2002). Reviewing intuitive decision-making and uncertainty: The implications for medical education. *Medical Education*, 36(3), 216-224. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2923.2002.01140.x>
- Harren, V. A. (1979a). A model of career decision making for college students. *Journal of Vocational Behavior*, 14(2), 119-133.
- Harren, V. A. (1979b). A model of career decision making for college students. *Journal of Vocational Behavior*, 14(2), 119-133. [https://doi.org/10.1016/0001-8791\(79\)90065-4](https://doi.org/10.1016/0001-8791(79)90065-4)

- Harrison, E. F. (1998). *The Managerial Decision-Making Process* (5th edition). South-Western College Pub.
- Hepler, T. J., ve Chase, M. A. (2008). Relationship between decision-making self-efficacy, task self-efficacy, and the performance of a sport skill. *Journal of Sports Sciences*, 26(6), 603-610. <https://doi.org/10.1080/02640410701654280>
- Heung, V. C. S. (2008). Effects of tour leader's service quality on agency's reputation and customers' word-of-mouth. *Journal of Vacation Marketing*, 14(4), 305-315. <https://doi.org/10.1177/1356766708094752>
- Hofstede, G. H., Hofstede, G. J., ve Minkov, M. (2010). *Cultures and organizations: Software of the mind: intercultural cooperation and its importance for survival* (3rd ed). McGraw-Hill.
- Hogg, M. A., ve Mullin, B.-A. (1999). Joining groups to reduce uncertainty: Subjective uncertainty reduction and group identification. İçinde *Social identity and social cognition* (ss. 249-279). Blackwell Publishing.
- Huettel, S. A., Stowe, C. J., Gordon, E. M., Warner, B. T., ve Platt, M. L. (2006). Neural signatures of economic preferences for risk and ambiguity. *Neuron*, 49(5), 765-775. <https://doi.org/10.1016/j.neuron.2006.01.024>
- Hulderman, M. A. (2003). Decision -making styles and learning strategies of police officers: Implications for community policing [Ed.D., Oklahoma State University]. İçinde *ProQuest Dissertations and Theses* (305243037). ProQuest Dissertations ve Theses Global. <https://www.proquest.com/dissertations-theses/decision-making-styles-learning-strategies-police/docview/305243037/se-2?accountid=12251>
- Jensen, D., Kind, A. J., Morrison, A. S., ve Heimberg, R. G. (2014). Intolerance of Uncertainty and Immediate Decision-Making in High-Risk Situations. *Journal of Experimental Psychopathology*, 5(2), 178-190. <https://doi.org/10.5127/jep.035113>
- Jepsen, D. A., ve Dilley, J. S. (1974). Vocational Decision-Making Models: A Review and Comparative Analysis. *Review of Educational Research*, 44(3), 331-349. <https://doi.org/10.3102/00346543044003331>

- Jung, C. G. (1971). *Psychological Types* (G. Adler ve R. FC. Hull, Ed.; C. 6). Princeton University Press. <https://press.princeton.edu/books/hardcover/9780691097701/collected-works-of-cg-jung-volume-6>
- Kalaycı, Ş. (2018). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Dinamik Akademi Yayın Dağıtım.
- Kao, P.-H. (2005). *Taiwanese executives' leadership styles and their preferred decision-making models used in mainland China* [Ph.D., University of the Incarnate Word]. <https://www.proquest.com/docview/305375913/abstract/7F3AB7BF80DC4AC6PQ/1>
- Kara, E. (2020). *Öğretmenlerin Psikolojik Sağlamlık Düzeyini Etkileyen Faktörler* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kaygusuz, S. (2020). *Çalışanların Örgütsel Değişime Karşı Tutumlarının Öz Yeterlilik Algısı Bağlamında İncelenmesine Yönelik Sivil Havacılık Sektöründe bir Araştırma* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi.
- Khojazada, N. (2019). *Genç Yetişkin İşsizlerde Belirsizliğe Tahammülsüzlük, Kaygı ve Erteleme Davranışı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi.
- Kılınçhan, B. (2019). *Profesyonel Turist Rehberliği Mesleği: Mevcut Durum, Meslek Sorunlarının Tespiti ve Çözüm Önerileri* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kiliç, S. (2016). Cronbach'ın alfa güvenirlik katsayısı. *Journal of Mood Disorders*, 6(1), Art. 1.
- Klassen, R. M., Krawchuk, L. L., ve Rajani, S. (2008). Academic procrastination of undergraduates: Low self-efficacy to self-regulate predicts higher levels of procrastination. *Contemporary Educational Psychology*, 33, 915-931. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2007.07.001>
- Kochenderfer, M. J. (2015). *Decision Making Under Uncertainty: Theory and Application*. MIT Press. <https://doi.org/10.7551/mitpress/10187.001.0001>
- Koçel, T. (2003). *İşletme Yöneticiliği: Yönetim ve Organizasyon, Organizasyonlarda Davranış, Klasik-Modern-Çağdaş ve Güncel yaklaşımlar*. Beta.

- Koçyiğit, F. (2019). *Teknoloji Bağımlılığının Psikolojik İyi Oluş ile İlişkisinde Bilinçli Farkındalık ve Belirsizliğe Tahammülsüzlük Değişkenlerinin Aracı Rolünün İncelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koerner, N., ve Dugas, M. J. (2006). A Cognitive Model of Generalized Anxiety Disorder: The Role of Intolerance of Uncertainty. *İçinde Worry and its psychological disorders: Theory, assessment and treatment* (ss. 201-216). Wiley Publishing. <https://doi.org/10.1002/9780470713143.ch12>
- Konuk, S. (2021). *Yetişkinlerde Bilişsel Esneklik, Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve Psikolojik İyi oluş Puanlarının Duygu Düzenleme Güçlüğü Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Korkmaz, Ö. (2020). *Proaktif Kişilik Özelliğinin Öz yeterlilik, Yaratıcılık ve İş Tatmini Üzerindeki Etkileri* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kornilova, T. V., Chumakova, M. A., ve Kornilov, S. A. (2018). Tolerance and Intolerance for Uncertainty as Predictors of Decision Making and Risk Acceptance in Gaming Strategies of the Iowa Gambling Task. *Psychology in Russia: State of the Art*, 11(3), 86-95. <https://doi.org/10.11621/pir.2018.0306>
- Kozhevnikov, M. (2007). Cognitive styles in the context of modern psychology: Toward an integrated framework of cognitive style. *Psychological Bulletin*, 133, 464-481. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.133.3.464>
- Kökdemir, D. (2003). *Belirsizlik Durumlarında Karar Verme ve Problem Çözme* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Krohne, H. W. (1989). The concept of coping modes: Relating cognitive person variables to actual coping behavior. *Advances in Behaviour Research and Therapy*, 11, 235-248. [https://doi.org/10.1016/0146-6402\(89\)90027-1](https://doi.org/10.1016/0146-6402(89)90027-1)
- Krohne, H. W. (1993). Vigilance and cognitive avoidance as concepts in coping research. *İçinde Attention and avoidance: Strategies in coping with aversiveness* (ss. 19-50). Hogrefe ve Huber Publishers.

- Kuzgun, Y. (1992). Karar stratejileri ölçeği: Geliştirilmesi ve standardizasyonu. *VII. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları*, 161, 170.
- Ladouceur, R., Gosselin, P., ve Dugas, M. J. (2000). Experimental manipulation of intolerance of uncertainty: A study of a theoretical model of worry. *Behaviour Research and Therapy*, 38, 933-941. [https://doi.org/10.1016/S0005-7967\(99\)00133-3](https://doi.org/10.1016/S0005-7967(99)00133-3)
- Lawrence, P. R., ve Lorsch, J. W. (1986). *Organization and Environment*. Harvard Business School Press.
- Leeson, P., Ciarrochi, J., ve Heaven, P. C. L. (2008). Cognitive ability, personality, and academic performance in adolescence. *Personality and Individual Differences*, 45(7), 630-635. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2008.07.006>
- Luhmann, C. C., Ishida, K., ve Hajcak, G. (2011). Intolerance of uncertainty and decisions about delayed, probabilistic rewards. *Behavior Therapy*, 42(3), 378-386. <https://doi.org/10.1016/j.beth.2010.09.002>
- Luszczynska, A., Gutiérrez-Doña, B., ve Schwarzer, R. (2005). General self-efficacy in various domains of human functioning: Evidence from five countries. *International Journal of Psychology*, 40(2), 80-89. <https://doi.org/10.1080/00207590444000041>
- Maddux, J. E. (1995). Self-Efficacy Theory. İçinde J. E. Maddux (Ed.), *Self-Efficacy, Adaptation, and Adjustment: Theory, Research, and Application* (ss. 3-33). Springer US. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-6868-5_1
- March, J. G., ve Heath, C. (1994). *A Primer on Decision Making: How Decisions Happen*. Free Press.
- Mau, W.-C. (2000). Cultural Differences in Career Decision-Making Styles and Self-Efficacy. *Journal of Vocational Behavior*, 57(3), 365-378. <https://doi.org/10.1006/jvbe.1999.1745>
- Norton, R. W. (1975). Measurement of Ambiguity Tolerance. *Journal of Personality Assessment*, 39(6), 607-619. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa3906_11
- Nygren, T. E., ve White, R. J. (2005). Relating Decision Making Styles to Predicting Selfefficacy and a Generalized Expectation of Success and Failure. *Proceedings of the Human Factors and Ergonomics Society Annual Meeting*, 49(3), 432-434. <https://doi.org/10.1177/154193120504900346>

- O’Leary, M. (2002). A comparison of female and male teachers’ self-efficacy in science and a comparison of science motivational beliefs in students with high science self-efficacy teachers vs. Low science self-efficacy teachers [M.Ed., Kean University]. İçinde *ProQuest Dissertations and Theses* (305468377). ProQuest Dissertations ve Theses Global. <https://www.proquest.com/dissertations-theses/comparison-female-male-teachers-self-efficacy/docview/305468377/se-2?accountid=12251>
- Özer, S. (2022). *Hastane Öncesi Acil Sağlık Hizmetleri Çalışanlarının Karar Verme Stilleri* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Öztürk, Ü. (2009). *Performans Yönetimi* (1.). Alfa Yay.
- Parsons, T., ve Shils, E. A. (Ed.). (1951). Values and Value-Orientations in the Theory of Action: An Exploration in Definition and Classification. İçinde C. Kluckhohn, G. W. Allport, H. A. Murray, R. R. Sears, R. C. Sheldon, S. A. Stouffer, ve E. C. Tolman, *Toward a General Theory of Action* (ss. 388-433). Harvard University Press. <https://doi.org/10.4159/harvard.9780674863507.c8>
- Payne, J. W. (1985). Psychology of Risky Decisions. İçinde G. Wright (Ed.), *Behavioral Decision Making* (ss. 3-23). Springer US. https://doi.org/10.1007/978-1-4613-2391-4_1
- Pekkan, N. Ü. (2017). *Sosyal Sermaye ve Öz Yeterliliğin İşe Yabancılaşma Üzerine Etkisi: Sağlık Sektöründe bir araştırma* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Polat, M., ve Arabacı, B. (2015). Enformasyon Kuramı Bağlamında Sosyal Ağlar, Örgütsel Belirsilik ve Eğitim: Kavramsal Bir Analiz. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(37), 797-809.
- Raffaldi, S., Iannello, P., Vittani, L., ve Antonietti, A. (2012). Decision-Making Styles in the Workplace Relationships Between Self-Report Questionnaires and a Contextualized Measure of the Analytical-Systematic Versus Global-Intuitive Approach. *SAGE Open*, 2. <https://doi.org/10.1177/2158244012448082>
- Raiffa, H., Hammond, ve Keeney, R. L. (2006). The Hidden Traps in Decision Making. *Harvard Business Review*, 84(1).

- Robbins, S. P., Judge, T. A., ve Breward, K. E. (2018). *Essentials of organizational behaviour* (Canadian edition). Pearson Canada Inc.
- Rotter, J. B. (1966). Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychological Monographs: General and Applied*, 80, 1-28. <https://doi.org/10.1037/h0092976>
- Rovai, L., Maremmani, A., Rugani, F., Bacciardi, S., Pacini, M., Dell’Osso, L., Akiskal, H., ve Maremmani, I. (2013). Do Akiskal ve Mallya’s affective temperaments belong to the domain of pathology or to that of normality? *European review for medical and pharmacological sciences*.
- Saatçi, E. (2020). *Üniversite Öğrencilerinde Mükemmeliyetçilik, Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve Psikolojik Dayanıklılığın Kendini Engelleme Üzerindeki Etkisi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Sağır, C. (2006). *Karar Verme Sürecini Etkileyen Faktörler ve Karar Verme Sürecinde Etiğin Önemi: Uygulamalı bir araştırma* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Samuelson, W., ve Zeckhauser, R. (1988). Status quo bias in decision making. *Journal of Risk and Uncertainty*, 1(1), 7-59. <https://doi.org/10.1007/BF00055564>
- Sánchez-Marrè, M. (2022). Decisions. İçinde M. Sánchez-Marrè (Ed.), *Intelligent Decision Support Systems* (ss. 9-55). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-87790-3_2
- Sanders, P. R. (2008). The decision-making styles, ways of knowing, and learning strategy preferences of clients at a one-stop career center [Ed.D., Oklahoma State University]. İçinde *ProQuest Dissertations and Theses* (304385096). ProQuest Dissertations ve Theses Global. <https://www.proquest.com/dissertations-theses/decision-making-styles-ways-knowing-learning/docview/304385096/se-2?accountid=12251>
- Sari, S., ve Dağ, İ. (2009). Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği, Endişe ile İlgili Olumlu İnançlar Ölçeği ve Endişenin Sonuçları Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması, geçerliliği ve güvenilirliği. [Problem solving style, hopelessness, helplessness and haplessness as the predictors of psychopathology assessed by MMPI-2.]. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 10, 261-270.

- Schunk, D. H. (1991). Self-efficacy and academic motivation. *Educational Psychologist*, 26, 207-231.
https://doi.org/10.1207/s15326985ep2603ve4_2
- Schunk, D. H., ve Pajares, F. (2002). The development of academic self-efficacy. İçinde *Development of achievement motivation*. (ss. 15-31). Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-012750053-9/50003-6>
- Schwarzer, R., ve Jerusalem, M. (1995). Generalized Self-Efficacy scale. İçinde M. Johnston, S. G. Wright, ve J. Weinman (Ed.), *Measures in Health Psychology: A User's Portfolio. Causal and Control Beliefs* (C. 1, ss. 35-37). Nfer-Nelson.
- Scott, S. G., ve Bruce, R. A. (1995). Decision-Making Style: The Development and Assessment of a New Measure. *Educational and Psychological Measurement*, 55(5), 818-831.
<https://doi.org/10.1177/0013164495055005017>
- Sezgin, E. (2021). *The Influence of Intolerance of Uncertainty and Emotion Regulation Strategies on Anxiety Under Uncertainty* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İzmir University of Economics.
- Simon, H. A. (1960). *The new science of management decision* (ss. xii, 50). Harper ve Brothers.
<https://doi.org/10.1037/13978-000>
- Simon, H. A. (1997a). *Administrative Behavior, 4th Edition: A Study of Decision-Making Processes in Administrative Organisations*. Free Press.
- Simon, H. A. (1997b). *Administrative Behavior, 4th Edition* (Subsequent edition). Free Press.
- Smith, S. A., Kass, S. J., Rotunda, R. J., ve Schneider, S. K. (2006). If at first you don't succeed: Effects of failure on general and task-specific self-efficacy and performance. *North American Journal of Psychology*, 8, 171-182.
- Soltani, S. (2016). *The Impact of Intolerance of Uncertainty and Social Threat on Decision-Making in Socially Anxious Individuals* [Yüksek Lisans Tezi, University of Regina].
<https://www.proquest.com/docview/2528821982/abstract/7FF2FC178C30408FPQ/1>
- Steel, P. (2007). The nature of procrastination: A meta-analytic and theoretical review of quintessential self-regulatory failure. *Psychological Bulletin*, 133, 65-94. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.133.1.65>

- Şen, N. (2017). *Kamu Sağlık Sektöründe Yönetici Karar Verme Stillerinin ve ilişkili olduğu Faktörlerin İncelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Taşdelen, A. (2002). *Öğretmen adaylarının Farklı Psiko Sosyal Değişkenlere Göre Karar Verme Stilleri* [Doktora Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Taşdelen Karçkay, A. (2004). Karar Verme Stilleri Ölçeğinin Öğretmen Adayları İçin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Eurasian Journal of Educational Research*, 0(16), Art. 16.
- Tekin, Ö. A. (2009). *Yönetimde Karar Verme: Batı Antalya Bölgesinde Bulunan Beş Yıldızlı Otel İşletmelerindeki Çeşitli Departman Yöneticilerinin Karar Verme Stillerini Tespit Etmeye Yönelik Uygulamalı Bir Araştırma* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Thompson, J. D. (1967). *Organizations in Action*. Mc Graw Hill Book Company.
- Tosun, C., ve Temizkan, R. (2004). *Türkiye'nin Dış Tanıtım ve Ülke İmajında Turist Rehberlerinin Rolü*. 345-365.
- Tuan Pham, M. (2004). The Logic of Feeling. *Journal of Consumer Psychology*, 14(4), 360-369. https://doi.org/10.1207/s15327663jcp1404_5
- TUREB. (2022, Ekim 17). *Birlik Tarafından Açılan Sertifika Programı*. Turist Rehberleri Birliği: <http://www.tureb.org.tr/tr/Page/Detail/75> adresinden alındı
- Tuckman, B. W., ve Sexton, T. L. (1992). Self-believers are self-motivated: Self-doubters are not. *Personality and Individual Differences*, 13, 425-428. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(92\)90070-6](https://doi.org/10.1016/0191-8869(92)90070-6)
- Tut, G. (2022). *Öz Duyarlılığın Psikolojik Dayanıklılık, Psikolojik İyi Oluş ve Öz Yeterlilik Üzerindeki Etkisi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türk Dil Kurumu. (2022, Nisan 18). *Güncel Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Tversky, A., ve Kahneman, D. (1974). *Judgment under Uncertainty: Heuristics and Biases*. 185.

- Tversky, A., ve Kahneman, D. (1981). The framing of decisions and the psychology of choice. *Science* (New York, N.Y.), 211(4481), 453-458. <https://doi.org/10.1126/science.7455683>
- Uzun, D. (2019). *Patolojik Endişenin Yordanmasında Algılanan Ebeveyn Tutumlar, Kişilik Özellikleri, Üstbilişler ve Belirsizliğe Tahammülsüzlük Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Van Vianen, A. E. M., Klehe, U.-C., Koen, J., ve Dries, N. (2012). Career adaptabilities scale — Netherlands form: Psychometric properties and relationships to ability, personality, and regulatory focus. *Journal of Vocational Behavior*, 80(3), 716-724. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2012.01.002>
- Weber, E. U., ve Johnson, E. J. (2009). Decisions under uncertainty: Psychological, economic, and neuroeconomic explanations of risk preference. İçinde *Neuroeconomics: Decision making and the brain* (ss. 127-144). Elsevier Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-374176-9.00010-5>
- Weigand, D. A., ve Stockham, K. J. (2000). The Importance of Analyzing Position-Specific Self-Efficacy. *Journal of Sport Behavior*, 23(1), 63.
- Wolters, C. A. (2003). Understanding procrastination from a self-regulated learning perspective. *Journal of Educational Psychology*, 95, 179-187. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.95.1.179>
- Wood, R., ve Bandura, A. (1989). Social cognitive theory of organizational management. *The Academy of Management Review*, 14, 361-384. <https://doi.org/10.2307/258173>
- Yıldız, F. M. (2021). *Özel ve Devlet Okullarında İlköğretim Kademesinde (1. Sınıf-8. Sınıf) Çalışan Öğretmenlerin Belirsizliğe Tahammülsüzlük, Kaygı ve Erteleme Davranışı arasındaki İlişkinin İncelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, B. H. (2022). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Zaman Perspektifleri ile Karar Verme Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Yildiz, K. (2013). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Karar Verme Stilleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(24), Art. 24.

Yildiz, M., ve Eldeleklioglu, J. (2021). The Relationship between Decision-Making and Intolerance to Uncertainty, Cognitive Flexibility and Happiness. *Eurasian Journal of Educational Research*.

YÖK. (2022, Ekim 17). *Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi*. Yüksek Öğretim Kurumu: <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=20>) adresinden alındı

Zimmerman, B. J. (2000). Self-Efficacy: An Essential Motive to Learn. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 82-91. <https://doi.org/10.1006/ceps.1999.1016>

EKLER

EK 1:

Öz Yeterlik İnancının ve Belirsizliğe Tahammülsüzlük Tepkisinin Genel Karar Verme Stillerine Etkisi: Profesyonel Turist Rehberleri Üzerine bir Uygulama.

Değerli Meslektaşlarım;

Ülkemizin en nitelikli meslek gruplarından biri olan Profesyonel Turist Rehberliği, ne yazık ki akademik çalışmalarda yeteri kadar yer almamış durumda. Yeteri kadar yer almadığı gibi çoğunlukla, sadece bir sektör paydaşı olarak değerlendirilmiş, kendisi ile ilgilenen araştırmalar çok sınırlı sayıda kalmıştır.

Bu çalışmada, Profesyonel Turist Rehberi, mesleğini icra ederken sadece bir çalışan değil, karar verme gibi yönetimin gerektirdiği tüm fonksiyonları yerine getiren, ya kendi ya da başkasının işinde görev alan, bir yönetici olarak değerlendirilmiş ve bu anlamda, karar verme sürecini etkileyen değişkenlerin araştırılması hedeflenmiştir. Doğal olarak bu araştırmanın konusu da bu anket formunu yanıtlamasını beklediğimiz yöneticiler, Profesyonel Turist Rehberleridir. Bu itibarla kişisel görüşleriniz çok önemlidir. Anketin 6-9 dakika arasında sürmesi beklenmektedir.

Değerli vaktiniz için teşekkür ederiz.

Saygılarımızla

Prof. Dr. Levent ÇİNKÖ - Tez Danışmanı

Gökhan ALATAŞ

Profesyonel Turist Rehberi

Marmara Üniversitesi Yönetim ve Çalışma Psikolojisi Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM 1

Lütfen, durumunuza en uygun olan seçeneğin baş tarafındaki parantez içine (X) işareti koyunuz.

Cinsiyetiniz:

☐ Kadın ☐ Erkek

Yaşınız:

☐ 18-20 ☐ 21-25 ☐ 26-35 ☐ 36-45 ☐ 45- ve üstü

Öğrenim Durumunuz :

☐ Lise ☐ Ön Lisans ☐ Lisans ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora

Profesyonel Turist Rehberliği Lisansı Edinme Şekliniz

- ☐ Kültür ve Turizm Bakanlığı Sertifika Programı
☐ Profesyonel Turist Rehberliği Önlisans Programı
☐ Profesyonel Turist Rehberliği Lisans Programı
☐ Profesyonel Turist Rehberliği Yüksek Lisans Programı

Lisansınızın türü

☐ Ülkesel ☐ Bölgesel

Mesleki Çalışma Deneyiminiz (Yıl olarak)

☐ 0-4 ☐ 5-9 ☐ 10-14 ☐ 15-19 ☐ 20 ve üstü

Yıllık Ortalama Çalışma süreniz (Gün olarak)

☐ 50 ve altı ☐ 51-100 ☐ 101-150 ☐ 151 ve üstü

Yoğunluklu olarak yaptığınız turlar

- ☐ Uzun süreli konaklamalı turlar
☐ Günlük Turlar

Kendinizi finansal olarak güvende hissediyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

Mesleğinizin en iyilerinden biri olduğunuzu düşünüyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

BÖLÜM 2

SORU NO	Aşağıda bazı düşünceleri içeren ifadeler yer almaktadır. Bu ifadelere katılma derecenizi “Tamamen yanlış”, “Biraz doğru”, “Orta düzeyde doğru”, “Tamamen doğru” seçeneklerinden size en uygun olanı işaretleyerek göstermeniz beklenmektedir. Lütfen, PROFESYONEL YAŞAMINIZI DÜŞÜNEREK her bir ifadeye belirtilen düşüncenin size ne kadar uyduğunu düşününüz.	Tamamen Yanlış	Biraz doğru	Orta düzeyde doğru	Tamamen doğru
1	Yeterince çaba harcarsam, zor sorunları çözmenin bir yolunu daima bulabilirim.	()	()	()	()
2	Bana karşı çıkıldığında, istediğimi elde etmemi sağlayacak bir yol ve yöntem bulabilirim.	()	()	()	()
3	Amaçlarıma bağlı kalmak ve bunları gerçekleştirmek benim için kolaydır.	()	()	()	()
4	Beklenmedik olaylarla etkili bir biçimde başa çıkabileceğime inanıyorum.	()	()	()	()
5	Yeteneklerim sayesinde beklenmedik durumlarla nasıl baş edebileceğimi biliyorum.	()	()	()	()
6	Gerekli çabayı gösterirsem birçok sorunu çözebilirim.	()	()	()	()
7	Baş etme gücüne güvendiğim için zorluklarla karşılaştığımda, genellikle birkaç çözüm yolu bulabilirim.	()	()	()	()
8	Bir sorunla karşılaştığımda, genellikle birkaç çözüm yolu bulabilirim.	()	()	()	()
9	Başım dertte olduğunda, genellikle bir çözüm düşünebilirim.	()	()	()	()
10	Önüme çıkan zorluk ne olursa olsun, üstesinden gelebilirim.	()	()	()	()

BÖLÜM 3

SORU NO	Aşağıda hayatın belirsizliklerine insanların nasıl tepki gösterdiklerini tanımlayan bir dizi ifade yer almaktadır. Bu ifadelerin sizi ne derece doğru yansıttığını aşağıdaki seçenekleri işaretleyerek belirtiniz.	Beni hiç tanımlamıyor	Beni Tanımlamıyor	Beni kısmen tanımlıyor	Beni Tanımlıyor	Beni Tam Olarak Tanımlıyor
11	Belirsizlik, sağlam bir fikre sahip olmamı engelliyor.	()	()	()	()	()
12	Emin olamama, kişinin düzensiz olduğu anlamına gelir	()	()	()	()	()
13	Belirsizlik yaşamı katlanılmaz hale getiriyor.	()	()	()	()	()
14	Yaşamda bir güvencenin olmaması adaletsiz bir durumdur	()	()	()	()	()
15	Yarın ne olacağını bilemezsem zihnim rahat olmaz	()	()	()	()	()
16	Belirsizlik beni rahatsız, endişeli ya da stresli yapıyor	()	()	()	()	()
17	Önceden kestirilemeyen olaylar beni alt üst ediyor	()	()	()	()	()
18	İhtiyaç duyduğum bilginin tümüne sahip olamamak beni engelliyor	()	()	()	()	()
19	Belirsizlik istediğim şekilde bir yaşam sürmemi engelliyor	()	()	()	()	()
20	Çok iyi planlanmışken bile beklenmeyen ufak bir durum her şeyi bozabilir	()	()	()	()	()
21	Harekete geçme zamanı geldiğinde belirsizlik elimi kolumu bağlıyor	()	()	()	()	()
22	Belirsizlik içinde olmam, benim en iyi olmadığımı gösterir	()	()	()	()	()
23	Emin olmadığım zaman, yapacaklarım konusunda ilerleyemiyorum	()	()	()	()	()
24	Emin olmadığım zaman çok iyi iş çıkartamıyorum	()	()	()	()	()
25	Benim aksime, diğer insanlar ne yapacaklarından emin gözüktüyorlar	()	()	()	()	()
26	Belirsizlik beni kırılgan, mutsuz ya da hüzünlü kılıyor	()	()	()	()	()
27	Geleceğin benim için neler getireceğini her zaman bilmek isterim	()	()	()	()	()
28	Beklenmedik olaylara katlanamıyorum	()	()	()	()	()
29	En ufak bir şüphe bile harekete geçmemi engelliyor	()	()	()	()	()
30	Emin olamamam, güvensiz olduğum anlamına gelir	()	()	()	()	()
31	Başkalarının kendi geleceklerinden eminmiş gibi görünmeleri adaletsizliktir	()	()	()	()	()
32	Belirsizlik derin uyumamı engelliyor	()	()	()	()	()
33	Bütün belirsiz durumlardan uzaklaşmalıyım	()	()	()	()	()
34	Hayattaki belirsizlikler beni strese sokuyor	()	()	()	()	()
35	Geleceğimle ilgili kararsız kalmaya katlanamıyorum.	()	()	()	()	()

BÖLÜM 4

SORU NO	Aşağıda bireylerin önemli kararları nasıl aldıklarını tanımlayan ifadeler verilmiştir. Lütfen her ifade için, o ifadeye ne düzeyde katıldığınızı ilgili seçeneği işaretleyerek belirtiniz	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
36	Karar vermeden önce emin olmak için bilgi kaynaklarımı iki kere kontrol ederim	()	()	()	()	()
37	Karar vermeden önce doğru gerekçelerim vardır.	()	()	()	()	()
38	Mantıklı ve sistematik bir yolla karar veririm.	()	()	()	()	()
39	Karar vermem dikkatli düşünmemi gerektirir.	()	()	()	()	()
40	Karar verirken belirli bir amaca yönelik değişik seçenekleri göz önünde bulundururum.	()	()	()	()	()
41	Kararlarımı verirken içgüdülerime güvenirim.	()	()	()	()	()
42	Bir karar verirken sezgilerime güvenme eğilimindeyimdir.	()	()	()	()	()
43	Genellikle doğruluğunu hissettiğim kararlar veririm.	()	()	()	()	()
44	Kararlarımı verirken benim için akılcı bir nedenden daha çok verdiğim kararın doğruluğunu hissetmem daha önemlidir.	()	()	()	()	()
45	Karar verirken içimden gelen duygu ve tepkilere güvenirim.	()	()	()	()	()
46	Önemli kararlar alırken başkalarının yardımına sık sık ihtiyaç duyarım.	()	()	()	()	()
47	Önemli kararlarımı, nadiren başkalarına danışmadan alırım	()	()	()	()	()
48	Eğer başkalarının desteğine sahipsem önemli kararları almak benim için daha kolaydır.	()	()	()	()	()
49	Önemli kararlarımı alırken başkalarının tavsiyelerinden yararlanırım.	()	()	()	()	()
50	Önemli kararlar ile yüzleştiğim zaman birinin bana doğru yolu göstermesi hoşuma gider.	()	()	()	()	()
51	Üzerimde baskı hissetmediğim sürece önemli kararlarımı almaktan kaçınırım.	()	()	()	()	()
52	Mümkün olduğunca kararlarımı ertelerim.	()	()	()	()	()
53	Önemli kararları alma aşamasına gelinceye kadar karar vermeyi sık sık ertelerim.	()	()	()	()	()
54	Önemli kararlarımı, genellikle son dakikada veririm.	()	()	()	()	()
55	Üzerinde düşünmek beni rahatsız ettiği için pek çok kararı ertelerim.	()	()	()	()	()
56	Genellikle ani kararlar veririm.	()	()	()	()	()
57	Kararlarımı çoğunlukla o anda veririm.	()	()	()	()	()
58	Çabuk karar veririm.	()	()	()	()	()
59	Kararlarımı sıklıkla düşünmeden veririm.	()	()	()	()	()
60	Kararlarımı verirken o anda doğal olan ne ise onu yaparım.	()	()	()	()	()